

Dogfen ir Cyhoedd

CYNGOR SIR
YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY
COUNTY COUNCIL

Mrs Annwen Morgan
Prif Weithredwr – Chief Executive
CYNGOR SIR YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL
Swyddfeydd y Cyngor - Council Offices
LLANGFNI
Ynys Môn - Anglesey
LL77 7TW

Ffôn / tel (01248) 752500
Ffacs / fax (01248) 750839

RHYBUDD O GYFARFOD	NOTICE OF MEETING
PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHU	AUDIT AND GOVERNANCE COMMITTEE
DYDD MAWRTH, 11 CHWEFOR 2020 am 2.00 y. p.	TUESDAY, 11 FEBRUARY, 2020 at 2:00 p.m.
YSTAFELL BWYLLGOR 1, SWYDDFEYDD Y CYNGOR, LLANGFNI	COMMITTEE ROOM 1, COUNCIL OFFICES, LLANGFNI
Swyddog Pwyllgor	Ann Holmes 01248 752518 Committee Officer

AELODAU / MEMBERS

Cynghorwyr / Councillors:-

PLAID CYMRU / THE PARTY OF WALES

John Griffith, Dylan Rees, Alun Roberts, Margaret M. Roberts

Y GRWP ANNIBYNNOL / THE INDEPENDENT GROUP

Gwilym O. Jones, Richard Griffiths

ANNIBYNNWYR MÔN / ANGLESEY INDEPENDENTS

R. Llewelyn Jones, Peter Rogers (*Cadeirydd/Chair*)

AELODAU LLEYG / LAY MEMBERS

Dilwyn Evans,
Jonathan Mendoza (*Is-Gadeirydd/Vice-Chair*)

R H A G L E N

1 **DATGANIAD O DDIDDORDEB**

Derbyn unrhyw ddatganiad o ddiddordeb gan unrhyw Aelod neu Swyddog parthed unrhyw eitem o fusnes.

2 **COFNODION Y CYFARFOD BLAENOROL** (Tudalennau 1 - 10)

Cyflwyno cofnodion cyfarfod blaenorol y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu a gynhaliwyd ar 3 Rhagfyr, 2019.

3 **ARFERION RHEOLI'R TRYSORLYS** (Tudalennau 11 - 46)

Cyflwyno adroddiad y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151.

4 **DATGANIAD O'R STRATEGAETH RHEOLI TRYSORLYS 2020/21** (Tudalennau 47 - 86)

Cyflwyno adroddiad y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151.

5 **DIWEDDARIAD AR GYNNYDD ARCHWILIO MEWNOL** (Tudalennau 87 - 106)

Cyflwyno adroddiad y Pennaeth Archwilio a Risg.

6 **STRATEGAETH ARCHWILIO MEWNOL DRAFFT 2020/2021** (Tudalennau 107 - 124)

Cyflwyno adroddiad y Pennaeth Archwilio a Risg.

7 **GWAHARDD Y WASG A'R CYHOEDD** (Tudalennau 125 - 126)

Ystyried mabwysiadu'r canlynol -

“O dan Adran 100 (A) (4) Deddf Llywodraeth Leol 1972, cau allan y Wasg a'r cyhoedd o'r cyfarfod yn ystod y drafodaeth ar yr eitem ganlynol ar y sail y gall olygu datgelu gwybodaeth eithriedig fel y'i diffinnir yn Atodlen 12A o'r Ddeddf honno ac yn y Prawf Budd y Cyhoedd amgaeëdig.”

8 **DIWEDDARIAD AR Y GOFRESTR RISG CORFFORAETHOL** (Tudalennau 127 - 152)

Cyflwyno adroddiad y Pennaeth Archwilio a Risg.

PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHU

Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 3 Rhagfyr, 2019

PRESENNOL:	Mr Jonathan Mendoza (Aelod Lleyg ac Is-Gadeirydd) (Yn y Gadair) Y Cyngorydd Dylan Rees (Is-Gadeirydd ar gyfer y cyfarfod hwn) Y Cyngorwyr John Griffith, Richard Griffiths, G.O. Jones, Alun Roberts, Margaret M. Roberts Aelod Lleyg: Mr Dilwyn Evans
WRTH LAW:	Prif Weithredwr Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151 Pennaeth Archwilio Mewnol a Risg (MP) Prif Archwilydd (NRW) Rheolwr Gwasanaeth a Rheoli Perfformiad TG (LE) (ar gyfer eitem 4) Rheolwr Budd-daliadau (RW) (ar gyfer eitem 10) Swyddog Pwyllgor (ATH)
YMDDIHEURIADAU:	Y Cyngorwyr R. Llewelyn Jones, Peter Rogers (Cadeirydd), Mr Alan Hughes (SAC) Y Cyngorydd Robin Williams (Aelod Portffolio ar gyfer Cyllid) Rheolwr Cyllid (CK), Uwch Archwilydd (JR) Uwch Gyfrifydd (AC)
HEFYD YN BRESENNOL:	

Yn absenoldeb y Cadeirydd, cadeiriwyd y cyfarfod gan yr Is-Gadeirydd, Mr Jonathan Mendoza; etholwyd y Cyngorydd Dylan Rees i weithredu fel Is-Gadeirydd ar gyfer y cyfarfod hwn yn unig. Esboniodd y Cadeirydd fod y Cyngorydd Peter Rogers, Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu, yn gwella yn dilyn llawdriniaeth ddiweddar ar ei ben-glin. Ar ran aelodau'r Pwyllgor, dymunodd yn dda i'r Cyngorydd Rogers am adferiad llawn a buan.

1. DATGANIADAU O DDIDDORDEB

Ni chafwyd yr un datganiad o ddiddordeb.

2. COFNODION Y CYFARFOD A GYNHALIWDYD AR 3 MEDI, 2019.

Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod blaenorol y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu a gynhaliwyd ar 3 Medi, 2019, a chadarnhawyd eu bod yn gywir.

3. CYNGOR SIR YNYS MÔN - LLYTHYR ARCHWILIO BLYNYDDOL 2018-19

Cyflwynwyd y Llythyr Archwilio Blynyddol ar gyfer Cyngor Sir Ynys Môn am 2018/19 i'w ystyried gan y Pwyllgor. Cadarnhaodd y Llythyr y canlynol -

- Roedd y Cyngor wedi cydymffurfio â'i gyfrifoldebau mewn perthynas ag adrodd ariannol a defnyddio adnoddau.

- Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn fodlon bod gan y Cyngor drefniadau priodol ar waith i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd wrth ddefnyddio ei adnoddau, a
- Ar 12 Medi, cyhoeddodd yr Archwilydd Cyffredinol farn archwilio ddiamod ar y datganiadau cyfrifyddu, gan gadarnhau eu bod yn cyflwyno darlun gwir a theg o sefyllfa ariannol a thrafodion y Cyngor. Adroddwyd ar y materion allweddol a gododd o'r archwiliad i gyfarfod y Pwyllgor Archwilio a gynhaliwyd ym Medi 2019.

O ran y datganiad yn y Llythyr Archwilio bod yr Archwilydd Cyffredinol yn dymuno tynnu sylw at y ffaith ei fod wrthi'n cynnal adolygiad o gynaliadwyedd ariannol y Cyngor, dywedodd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 fod yr Archwilydd wedi cynnal cyfweiliadau â nifer o uwch staff y Cyngor yn ogystal ag Aelodau Etholedig perthnasol fel rhan o ymarfer y maent yn ei gynnal i adolygu cynaliadwyedd ariannol pob un o'r 22 o awdurdodau lleol yng Nghymru. Y bwriad oedd cyflwyno'r canfyddiadau drafft i'r Cyngor erbyn y Nadolig; unwaith y bydd yr adroddiad canlyniadol wedi'i gwblhau fe'i cyflwynir i gyfarfod nesaf y Pwyllgor hwn.

Penderfynwyd derbyn a nodi'r Llythyr Archwilio Blynyddol ar gyfer 2018/19 heb wneud sylw pellach.

4. ADRODDIAD BLYNYDDOL SEIBERDDIOGELWCH 2019

Cyflwynwyd Adroddiad Blynyddol Seiberddiogelwch 2019 i'w ystyried gan y Pwyllgor. Roedd yr adroddiad yn crynhoi'r bygythiadau seiber y mae'r Cyngor yn eu hwynebu ac yn rhoi trosolwg o rai o'r camau lliniaru sydd gan y Cyngor ar waith i wrthsefyll y bygythiadau hyn.

Dywedodd y Rheolwr Gwasanaeth a Rheoli Perfformiad TG fod seiberddiogelwch yn risg sylweddol i'r Cyngor, fel sy'n wir hefyd am sefydliadau eraill sy'n dal llawer iawn o wybodaeth, gan gynnwys gwybodaeth sensitif, bersonol ac ariannol. Mae llawer iawn o sôn am ymosodiadau seiber yn y newyddion y dyddiau hyn ac mae ymosodiadau proffil uchel yn digwydd bob wythnos a hyd yn oed yn bob dydd. Mae ymosodiadau seiber yn amrywio o ran eu dull a'u cymhlethdod ond maent yn gyson yn eu bwriad i darfu, difrodi neu ddwyn. Mae'r Cyngor yn cydnabod y risg o ymosodiadau seiber ac mae'r risg honno wedi ei chofnodi felly yn y Gofrestr Risg Gorfforaethol sy'n cael ei monitro gan yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth.

Cyfeiriodd y Swyddog at y gwahanol fathau o ymosodwyr seiber a'u cymhellion, ynghyd â'r amrywiaeth o ymosodiadau seiber sy'n digwydd. Amlinellodd yn gyffredinol y camau lliniaru sydd gan y Cyngor ar waith i leihau a rheoli'r risg gan gynnwys yr isod -

- *Maleiswedd* – rhaglenni neu godau maleisus sy'n ceisio difrodi neu anablu cyfrifiaduron, gweinyddwyr, rhwydweithiau a dyfeisiau cyfrifiadurol eraill. Mae holl gyfrifiaduron a gweinyddwyr y Cyngor yn gweithredu meddalwedd gwrth-faleiswedd sy'n sganio am nodweddion codau maleisus ac sy'n rhwystro mynediad i gyfrifiaduron y Cyngor os darganfyddir rhai.
- *Gwendidau mewn meddalwedd* - diffygion neu fylchau mewn côd meddalwedd yw'r rhain ac os yw ymosodwr yn manteisio i'r eithaf ar y fath wendidau gallant beri i'r feddalwedd ymddwyn mewn modd annymunol ac annisgwyl. Os yw'r feddalwedd yn gyfredol ac yn dal i gael ei chefnogi gan y cyflenwr, mae pecynnau côd sydd wedi'u cywiro, sef "diweddariadau" neu "drwsiodau" ar gael i fynd i'r afael â'r gwendidau hyn ac i gau'r bwlch diogelwch posib. Roedd y Cyngor wedi mabwysiadu Windows 10 yn gynnar ac ar ôl hynny symudodd i ffwrdd o'r drefn o osod meddalwedd cymwysiadu ar bob cyfrifiadur (a oedd yn faich sylweddol o ran rheoli diweddariadau diogelwch) i drefn o ritholi cymwysiadu, gan olygu bod prif gopi ar gyfer pob cymhwysiad yn rhedeg ar weinydd canolog y mae gan bob cyfrifiadur neu liniadur fynediad iddo - felly dim ond un copi y

mae'n rhaid ei gadw'n gyfredol a'i reoli. Mae'r Cyngor yn trefnu ymhellach i hacwyr moesegol trydydd parti gynnal asesiadau ar ba mor fregus yw rhwydweithiau'r Cyngor

- *Bygythiadau mewnol* – sef gweithredoedd damweiniol gan staff, gweithredoedd maleisus gan staff neu weithredoedd gan gontractwyr. Mae'r Cyngor wedi chwarae rhan flaenllaw yn y broses o gaffael pecyn E-Ddysgu dwyieithog Cymru gyfan ar ymwybyddiaeth seiber; mae'n gweithredu proses Safonau Diogelwch Safonol ar gyfer Staff (BPSS) sy'n ei gwneud yn ofynnol i'r holl staff a chanddynt fynediad at ddata sensitif swyddogol o swyddfa'r cabinet gyflwyno prawf adnabod, prawf cenedligrwydd a chael eu gwirio gan y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd. Mae'n rhaid i bob contractwr sydd naill ai'n cynnal systemau TG neu sydd â mynediad o bell i systemau TG y Cyngor lofnodi Cytundeb Prosesu Data; mae gan y Cyngor hefyd bolisiau amrywiol ar waith ar gyfer defnyddio TG yn ddiogel ac mae'n rhaid i'r holl staff sy'n defnyddio offer TG adolygu a derbyn y polisiau hyn.
- *Gwe-rwydo* - gweithred o anfon e-bost yn honni ei fod o ffynhonnell neu sefydliad dilys, a hynny mewn ymgais i gael gwybodaeth ariannol neu wybodaeth gyfrinachol arall. Mae gan y Cyngor dechnoleg hidlo soffistigedig ar waith i rwystro e-byst o'r fath ac mae'n rhaid i'w holl staff sy'n defnyddio offer TG fynd ar hyfforddiant Ymwybyddiaeth o Seiberddiogelwch.
- *Gwiriadau eraill* - Rhwydwaith cyflym y Llywodraeth yw Rhwydwaith y Sector Cyhoeddus (PSN) ac mae'n cael ei ddefnyddio gan y sector cyhoeddus i gyfnewid data mewn modd diogel. Gan fod y rhwydwaith i bob pwrpas yn caniatáu cysylltiad â systemau Swyddogion Cabinet a'r Adran Gwaith a Phensiynau, rhaid i'r Cyngor gael ei asesu'n annibynnol ac yn drwyadl bob blwyddyn. Mae'r Cyngor wedi llwyddo i basio'r asesiad PSN blynyddol bob blwyddyn ers i'r gofynion hyn ddod i rym. Trwy raglen a ariennir gan Lywodraeth Cymru ac a reolir gan Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru mae awdurdodau lleol wedi bod yn cynnal prawf ar eu trefniadau seiberddiogelwch a llywodraethu gwybodaeth yn erbyn yr arferion gorau. Ar ôl proses archwilio drwyadl, mae'r Cyngor yn un o ddim ond saith awdurdod yng Nghymru sydd wedi cael achrediad Cyber Essentials Plus ac achrediad IASME llawn. Yn ogystal, mae Gwasanaeth Archwilio Mewnol y Cyngor wedi adolygu rheolaethau seiberddiogelwch y Cyngor ac wedi dod i'r casgliad eu bod yn effeithiol o ran rheoli'r risg ac ar gyfer atal a lleihau effaith ymosodiadau o'r fath ar wasanaethau, systemau a gwybodaeth.

Croesawodd y Pwyllgor yr adroddiad fel un addysgiadol ac wrth drafod y wybodaeth ynddo, gofynnodd am sicrwydd pellach mewn perthynas â'r materion canlynol -

- Oherwydd bod mwy o waith partneriaeth a chydweithio â chynghorau a sefydliadau eraill erbyn hyn, a yw rheolaethau mewnol y Cyngor yn cynnwys lliniaru'r risgiau seiberddiogelwch a allai ddeillio o'r fath bartneriaethau? Dywedodd y Rheolwr Gwasanaeth a Rheoli Perfformiad TG fod yn rhaid i bob awdurdod lleol ennill Achrediad PSN Swyddfa'r Cabinet - mae methu â chyrraedd y safon Seiberddiogelwch ofynnol yn arwain at ddatgysylltu ac i bob pwrpas yn nadu'r Cyngor rhag gweithio ar y cyd. Mae ennill achrediad yn dangos bod sefydliad yn ddibynadwy ac yn gweithio i'r un safonau a pholisiau.
- A oes gan y Cyngor raglen gynefino yn y maes TG ar gyfer gweithwyr newydd a pha mor hir y mae'n ei gymryd i weithiwr newydd gyrraedd lefel foddhaol o ymwybyddiaeth o faterion sy'n ymwneud â diogelwch TG? Cadarnhaodd y Rheolwr Gwasanaeth a Rheoli Perfformiad TG ei bod yn ofynnol i reolwyr, trwy'r Broses Gynefino ar gyfer Rheolwyr, sicrhau bod gweithwyr newydd yn ymwybodol o'r holl bolisiau sydd yn y Porth Polisi, sef system rheoli polisiau'r Cyngor, gan gynnwys y Polisi Defnydd Derbyniol a'r Polisi Diogelwch TG ac mae'r rheolwyr yn cadarnhau wedyn bod hynny wedi'i wneud. Yn ogystal â'r drefn ar gyfer derbyn ac adolygu polisiau, mae yna raglen e-ddysgu orfodol ar ymwybyddiaeth seiber. Fodd bynnag, mae risg bob amser y gall gweithwyr sy'n newydd i'r sefydliad gael eu twyllo gan

sgam ar eu diwrnod cyntaf yn y gwaith ond mae'r risg benodol honno'n cael ei lliniaru trwy ddarparu cefnogaeth barhaus a thrwy gynnal gwiriadau ar ffurf camau dilyn-i-fyny er mwyn sicrhau bod gweithwyr wedi darllen a deall y polisiau diogelwch TGCh. Anfonir nodiadau atgoffa rheolaidd hefyd.

- I ba raddau y mae'r Cyngor mewn perygl o ladrad ariannol ac a oes rheolaethau ar waith i sicrhau nad yw arian cyhoeddus yn cael ei golli trwy weithgareddau twyllodrus neu sgamiau? Dywedwyd wrth y Pwyllgor fod rheolaethau ar waith ym mhob gwasanaeth ar gyfer gwahanu dyletswyddau h.y. neilltuo cyfrifoldebau awdurdodi trafodion i wahanol bobl ac ati. Mae'r Cyngor hefyd yn ymwybodol o nifer o sgamiau sy'n ceisio rhoi mynediad i ddrwgweithredwyr i systemau ariannol y Cyngor i gael arian trwy dwyll e.e. sgamiwr yn cymryd arno ei fod yn gontractwr i'r Cyngor ac yn ceisio newid manylion cyfrif banc. Mae'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol yn rhannu gwybodaeth fel mater o drefn am gynlluniau twyllodrus cyfredol a rhai posib ac mae hynny'n gwella ymwybyddiaeth staff ac yn golygu y gall gwasanaethau adolygu a chryfhau eu rheolaethau yn unol â hynny.

Ar ôl ystyried y wybodaeth a gyflwynwyd ynghyd â'r eglurhad ychwanegol a ddarparwyd gan y Swyddogion, penderfynodd y Pwyllgor dderbyn a nodi'r sicrwydd a ddarparwyd gan Adroddiad Blynyddol Seiberddiogelwch 2019.

NI CHYNIGIWDYD UNRHYW GAMAU YCHWANEGOL

5. ADOLYGIAD CANOL BLWYDDYN RHEOLI TRYSORLYS 2019-20

Cyflwynwyd i'w ystyried gan y Pwyllgor, adroddiad y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 ar y sefyllfa a'r gweithgareddau rheoli trysorlys hanner ffordd trwy flwyddyn ariannol 2019-20.

Amlygodd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 y canlynol -

- Nad oes unrhyw newidiadau polisi i'r Datganiad ar y Strategaeth Rheoli Trysorlys a gymeradwywyd gan y Cyngor Llawn ar 27 Chwefror, 2019. Mae'r adroddiad yn diweddarar y sefyllfa yng ngoleuni'r sefyllfa economaidd ddiweddaraf a'r newidiadau cyllidebol a gymeradwywyd eisoes.
- O ran ei bortffolio buddsoddi, 'roedd gan y Cyngor £18.551m o fuddsoddiadau ar 30 Medi, 2019 (£14.333m ym mis Mawrth, 2019) a'r elw o'r portffolio buddsoddi am chwe mis cyntaf y flwyddyn oedd 0.62%. 'Roedd Atodiad 3 yn cynnwys rhestr lawn o'r buddsoddiadau fel yr oeddent ar 30 Medi, 2019 ac roedd crynodeb o'r buddsoddiadau a'r cyfraddau i'w weld yn Atodiad 4. Nid aethpwyd dros y terfynau a gymeradwywyd yn y Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol yn ystod chwe mis cyntaf 2019/20.
- Yr incwm y mae'r Cyngor wedi cyllidebu y bydd yn ei dderbyn o'i fuddsoddiadau ar gyfer y cyfan o 2019/20 yw £0.031m ac mae'r perfformiad am y flwyddyn hyd yma'n uwch na'r gyllideb, gyda £0.041m wedi'i dderbyn ar ddiwedd Chwarter 2 oherwydd buddsoddi arian dros ben gydag awdurdodau lleol eraill sydd wedi creu enillion gwell na phe bai'r arian mewn cyfrif galw gyda banc. Mae'r tabl yn 5.7 yn dangos rhestr o fuddsoddiadau a wnaed gydag awdurdodau lleol eraill yn ystod hanner cyntaf blwyddyn ariannol 2019/20. O ystyried mai diogelwch yr arian yw dangosydd allweddol y Cyngor hwn, ystyrir mai awdurdodau lleol eraill yw'r ffordd fwyaf diogel o fuddsoddi arian y Cyngor hwn a gwneud hynny'n cynhyrchu mwy o enillion na'r mwyafrif o gyfrifon galw gyda banc.
- O ran benthyca, mae'r Cyngor wedi rhagweld y bydd wedi cael benthyg £127.6m erbyn diwedd y flwyddyn ac y bydd wedi defnyddio £12.6m o gronfeydd llif arian yn lle benthyca. Mae hwn yn ddull darbodus a chost-effeithiol o weithredu yn yr hinsawdd economaidd sydd ohoni ond parheir i'w fonitro. Ni chymerwyd benthyg unrhyw arian yn ystod hanner cyntaf y flwyddyn ariannol hon ac ni ragwelir y bydd angen benthyciadau

allanol ychwanegol yn ystod ail hanner y flwyddyn ariannol. Bydd gofyn benthycu arian i gyllido rhan o raglen gyfalaf 2019/20, ond benthycu mewnol fydd hynny.

- Ar 9 Hydref, 2019, cyhoeddodd y Trysorlys a'r Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWL) gynnydd o 100 pwynt sylfaen neu 1% yn y gyfradd fenthycu. Ni chafwyd rhybudd ymlaen llaw gan olygu bod yn rhaid i bob awdurdod lleol ailasesu'n sylfaenol sut i ariannu eu hanghenion benthycu allanol ac ymarferoldeb ariannol y prosiectau cyfalaf sydd ganddynt yn eu rhaglenni cyfalaf oherwydd y cynnydd annisgwyl yn y gost o fenthycu. Er bod yr Awdurdod hwn wedi dibynnu'n flaenorol ar y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus fel ei brif ffynhonnell ariannu, mae'n rhaid iddo nawr ystyried ffynonellau benthycu amgen rhatach.
- Bod cyfleoedd i aildrefnu dyledion wedi bod yn gyfyngedig iawn yn yr hinsawdd economaidd sydd ohoni ac nid oes yr un ddyled wedi ei haildrefnu hyd yma yn y flwyddyn ariannol hon.
- Bod adran 7 yr adroddiad yn nodi'r cynnydd o ran sefyllfa gyfalaf y Cyngor ac yn cadarnhau nad yw'r Cyngor wedi torri unrhyw un o'i ddangosyddion darbodus yn ystod chwe mis cyntaf y flwyddyn ariannol. Mae rhai newidiadau yn y ffordd o ariannu'r rhaglen gyfalaf oherwydd tanwariant sylweddol ar dri chynllun cyfalaf yn 2019/20 (cyfeirier at baragraff 7.2.1). Mae'r Cyngor hefyd ychydig yn is na'r Gofyniad Cyllido Cyfalaf a ragwelwyd yn wreiddiol (angen y Cyngor i fenthycu) o ganlyniad i fenthycu llai na'r disgwyl, a hynny'n bennaf i'w briodoli i Raglen Ysgolion yr 21ain Ganrif.

Mewn perthynas â gweithgareddau buddsoddi'r Cyngor, cyfeiriodd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) at erthygl yn y newyddion ynghylch y swm o £5m yr oedd yr Awdurdod wedi'i fuddsoddi gyda Chyngor Bwrdeistref Cheltenham (sef un o nifer o awdurdodau a oedd wedi buddsoddi arian gyda Chyngor Cheltenham yn yr un modd); 'roedd yr erthygl wedi ei lunio mewn ffordd a oedd yn rhoi'r argraff bod y buddsoddiad yn amhriodol a bod yr arian yn cael ei fuddsoddi mewn parc busnes sy'n cael ei ddatblygu gan Gyngor Bwrdeistref Cheltenham. Ar sail yr erthygl roedd y cyhoedd wedi dod i gasgliadau camarweiniol a beirniadol ynghylch sut mae'r Cyngor yn defnyddio ac yn rheoli arian cyhoeddus fel y tystiwyd mewn e-byst gan drethdalwyr Ynys Môn at Arweinydd y Cyngor a'r Swyddog Adran 151 ac y darllenwyd rhannau ohonynt allan yn y cyfarfod gan y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151. Pwysleisiodd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 nad oedd y Cyngor wedi buddsoddi unrhyw arian cyhoeddus yn y datblygiad yn Cheltenham ac eglurodd fod benthycu rhwng awdurdodau yn arfer safonol a bod manteision i roi benthycu arian yn y fath fodd, sef bod awdurdodau yn ffynonellau buddsoddi diogel, bod yr enillion yn well na phe bai'r arian wedi ei fuddsoddi gyda banc ac mae'n rhatach i'r awdurdod sy'n cael benthycu yr arian hefyd. (Cyngor Bwrdeistref Cheltenham yn yr achos hwn). Roedd y buddsoddiad a wnaed gan Gyngor Ynys Môn gyda Chyngor Bwrdeistref Cheltenham yn fenthycu tymor byr am gyfnod o 65 diwrnod ac fe gynhyrchodd elw o £5,800 pan dalwyd yn yr arian yn ôl o'i gymharu ag elw o £3,500 a fyddai wedi ei gynhyrchu pe bai'r swm wedi ei fuddsoddi gydag un o fanciau'r Cyngor ar 0.4%.

Cytunodd y Pwyllgor ei fod yn bwysig sicrhau bod y wybodaeth gywir yn cael ei rhannu fel y gall y cyhoedd fod yn glir ynghylch penderfyniadau buddsoddi'r Cyngor a pham mae'n eu gwneud, gan roi sicrwydd felly ynghylch y ffordd y mae'n rheoli arian cyhoeddus.

Penderfynwyd derbyn a nodi Adroddiad Adolygiad Canol Blwyddyn Rheoli'r Trysorlys 2019/20 heb wneud sylw pellach.

NI CHYNIGIWDYD UNRHYW GAMAU YCHWANEGOL

6. DIWEDDARIAD GAN Y GWASANAETH ARCHWILIO MEWNOL

Cyflwynwyd i'w ystyried gan y Pwyllgor, adroddiad y Pennaeth Archwilio Mewnol a Risg a oedd yn rhoi diweddariad ar gynnydd a wnaed gan y Gwasanaeth Archwilio Mewnol o ran darpariaeth gwasanaeth, darparu sicrwydd ac adolygiadau a gwblhawyd.

Adroddodd y Pennaeth Archwilio a Risg ar y prif ystyriaethau fel a ganlyn -

- Bod pum adroddiad wedi'u cwblhau yn ystod y cyfnod a oedd oll yn archwiliadau ardystio grantiau – sef Grant Datblygu Disgyblion (Plant sy'n Derbyn Gofal); Dyfarniadau Tâl Athrawon a Phwysau Cost; Grant Datblygu Disgyblion (Mynediad); Grant Dysgwyr o Gefndir Ethnig, Lleiafrifol, Sipsi, Roma neu Deithwyr a Grant Costau Prydau Ysgol Am Ddim Ychwanegol oherwydd cyflwyno Credyd Cynhwysol (Darparwyd copïau i aelodau'r Pwyllgor). Cynhyrchodd y pedwar adolygiad cyntaf farn Sicrwydd Sylweddol tra bod y pumed wedi cael sgôr Sicrwydd Rhesymol. Ni nododd y Gwasanaeth Archwilio Mewnol bod unrhyw risgiau yr oedd angen i reolwyr roi sylw iddynt yn unrhyw un o'r pum adolygiad.
- Daeth yr ail adolygiad dilyn-i-fyny o'r maes Dyledwyr Amrywiol (roedd yr adolygiad gwreiddiol a'r adolygiad dilyn-i-fyny cyntaf wedi dyfarnu barn Sicrwydd Cyfyngedig) i'r casgliad bod y Rheolwyr wedi gwneud llawer o waith i fynd i'r afael â'r materion / risgiau yr oedd angen rhoi sylw iddynt ar ôl yr adolygiad dilyn-i-fyny cyntaf ac felly roedd y Gwasanaeth Archwilio Mewnol wedi medru cynyddu'r lefel sicrwydd i Sicrwydd Rhesymol. Fodd bynnag, yng ngoleuni'r ffaith bod 8 mater / risg yn parhau i fod heb eu datrys (sy'n cael sylw ar hyn o bryd) ac effaith bosib y rhain yn y meysydd hynny, bydd y Gwasanaeth Archwilio Mewnol yn rhoi sylw i'r cynllun gweithredu eto ym mis Mai, 2020.
- Bod dau adroddiad dilyn-i-fyny gyda sgôr Sicrwydd Cyfyngedig yn mynd rhagddynt ar hyn o bryd - Casglu Incwm Ysgolion Cynradd a Thaliadau Uniongyrchol. Mae yna hefyd adolygiad dilyn-i-fyny o Archwiliad Llywodraethu Gwybodaeth Ysgolion a gynhaliwyd gan ymgynghorydd allanol ac na ddarparwyd sgôr sicrwydd ar ei gyfer. Mae dau adolygiad dilyn-i-fyny wedi'u hamserlennu ar gyfer y chwe mis nesaf - Rheolaethau System: Mynediad Rhesymegol a Gwahanu Dyletswyddau, a Dyledwyr Amrywiol. Efallai y bydd mwy hefyd ond mae hynny'n dibynnu ar y sicrwydd a ddarperir ar gyfer adolygiadau a gynhelir trwy gydol y flwyddyn.
- Bod perfformiad rheolwyr wrth fynd i'r afael â materion / risgiau a gweithredu camau yn parhau i wella. Nid oes unrhyw faterion / risgiau Uchel neu Goch angen sylw ar hyn o bryd ac mae perfformiad o ran mynd i'r afael â materion / risgiau sydd â sgôr Ambr wedi gwella ers rhoi'r diweddariad diwethaf i'r Pwyllgor ar 3 Medi ac mae'r ganran weithredu gyffredinol ar gyfer materion / risgiau Uchel / Coch / Ambr yn 94%. Mae perfformiad wrth fynd i'r afael â risgiau Canolig / Melyn wedi gwella hefyd. Fodd bynnag, llesteiriwyd y cynnydd yr oedd modd ei wneud gyda gweithredu'r fersiwn newydd o'r system tracio camau gweithredu oherwydd mater a oedd yn ymwneud â chydawnsedd TG ac nad yw ond wedi'i ddatrys yn ddiweddar.
- Bod gwaith yn mynd rhagddo ar hyn o bryd ar chwe archwiliad o'r Cynllun Gweithredu ar gyfer 2019/20 fel y rhestrir nhw ym Mharagraff 37 yr adroddiad.
- Bod cynnydd o 120 diwrnod yn yr adnodd sydd ar gael i'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol (ar ôl cymryd hyfforddiant a gwyliau blynyddol i ystyriaeth mae hyn yn gadael 70 diwrnod y gellir eu defnyddio ar brosiectau) a chafwyd cymorth cyfrifydd o'r Gwasanaeth Cyfrifeg am gyfnod dros dro er mwyn rhoi cyfle datblygu i'r gweithiwr dan sylw mewn gwasanaeth archwilio ac i ddarparu cefnogaeth ychwanegol i'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol.

Trafododd y Pwyllgor yr adroddiad a cheisiodd eglurhad pellach mewn perthynas â'r materion a ganlyn -

- Pam y rhoddwyd sgôr Sicrwydd Rhesymol i'r archwiliad Ardystiad Grant mewn perthynas â Phrydau Ysgol Am Ddim Ychwanegol oherwydd cyflwyno Credyd Cynhwysol, er na

nodwyd unrhyw risgiau yr oedd angen i reolwyr gymryd camau yn eu cylch ac o gofio bod yr holl archwiliadau ardystio grant eraill y cyfeiriwyd atynt wedi cael sgôr Sicrwydd Sylweddol. Hefyd, o gofio bod y Rhaglen Weithredu yn seiliedig ar risg, pam y cafodd yr archwiliadau grant eu blaenoriaethu pan oedd y sgôr sicrwydd ar gyfer pob un o'r pump yn dangos eu bod yn risg isel?

Eglurodd y Pennaeth Archwilio a Risg fod raid, yn unol â gofynion Llywodraeth Cymru, ardystio bod y grantiau penodol y cyfeiriwyd atynt wedi cael eu harchwilio. Nid yw'r un gofynion yn berthnasol i bob grant. Hefyd, fel prosiectau unwaith ac am byth, ystyrir bod y Grant Dyfarniad Tâl Athrawon a Phwysau Costau, ynghyd â'r Grant Costau Prydau Ysgol Am Ddim Ychwanegol yn sgil cyflwyno Credyd Cynhwysol yn risgiau ychydig uwch.

Gan gyfeirio at y sgôr sicrwydd a roddwyd i'r Grant Costau Prydau Ysgol Am Ddim Ychwanegol yn sgil cyflwyno Credyd Cynhwysol, amlinellwyd cefndir y mater gan y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 ac eglurodd mai pwrpas yr arian ychwanegol hwn oedd ad-dalu'r Cyngor am gostau a gafwyd wrth ariannu prydau ysgol ychwanegol am ddim ym mlwyddyn ariannol 2018/19 oherwydd cyflwyno Credyd Cynhwysol. Fodd bynnag, oherwydd cyflwyno Credyd Cynhwysol yn hwyr yn Ynys Môn ym mis Rhagfyr 2018, roedd costau uniongyrchol cysylltiedig y Cyngor yn gyfyngedig. Cynigiwyd cynllun gwariant i gefnogi disgyblion sy'n derbyn prydau ysgol am ddim ac fe'i derbyniwyd gan Lywodraeth Cymru (rhoddwyd manylion amdano yn yr adroddiad terfynol a ddarparwyd). Roedd y symiau yn y cynllun yn amcangyfrifon o sut y byddai'r Cyngor yn gwario'r arian ond ni wariodd y symiau a amcangyfrifwyd yn llawn. Cytunodd Llywodraeth Cymru y gellid defnyddio'r cyllid a oedd heb ei wario i ddileu dyled 2018/19 mewn perthynas â phrydau ysgol am ddim ond ni fyddai'r grant ond ar gyfer costau a gafwyd yn ystod blwyddyn ariannol 2018/19. Nid oedd y Gwasanaeth Archwilio Mewnol yn gallu gwirio'r swm yr honnir iddo gael ei ddileu mewn perthynas â phrydau ysgol am ddim, gan nad yw wedi digwydd eto h.y. nid yw'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol wedi gweld tystiolaeth o ddileu'r ddyled ac ni all wirio a yw'r ddyled yn ymwneud yn benodol â phrydau ysgol am ddim a dyna'r rheswm felly pam y rhoddwyd barn Sicrwydd Rhesymol yn hytrach na Sicrwydd Sylweddol.

- Y rhesymau pam y trefnwyd y trydydd archwiliad dilyn-i-fyny o'r maes Dyledwyr Amrywiol ar gyfer mis Mai, 2020 pan y gellid disgwyl efallai y byddai'r materion / risgiau sydd angen sylw fod wedi'u datrys o fewn amserlen fyrrach?

Eglurodd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 fod llawer o'r materion mewn perthynas â Dyledwyr Amrywiol yn deillio o gapasiti'r tîm i ddelio â'r llwyth hanesyddol o waith. Yn ystod y pedair blynedd diwethaf mae'r tîm wedi cael ei ailstrwythuro gyda gwaith hefyd yn mynd rhagddo ar foderneiddio systemau gweithredu'r gwasanaeth gyda'r nod o symud fwyfwy tuag at brosesau taliadau digidol a thrwy hynny leihau nifer yr anfonebau a godir. Yn ogystal, bwriedir penodi i swydd newydd Gweinyddwr Systemau a fydd hefyd yn cynnwys datblygu systemau casglu incwm arian parod y gwasanaeth. Felly, mae camau'n cael eu cymryd i resymoli maint y gwaith a disgwylir y bydd y camau hynny'n mynd i'r afael â llawer o'r materion sydd angen sylw o'r archwiliad. Yn ogystal, mae'r amser a gymerir i gymeradwyo dyledwyr newydd a chodi anfonebau newydd wedi gwella'n sylweddol. Mae'n cymryd amser i ddatblygu systemau TG newydd a sicrhau eu bod wedi'u hintegreiddio'n iawn â'r systemau cysylltiedig; fodd bynnag, erbyn mis Mai 2020 a chyda chefnogaeth yr adnodd ychwanegol, disgwylir y bydd gwelliannau pellach wedi'u gwneud er gwaethaf y ffaith bod y gwaith datblygu yn ychwanegol at waith dydd i ddydd y staff.

Mewn ymateb i ymholiad gan y Pwyllgor ynghylch manteision defnyddio arbenigwyr allanol i ymgymryd â'r gwaith datblygu systemau, dywedodd y Swyddog fod sefyllfa

ariannol y Cyngor yn golygu bod yn rhaid iddo gynnal cydbwysedd rhwng buddsoddi mewn swyddogaethau swyddfa gefn a gwasanaethau rheng flaen. Er bod costau swyddfa gefn wedi lleihau dros amser fel rhan o fesurau effeithlonrwydd i gydbwysu cyllideb y Cyngor, nid oes modd gwneud gostyngiadau pellach. Fodd bynnag, pe bai rhagolygon ariannol y Cyngor yn gwella efallai y bydd modd ailystyried ailfuddsoddi mewn swyddogaethau swyddfa gefn a fyddai'n cynhyrchu arbedion a gwelliannau mewn effeithlonrwydd.

- Amllder cyfeiriadau mewn adroddiadau at faterion cydnawsedd TG fel rhywbeth sy'n rhwystro cynnydd ac a yw'r materion hyn yn codi oherwydd ansawdd y fanyleb dechnegol a roddir i ddarparwyr o ran yr hyn y mae disgwyl i'r cynnyrch / meddalwedd ei wneud a sut y rheolir y broses wedyn i sicrhau hynny bod y cynnyrch yn cael ei gyflenwi yn unol â hynny?

Esboniodd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151, o ran systemau gweithredu llywodraeth leol, fod nifer y darparwyr yn gyfyngedig a bod yr ychydig ddarparwyr hyn yn gwasanaethu nifer fawr o awdurdodau lleol. Fel awdurdod llai mae Ynys Môn dan anfantais o ran ei allu i ddylanwadu ar ddarparwyr o'i gymharu ag awdurdodau mawr a chanddynt gyllidebau mwy. Yn ogystal, mae'n rhaid i gymwysiadau gwrdd â gofynion dwyieithrwydd y Cyngor a gall hynny greu anawsterau weithiau sy'n arwain at oedi. Gall materion annisgwyl godi hefyd ar ôl i'r fanyleb gael ei hysgrifennu. Mae'r gwahaniaethau yn y ffordd y mae cynghorau eraill yng Nghymru yn gweithredu'r Safonau'r Iaith Gymraeg a'r gwahaniaethau yn y systemau gweithredu hefyd yn ei gwneud hi'n anodd cydweithredu ar faterion TG.

- Mewn ymateb i ymholiad am gynhyrchiant, eglurodd y Pennaeth Archwilio a Risg fod sgysiau gyda chydweithwyr mewn awdurdodau lleol eraill a chyda Llywodraeth Cymru wedi dangos nad ydynt yn cynnwys absenoldeb blynyddol nac absenoldeb mamolaeth yn eu hystadegau. Felly ar gyfer y flwyddyn nesaf bydd y Gwasanaeth Archwilio Mewnol yn mesur cynhyrchiant mewn ffordd wahanol. Cadarnhaodd y Swyddog hefyd nad yw'r Cynllun Gweithredu yn nodi dyddiad cyflawni ar gyfer archwiliadau unigol oherwydd bod y Cynllun yn ddogfen fyw ac yn newid wrth i'r gofrestr risg newid. Mae'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol yn ceisio sicrhau bod y Cynllun yn parhau i fod yn hyblyg fel y gellir cynnwys unrhyw feysydd risg sy'n dod i'r amlwg yn y Cynllun yn ystod y flwyddyn.

Ar ôl ystyried yr adroddiad a'r eglurhad a'r sicrwydd pellach a ddarparwyd gan y Swyddogion yn y cyfarfod, penderfynodd y Pwyllgor nodi'r cynnydd diweddaraf a wnaed gan y Gwasanaeth Archwilio Mewnol o ran darpariaeth gwasanaeth, darparu sicrwydd, adolygiadau a gwblhawyd a pherfformiad ac effeithiolrwydd wrth yrru gwelliannau.

NI CHYNIWIWYD UNRHYW GAMAU YCHWANEGOL

7. ADOLYGU CYLCH GORCHWYL Y PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHU

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Archwilio a Risg yn ymgorffori cylch gorchwyl y Pwyllgor i ddibenion adolygu.

Adroddodd y Pennaeth Archwilio a Risg fod Blaenraglen y Pwyllgor yn darparu ar gyfer cynnal adolygiadau rheolaidd o'i gylch gorchwyl ac ystyrir bod hynny'n arfer dda. Cymeradwyodd yr adolygiad diwethaf ym mis Medi 2018 gylch gorchwyl a ddiwygiwyd ac a ddiweddarwyd yn llawn er mwyn sicrhau ei fod yn gyson â chanllawiau a gyhoeddwyd gan CIPFA. Oherwydd bod y cylch gorchwyl wedi ei ddiwygio'n llawn yn 2018, cynhaliwyd ymgynghoriad sylweddol ac eang i ofyn barn rhanddeiliaid. Gan na chyhoeddwyd unrhyw

ganllawiau penodol newydd ar gyfer y sector hwn ac oherwydd na fu unrhyw newidiadau sylweddol eraill sy'n effeithio ar y cylch gorchwyl, cynhaliwyd ymgynghoriad cyfyngedig gyda'r Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) a'r Swyddog Adran 151 ac ymgynghorydd o CIPFA. Ni nodwyd unrhyw newidiadau sylweddol a'r unig newid oedd y newid yn nheiti swydd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) a'r Swyddog 151. Os mai dyna'r achos o hyd, gellir diweddarau'r cylch gorchwyl heb fod angen cymeradwyaeth gan y Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor Llawn.

Gan gyfeirio at adrannau 30 i 33 o'r cylch gorchwyl a oedd yn ymwneud â thwyll a llygredd, amlygodd y Swyddog fod gwaith y Pwyllgor yn y maes hwn wedi bod yn gyfyngedig hyd yn hyn - mae'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol wrthi ar hyn o bryd yn gwneud darn o waith ar dwyll a llygredd gyda'r bwriad o ddod ag adroddiad i gyfarfod y Pwyllgor yn Ebrill, 2020 a fydd yn cynnwys asesiad o'r risg o dwyll yn ogystal â throsolwg o dwyll am y flwyddyn.

Ystyriodd y Pwyllgor y cylch gorchwyl a gofynnodd a oes unrhyw gyrff heblaw CIPFA yn ymwneud â chyfrifoldebau Pwyllgorau Archwilio yng Nghymru. Cyfeiriwyd hefyd at gyflwyniad gan Swyddfa Archwilio Cymru i'r cyfarfod cyntaf o'r 22 o Gadeiryddion Pwyllgorau Archwilio lle'r oedd y canllawiau a ddarparwyd yn wahanol i gylch gorchwyl y Pwyllgor hwn, yn benodol o ran aelodaeth pwyllgorau archwilio.

Cadarnhaodd y Pennaeth Archwilio a Risg mai CIPFA yw'r prif gorff o ran cynhyrchu arweiniad ar swyddogaethau pwyllgorau archwilio. Mewn perthynas â chyflwyniad Swyddfa Archwilio Cymru eglurodd fod rhan o'r cyflwyniad yn ymwneud â chynigion a gynhwysir yn y Mesur Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) sy'n cyflwyno diwygiadau etholiadol a threfniadau llywodraethu newydd ar gyfer llywodraeth leol yng Nghymru a fydd, pan gaiff ei ddeddfu, yn debygol o arwain at newidiadau gan gynnwys newid yn aelodaeth y pwyllgor hwn. Ar hyn o bryd, mae aelodaeth a chylch gorchwyl y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn unol â Mesur Llywodraeth Leol (Cymru). Mewn ymateb i gais am ddiweddariad ar y trefniadau i'r Pwyllgor gynnal hunanasesiad, dywedodd y Swyddog, gan fod y cyfarfod o'r 22 o gadeiryddion archwilio yn gwneud darn o waith ar effeithiolrwydd pwyllgorau archwilio, byddai'n synhwyrol i oedi cyn cynnal yr hunanasesiad, a hynny er mwyn osgoi dyblygu. Mae sesiwn lle cyfarfu'r 22 o gadeiryddion a'r penaethiaid archwilio gyda'i gilydd wedi nodi'r meysydd hynny lle ystyrir bod pwyllgorau archwilio angen y gefnogaeth fwyaf, sef yn benodol mewn perthynas â hyfforddiant ar y côd llywodraethu. Y gobaith felly yw y bydd rhywfaint o hyfforddiant ar faterion llywodraethu yn cael ei ddarparu yn gynnar y flwyddyn nesaf.

Penderfynwyd cymeradwyo'r cylch gorchwyl cyfredol gyda dim ond mân newidiadau i ddiweddarau teitl swydd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) a'r Swyddog Adran 151.

NI CHYNGIWIYD UNRHYW GAMAU YCHWANEGOL

8. Y FLAENRAGLEN WAITH

Cyflwynwyd Blaenraglen y Pwyllgor i'w hadolygu ac **fe'i cymeradwywyd heb ei newid.**

9. CAU ALLAN Y WASG A'R CYHOEDD

Penderfynwyd o dan Adran 100 (A) (4) Deddf Llywodraeth Leol 1972, cau allan y wasg a'r cyhoedd o'r cyfarfod yn ystod y drafodaeth ar yr eitem a ganlyn oherwydd y tebygolrwydd y caiff gwybodaeth ei rhyddhau a honno'n wybodaeth y gwneir eithriad ohoni yn Atodlen 12A y Ddeddf honno ac yn y Prawf Budd y Cyhoedd a gyflwynwyd.

10. GWIRIO AR SAIL RISG

Cyflwynwyd adroddiad y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 a oedd yn ceisio sylwadau'r Pwyllgor ar bolisi arfaethedig i wirio ar sail risg. Roedd yr adroddiad yn nodi sut y penderfynwyd ar y grwpiau risg ar gyfer y Polisi arfaethedig; yr arbedion / manteision a ddisgwylir a sut byddai'r polisi'n cael ei weithredu a'i fonitro.

Adroddodd y Rheolwr Budd-daliadau fod y Gwasanaeth Budd-daliadau ar hyn o bryd yn gwneud yr un lefel o waith gwirio ar gyfer pob achos. Dyma'r lefel wirio sylfaenol fel y nodir yn fframwaith yr Adran Gwaith a Phensiynau ond nid yw'r fframwaith hwnnw'n cael ei ddefnyddio mwyach. Gan fod y gwaith yn llafurddwys, mae'n ei gwneud hi'n anoddach rhoi ffocws ychwanegol ar achosion penodol ac mae'n cyfyngu ar y gallu i adolygu'r achosion hynny lle mae'r risg o dwyll / camgymeriad ar ei uchaf. Er bod yr Adran Gwaith a Phensiynau wedi caniatáu disgresiwn i awdurdodau weithredu eu prosesau eu hunain ar gyfer gwirio risg ers 2011, nid yw'r Awdurdod wedi ymrwmo i wneud hynny tan nawr. Mae adolygiad o brosesau a'r gostyngiad mewn achosion Budd-dal Tai wedi arwain at ailystyried hyn i weld a yw'n cael ei wneud yn y ffordd fwyaf effeithiol.

Er mwyn cynorthwyo i sefydlu ym mha gategori o hawlwr y mae'r risg fwyaf o newid, gwnaed dadansoddiad ym mis Mehefin 2019 o'r holl achosion lle gordalwyd hawlwr oherwydd camgymeriad a wnaed gan yr hawlwr eu hunain. Rhoddwyd sylw i'r rhesymau dros y gordaliadau yn ogystal â phroffil o sefyllfa'r hawlydd. Dadansoddwyd yr hawliadau a dderbyniwyd ym mis Mawrth ac Ebrill 2019 hefyd i ddarganfod i ba grŵp risg y byddai'r rhain yn disgyn. Mae'r adroddiad yn nodi canfyddiadau'r dadansoddiadau hynny gan gynnwys yr elfennau o'r hawliadau a gafodd sylw er mwyn pennu'r grŵp risg. Aseswyd yr effaith ar y gwasanaeth ac fe'i crynhoir yn yr adroddiad. Yn ogystal, cynhaliwyd Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb i weld a fydd y newid arfaethedig yn y dull o weithredu yn cael mwy o effaith ar grwpiau penodol o hawlwr.

Trafododd y Pwyllgor yr adroddiad ac wrth ystyried amcanion y polisi newydd o geisio canolbwyntio adnoddau ar yr achosion hynny lle mae anghysondebau / camgymeriadau yn debygol o ddigwydd h.y. y rheini yn y categori risg uchel, mynegodd rai amheuron ynghylch y fethodoleg a fabwysiadwyd mewn perthynas â'r elfennau o'r hawliadau a ystyriwyd ac amlygodd yn benodol anawsterau posib gyda'r dadansoddiad grŵp oedran a'r ffordd y penderfynwyd ar yr ystod oedran gan ei fod yn credu y gallai arwain at broffil risg anghywir a fyddai'n gogwyddo'r casgliad y daethpwyd iddo tuag at grŵp oedran penodol. Awgrymodd y Pwyllgor efallai yr hoffai'r Swyddogion feddwl am y rhan hon o'r polisi cyn ei gyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith i'w gymeradwyo; argymhellodd y Pwyllgor ymhellach y dylid cymryd sampl ar hap o achosion o bob grŵp oedran, pob grŵp enillion a phob grŵp cyfansoddiad teulu yng nghamau cynnar gweithredu'r polisi er mwyn gwirio a rhoi prawf ar y rhagdybiaethau a wnaed.

Penderfynwyd nodi'r Polisi Gwirio ar Sail Risg ar gyfer Budd-dal Tai / Gostyngiadau'r Dreth Gyngor gan argymhell –

- Ailystyried yr ystod oed yn y grwpiau oedran;
- Y dylid cymryd sampl o achosion ar hap ar y llinellau a awgrymwyd unwaith y gweithredir y polisi.

**Mr Jonathan Mendoza
(Cadeirydd)**

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
ADRODDIAD I:	PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHU
DYDDIAD:	11 CHWEFROR 2020
PWNC:	ARFERION RHEOLI TRYSORLYS (TMP)
SWYDDOG ARWEINIOL:	MARC JONES
SWYDDOG CYSWLLT:	CLAIRE KLIMASZEWSKI (FFÔN: 2663)
Natur a rheswm am adrodd	
Ar gyfer sgrwtini - yn gyson â chanllawiau proffesiynol.	

1. Cyflwynir yr adroddiad hwn er mwyn sicrhau bod y Cyngor yn gweithredu arfer orau yn unol â Chôd Ymarfer y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA) ar gyfer Rheoli Trysorlys. Mae'r côd yn argymhell bod y Cyngor yn dogfennu eu gweithdrefnau rheolaeth trysorlys fel Arferion Rheoli'r Trysorlys (TMPs). Cwblhawyd a chymeradwywyd yr Arferion Rheoli Trysorlys (TMPs) yn 2016. Maent wedi cael eu hadolygu a'u diweddarau ac maent yn cynnwys adran (TMP13) ar fuddsoddiadau sydd ym meddiant y Cyngor nad ydynt yn fuddsoddiadau rheoli trysorlys, yn unol â gofynion Côd Rheoli Trysorlys diwygiedig CIPFA. Buddsoddiadau nad ydynt yn fuddsoddiadau rheoli trysorlys y Cyngor yw'r eiddo buddsoddi y mae'r Gwasanaethau Eiddo yn eu rheoli.
2. Mae Côd Ymarfer CIPFA ar Reoli'r Trysorlys (Adran 7) yn argymhell y dylai Arferion Rheoli Trysorlys yr Awdurdod (TMPs) gael eu cymeradwyo, eu dogfennu a'u monitro. Mae'n mynd ymlaen i ddweud bod natur a lefel cyfranogiad corff cyfrifol sefydliad wrth gymeradwyo a monitro ei TMP ac atodlenni cysylltiedig yn fater i'w benderfynu'n lleol ac yn cydnabod y bydd hyn mewn rhai sefydliadau efallai'n cael ei ddirprwyo i'r swyddog cyfrifol. Ym mhob achos, dylai fod yn destun sgrwtini gan y corff cyfrifol yn dilyn argymhellion gan y swyddog cyfrifol. Cyflwynir TMP yr Awdurdod yn Atodiad 1.
3. **Argymhellion:**
 - Nodi cynnwys yr adroddiad eglurhaol hwn;
 - Cymeradwyo'r Arferion Rheoli'r Trysorlys diwygiedig sydd wedi eu cynnwys yn Atodiad 1.

Cyngor Sir Ynys Môn

Arferion Rheoli Trysorlys

Cyflwyniad

Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i weithredu arferion gorau ac i gydymffurfio â Chod Ymarfer CIPFA ar Reolaeth Trysorlys (2017) ym mhob agwedd ar ei waith Rheoli Trysorlys.

Rheoli Trysorlys yw'r modd y caiff llif arian a buddsoddiadau'r Cyngor ei reoli er mwyn sicrhau bod digon o arian ar gael i dalu biliau'r Cyngor o ddydd i ddydd. Caiff unrhyw arian sydd dros ben ei fuddsoddi'n unol â Datganiad yr Awdurdod ar y Strategaeth Rheoli Trysorlys (TMSS).

Agwedd arall bwysig o Reoli Trysorlys yw rheolaeth o bortffolio dyledion y Cyngor er mwyn sicrhau nad yw benthyciadau ond yn cael eu codi i gyllido gwariant cyfalaf a bod yr holl fenthyciadau'n fforddiadwy. Amcanion allweddol y TMSS yw bod gweithgareddau Rheoli Trysorlys yn risg isel ac yn sicrhau bod gan yr awdurdod yr arian i gwrdd â'r anghenion llif arian.

Mae'r Côt yn datgan ei bod yn ofynnol i bob awdurdod gynhyrchu datganiad o Arferion Rheoli Trysorlys (TMPs). Mae Adran 7 ac atodlen 2 o'r côd yn cynnwys awgrymiadau ar yr hyn y dylid ei gynnwys yn Arferion Rheoli Trysorlys awdurdodau. Er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth â'r Cod ac arferion da, mae'r Arferion Rheoli Trysorlys hyn yn ategu ac yn cynnwys llawer o'r awgrymiadau sydd wedi eu cynnwys yng Nghôd CIPFA. Mae'r Arferion Rheoli Trysorlys hyn hefyd yn cymryd i ystyriaeth ac yn ategu'r Datganiad ar Strategaeth Rheoli Trysorlys yr Awdurdod.

TMP1 Rheoli Risg

Bydd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 yn dylunio, yn gweithredu ac yn monitro'r holl drefniadau ar gyfer nodi, rheoli a rheoli risg mewn perthynas â rheoli trysorlys. Bydd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 yn adrodd o leiaf unwaith y flwyddyn ar ddigonolrwydd / addasrwydd arferion rheoli risg trysorlys, a bydd yn adrodd, fel mater o frys, unrhyw anhawster gwirioneddol neu debygol o ran cyflawni amcanion y sefydliad yn y cyswllt hwn, a hynny'n unol â'r gweithdrefnau a nodir yn Adrodd Gofynion TMP6 a Threfniadau Rheoli Gwybodaeth. Mewn perthynas â phob un o'r risgiau canlynol, mae'r trefniadau a sefydlwyd er mwyn ceisio sicrhau cydymffurfiaeth â'r amcanion hyn wedi'u nodi isod.

1.1 Rheoli Risg Credyd a Gwrthbarti

Mae rheoli risg credyd a gwrthbartion yn ymwneud â lleihau'r risgiau i'r cyngor rhag colli arian buddsoddi neu dorri trefniant benthyca gan gymryd i ystyriaeth unrhyw leihad yn nheilyngdod credyd y gwrthbartion. I'r Cyngor, diogelwch ei adneuo a'i fuddsoddiadau yw amcan allweddol ei TMSS. Bydd y Cyngor yn sicrhau bod y sefydliadau y gellir adneuo arian neu fuddsoddi gyda hwy yn cael eu dewis ar sail ddarbodus h.y. gyda gofal a chan godi mewn cof ddiogelwch y buddsoddiad yn hytrach na chyfradd y dychweliadau. Mae'r Datganiad ar y Strategaeth Rheoli Trysorlys yn rhestru'r meini prawf sylfaenol y mae'n rhaid i sefydliad eu bodloni ar gyfer adneuo buddsoddiadau. Mae hyn yn cynnwys cyfyngiadau o ran arian parod; cyfyngiadau amser a rhestr o'r gwledydd a gymeradwywyd ar gyfer buddsoddi ynddynt. Mae'r rhain yn darparu rheolaethau ychwanegol, er mwyn lleihau'r risgiau (gweler Tabl 1).

Tabl 1 Detholiad o TMSS 2020/21 - Meini Prawf Gwrthbarti

Categori	Graddfa Credyd Tymor Byr (Fitch)	Graddfa Credyd Tymor Byr (Moody's)	Graddfa Credyd Tymor Byr (Standard & Poor's)	Graddfa Credyd Tymor Hir (Fitch)	Graddfa Credyd Tymor Hir (Moody's)	Graddfa Credyd Tymor Hir (Standard & Poor's)	Terfyn Arian	Terfyn Amser
Banciau a Chymdeithasau Adeiladu (sydd heb eu gwladoli neu sydd wedi eu gwladoli'n rhannol)	F1+	P-1	A-1+	AAA	Aaa	AAA	£10m	5 mlynedd
	F1+	P-1	A-1+	AA	Aa2	AA	£10m	3 mlynedd
	F1+	P-1	A-1+	AA-	Aa3	AA-	£10m	364 diwrnod
	F1	P-1	A-1	A	A2	A	£7.5m	6 mis
Banciau'r Deyrnas Gyfunol sydd wedi eu Gwladoli / wedi eu Gwladoli'n Rhannol	d/b	d/b	d/b	d/b	d/b	d/b	£10m	364 diwrnod
Llywodraeth Ganolog y Deyrnas Gyfunol (waeth beth fo'r raddfa credyd)	d/b	d/b	d/b	d/b	d/b	d/b	Dim uchafswm	Dim uchafswm
Awdurdodau Lleol y Deyrnas Gyfunol **	d/b	d/b	d/b	d/b	d/b	d/b	£5m	364 diwrnod
Cronfeydd y Farchnad Ariannol	d/b	d/b	d/b	AAA	AAA	AAA	£5m	6 mis

* fel y diffinnir yn Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyllid a Chyfrifo Cyfalaf) (Cymru) 2003

** fel y diffinnir yn Neddf Llywodraeth Leol 2003

*** Mae gwrthbarti'n cyfeirio at sefydliadau y mae'r Cyngor yn buddsoddi ei falansau ynddynt

Meini prawf ar gyfer creu a rheoli rhestrau gwrthbarti/ trothwyon a gymeradwywyd	<ul style="list-style-type: none"> Mae'r Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / S151 yn gyfrifol am osod meini prawf darbodus; gyda chyngor gan ymgynghorwyr Trysorlys y Cyngor; Bydd y meini prawf yn cael eu cynnwys yn y Datganiad blynyddol ar y Strategaeth Rheoli'r Trysorlys (TMSS); Bydd y meini prawf yn cael eu craffu arnynt gan y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethiant a byddant yn cael eu cymeradwyo gan y Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor Llawn; Bydd ymgynghorwyr Rheoli Trysorlys y Cyngor yn cynghori ar bolisi credyd a theilyngdod credyd.
Gweithdrefnau ar gyfer newid trothwyon a newidiadau wrthbartion	<ul style="list-style-type: none"> Bydd yr holl newidiadau mewn perthynas â throthwyon gwrthbartion a / neu feini prawf o fewn y TMSS yn cael eu craffu arnynt gan y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu a byddant yn cael eu cyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith ac wedyn i'r Cyngor i'w cymeradwyo.
Rhestrau gwrthbartion a Trothwyon	<ul style="list-style-type: none"> Bydd gwrthbartion a chyflwr y farchnad yn cael eu monitro'n rheolaidd. Mae'r Cyngor yn cael gwybodaeth a chyngor gan Ymgynghorydd Rheoli Trysorlys arbenigol y Cyngor i helpu i fonitro gwrthbartion; Cedwir rhestrau llawn o'r gwrthbartion unigol a'u trothwyon. Bydd y rhain yn cydymffurfio gyda'r meini prawf a'r trothwyon a nodir yn y TMSS. Bydd y Swyddog Adran 151 yn cymeradwyo unrhyw newidiadau i'r rhestr o wrthbartion i'r graddau y maent yn gyson â'r TMSS a gymeradwywyd gan y Cyngor Llawn. Bydd angen diwygio'r TMSS os bydd unrhyw newidiadau, nad ydynt yn cydymffurfio gyda'r rhain, ac os yw'r newid yn angenrheidiol i gyflawni nodau allweddol y TMSS, h.y. i sicrhau buddsoddiadau diogel. Yna, bydd y TMSS a'r rhestr yn mynd gerbron y Cyngor Llawn i'w cymeradwyo; Bydd unrhyw fuddsoddiad mewn unrhyw wrthbarti nad yw'n cydymffurfio gyda'r meini prawf gofynnol sylfaenol a gymeradwywyd gan y Cyngor yn cael ei alw'n ôl a'i fuddsoddi mewn gwrthbartion sy'n bodloni'r gofynion sylfaenol ac sydd ar y rhestr. Lle mae'r Cyngor wedi cael ei ymrwymo i drefniant tymor penodol, bydd yn rhaid cadw'r buddsoddiad yno tan ddiwedd y cyfnod hwnnw, ond yna bydd yn

	<p>cael ei ddychwelyd a'i fuddsoddi mewn gwrthbartion sy'n bodloni'r meini prawf ac sydd ar y rhestr;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bydd y buddsoddiadau'n cael eu harallgyfeirio i'r graddau y mae hynny'n bosib o fewn y cyfyngiadau o sicrhau bod y buddsoddiad yn ddiogel.
--	--

1.2 Rheoli Risg Hylifedd

Amcan rheoli risg hylifedd yw gwarchod y Cyngor rhag rhedeg allan o arian parod er mwyn sicrhau y gall y dalu ei gostau o ddydd i ddydd. Bydd y Cyngor hwn yn sicrhau bod ganddo ddigon - ond nid gormod - o adnoddau ariannol, trefniadau benthyca, gorddrafft neu gyfleusterau wrth gefn fel bod ganddo bob amser y lefel angenrheidiol o arian ar gyfer cyflawni ei amcanion busnes / gwasanaeth. Ni fydd y Cyngor ond yn benthyca ymlaen llaw lle mae achos busnes clir dros wneud hynny a bydd ond yn gwneud hynny ar gyfer y rhaglen gyfalaf bresennol neu i gyllido dyledion a fydd yn aeddfedu yn y dyfodol. Yn ogystal, mae'n bosib y bydd y sefydliad yn benthyca er mwyn allanoli benthyciadau mewnol lle mae benthyca mewnol yn cael effaith andwyol ar hylifedd y sefydliad.

<p>Rhagolygon llif arian a rheoli llif arian o ddydd i ddydd</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cynhelir rhagolwg blynyddol o falansau llif arian sy'n cwmpasu cyfnod o ddeuddeng mis. Mae hyn er mwyn helpu i siapio penderfyniadau ynghylch buddsoddi yn y tymor canol a'r tymor hir; • Bydd y tîm Rheoli Trysorlys yn sicrhau bod y balans ar y prif gyfrifon banc yn ddigonol i leihau'r risg o unrhyw orddrafft ac i sicrhau cymaint o log ag sy'n bosibl; • Mae'r trefniadau bancio wedi'u gweithredu fel bod yr holl gyfrifon banc o dan y contract corfforaethol gyda NatWest yn cael eu hystyried wrth benderfynu ar falans y Cyngor. Felly, os bydd gormod o arian wedi cael ei godi o unrhyw gyfrif a hynny'n creu dyled, bydd y swm cyfatebol yn cael ei gymryd o gyfrifon eraill sydd mewn credyd gan olygu na fydd y cyngor â gorddrafft. Nid oes cyfleuster gorddrafft wedi ei gymeradwyo, fodd bynnag, bydd NatWest, am dâl bychan, yn anrhydeddu'r holl daliadau petai'r cyngor yn mynd i orddrafft (annhebygol); • Bydd isafswm o £5m yn cael ei gadw mewn buddsoddiadau y gellir cael atynt yn syth. Dan amgylchiadau lle mae'n ddarbodus i ddal llai na'r swm hwn, er enghraifft, lle byddai'n creu costau Rheoli Trysorlys ychwanegol, caniateir hyn am ddim mwy na 10 diwrnod gwaith a dim ond lle mae sicrwydd diamheuol na fydd angen yr arian parod yn ystod y cyfnod hwn. Mae hyn fwyaf tebygol o ddigwydd ar ôl talu cyflogau misol (o gwmpas y 25ain o bob mis) a'r Grant Cynnal Refeniw gan Lywodraeth Cymru, a delir i'r Cyngor yn ystod yr wythnos gyntaf bob blwyddyn.
<p>Cyfnod y buddsoddiadau</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Yn gyffredinol, mae balansau'n cael eu cadw mewn buddsoddiadau tymor byr yn unol ag amcanion hylifedd a risg isel y TMSS. Mae hyn yn sicrhau bod gan y Cyngor fynediad i arian parod yn ôl yr angen; • Bydd Balansau yn cael eu trosglwyddo o'r cyfrif cyffredinol i fuddsoddiadau tymor byr pan fydd y llog / incwm yn fwy na chost trosglwyddo'r balans gan gymryd i ystyriaeth gostau'r trafodyn, e.e. ffioedd CHAPS. Fel rheol gyffredinol, bydd balans a fydd o leiaf £200k yn cael ei gadw yn yr holl gyfrifon NatWest er mwyn lleihau'r risg o ffioedd gorddrafft a llog; • Mae cyfnod amser a swm ariannol penodol yn cael ei osod ar gyfer pob buddsoddiad / adneuon i leihau risgiau. Gweler tabl 1 uchod.

Trefniadau wrth gefn eraill	<ul style="list-style-type: none"> • Mae'r Awdurdod wedi defnyddio benthyca mewnol dros nifer o flynyddoedd i ariannu ei raglen gyfalaf. Mae hyn wedi lleihau balansau arian y Cyngor er mwyn arbed ar gostau y mae'n rhaid talu llog arnynt. Os oes risg o ddiffyg arian parod, bydd y Cyngor yn allanoli benthyca mewnol at y swm sydd ei angen i sicrhau hylifedd a chan gymryd i ystyriaeth y swm o £5m a nodir uchod; • Gall y Cyngor hefyd fenthyca arian am gyfnod dros dro o hyd at 364 diwrnod gan awdurdodau lleol eraill neu'r farchnad arian petai prinder llif arian yn ystod y flwyddyn.
Benthyca cyn bod angen	<ul style="list-style-type: none"> • Yn gyffredinol, ni fydd y Cyngor yn benthyca cyn i'r angen godi. Fodd bynnag, mewn achosion eithriadol, gellir ystyried hyn gyda chymeradwyaeth y Swyddog Adran 151 a'r deilydd Portffolio Cyllid ar yr amod y cyflwynir achos busnes llawn.

1.3 Rheoli Risg Cyfraddau Llog

Mae rheoli risg cyfraddau llog yn ymwneud â'r camau a gymerir gan y Cyngor i leihau'r risg o gynnydd mewn costau llog ac i fanteisio i'r eithaf ar y llog sydd ar gael a hynny gan gadw mewn golwg y cyfyngiad bod angen i'r holl fuddsoddiadau fod yn hynod ddiogel ac yn gymharol hylifol. Bydd yr Awdurdod yn rheoli pa mor agored ydyw i'r amrywiadau mewn cyfraddau llog drwy ffrwyno ei gostau llog, neu sicrhau ei dderbyniadau llog, yn unol â'r symiau a ddarparwyd yn ei drefniadau cyllidebol fel y'u diwygiwyd yn unol â TMP6 - Trefniadau o ran y gofynion adrodd a rheoli gwybodaeth.

Y trothwyon a gymeradwyir o ran cyfraddau llog	<ul style="list-style-type: none"> • Bydd y Cyngor yn defnyddio cyfuniad o fuddsoddiadau cyfradd llog amrywiol a llog sefydlog i sicrhau'r dychweliadau gorau posib tra'n lleihau'r risgiau. Bydd y buddsoddiadau / adneuron yn fuddsoddiadau gwrthbartion risg isel yn hytrach na buddsoddiadau llog uchel. Bydd buddsoddiadau cyfradd llog sefydlog yn rhai tymor byr diogel, sydd yn uwch na'r cyfraddau amrywiol a gynigir; • Yn yr un modd, mae portffolio dyledion y Cyngor yn cynnwys rhai benthyciadau cyfradd llog sefydlog a rhai cyfradd amrywiol. Fodd bynnag, mae'r rhan fwyaf o'r buddsoddiadau yn y portffolio presennol yn rhai llog cyfradd sefydlog er mwyn sicrhau eu bod yn ddiogel ac er mwyn gwneud y mwyaf o'r cyfraddau llog is; • Bydd y Swyddog Adran 151 a'r tîm TM yn monitro cyfraddau llog a bydd yn gwneud y penderfyniadau mwyaf cost-effeithiol ar y pryd o ran buddsoddi a benthyca gan ddefnyddio'r wybodaeth ddiweddaraf a geir gan Ymgynghorwyr Rheoli Trysorlys y Cyngor.
Pwyntiau sbardun a chanllawiau ar gyfer rheoli newidiadau i gyfraddau llog	<ul style="list-style-type: none"> • Mae'r rhan fwyaf o bortffolio dyledion yr Awdurdod yn rhai llog sefydlog er mwyn sicrhau diogelwch a sefydlogrwydd taliadau ac i osgoi bod yn agored i unrhyw gynnydd posibl mewn costau; • Bydd penderfyniadau i ail-ariannu a phenderfyniadau i fenthyca heb gymorth hefyd yn cymryd i ystyriaeth y cyfraddau llog ar y pryd.

Cyfraddau uchaf / isaf y dyledion /llogau cyfradd amrywiol a'r dyledion / llogau cyfradd sefydlog	<ul style="list-style-type: none"> Mae'r trothwyon uchaf o ran cyfraddau sefydlog a chyfraddau amrywiol yn cael eu hadolygu bob blwyddyn a'u cofnodi yn y TMSS.
Defnyddio deilliannau ariannol	<ul style="list-style-type: none"> Ni fydd y Cyngor yn defnyddio Deilliannau Ariannol oherwydd ystyrir bod y risgiau sydd ynghlwm yn rhy uchel ar gyfer amcanion TMSS y Cyngor.

1.4 Rheoli'r risg sydd ynghlwm wrth y gyfradd gyfnewid

Bydd y Cyngor yn rheoli pa mor agored ydyw i amrywiadau yn y cyfraddau cyfnewid er mwyn lleihau unrhyw effaith niweidiol ar y lefelau incwm / gwariant y cyllidebwyd ar eu cyfer.

Trothwyon o ran y gyfradd gyfnewid	<ul style="list-style-type: none"> Bydd yr holl fuddsoddiadau / dyledion yn cael eu gwneud mewn sterling. Fel rhai o'i arferion Rheoli Trysorlys, ni fydd y Cyngor yn buddsoddi mewn arian cyfred arall oherwydd byddai hynny'n gwneud y Cyngor yn agored i risg ormodol a gallai effeithio'n andwyol ar hylifedd. Yr unig amser y bydd y Cyngor yn agored i risgiau o ran y gyfradd gyfnewid yw achosion lle mae grant yn cael ei dalu i'r Cyngor mewn arian cyfred arall neu fod rhaid i'r Cyngor dalu cyflenwr mewn arian cyfred arall. Bydd unrhyw arian cyfred tramor a delir i'r Cyngor yn cael ei newid i sterling cyn gynted ag y bo modd.
---	---

1.5 Ail-ariannu rheoli risg

Mae ail-ariannu rheoli risg yn gysylltiedig â rheoli portffolio dyledion y Cyngor mewn modd sy'n lleihau'r risg o gynydd mewn costau o weithgareddau ail-ariannu. Bydd y Cyngor yn sicrhau bod ei drefniadau benthyca, ariannu preifat a phartneriaeth yn cael eu negodi, eu strwythuro a'u cofnodi. Caiff proffil aeddfedrwydd yr arian a fenthycwyd ei reoli, gyda'r bwriad o gael cynnig y telerau adnewyddu neu ail-ariannu mwyaf cystadleuol a ffafriol i'r Cyngor petai eu hangen ac fel sy'n rhesymol o ystyried amodau'r farchnad ar y pryd.

Polisiau ac arferion dyledion/aeddfedrwydd cyllid cyfalaf arall	<ul style="list-style-type: none"> Bydd y Cyngor yn ceisio rheoli ei bortffolio dyledion a ffynonellau cyllido cyfalaf eraill yn y ffordd fwyaf cost-effeithiol. Bydd y Cyngor yn y lle cyntaf yn defnyddio'r ffynonellau rhataf o ariannu cyfalaf sydd ar gael a bydd benthyca digefnogaeth yn cael ei ddefnyddio i ariannu'r rhaglen gyfalaf pan fydd pob opsiwn arall wedi methu; Bydd y Cyngor yn defnyddio balansau arian parod a chronfeydd wrth gefn y Cyngor ar gyfer benthyca'n fewnol i leihau ei gostau cyllido cyfalaf os yw hyn yn gost effeithiol. Fodd bynnag, bydd terfyn ar faint y gall y Cyngor ddefnyddio benthyca mewnol. Ni fydd y Cyngor yn defnyddio balansau ariannol i fenthycu'n fewnol os bydd hynny'n risg i hylifedd. Ni ddylid benthyca'n fewnol i'r graddau y byddai hynny'n golygu bod llai na £5m ym malansau arian parod y Cyngor; Wrth fenthycu ar gyfer y tymor hwy, dylid cydymffurfio gyda'r Côt Darbodus sy'n golygu y bydd yn fforddiadwy;
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Bydd benthyciadau tymor hir yn cydymffurfio gyda'r Datganiad ar y Strategaeth Rheoli Trysorlys a'r dangosyddion darbodus, er enghraifft, bydd benthycia yn cael ei gadw o fewn y terfyn benthycia awdurdodedig; • Ni fydd dyled yn cael eu haildrefnu oni bai y bydd hynny'n gost effeithiol. Byddai hyn yn cael ei wneud er mwyn elwa ar gyfraddau llog is ac i osgoi gorfod talu nifer o fenthyciadau yn ôl ar yr un pryd os byddai hynny'n rhy gostus. Bydd y Cyngor yn cymryd cyngor gan ei ymgynghorwyr Rheoli'r Trysorlys ar fanteision a chostau aildrefnu dyledion; • Bydd y portffolio dyled yn cael ei reoli mewn modd a fydd yn osgoi unrhyw broblemau sylweddol gydag ail-ariannu yn y dyfodol. Yn ddelfrydol, ni ddylai fod angen ad-dalu mwy na £5 miliwn mewn unrhyw un flwyddyn. Wrth ystyried benthycia o'r newydd, rhaid asesu pryd y bydd dyledion y portffolio presennol yn aeddfedu er mwyn osgoi problemau yn y dyfodol; • Cyn cymryd unrhyw fenthyciadau newydd, rhaid gwerthuso'r opsiynau er mwyn penderfynu ar y cyfnod amser mwyaf cost effeithiol a fforddiadwy ar gyfer benthycia. Bydd y gwerthusiad hefyd yn cymryd i ystyriaeth y proffil dyledion presennol ac unrhyw ofynion o ran ail-ariannu. Dylid ystyried y gwahanol fathau o fenthyciadau er mwyn penderfynu pa rai fyddai orau i'r Cyngor. Er enghraifft, ystyried llog a MRP yn erbyn llog a phrif; • Mae Ymgynghorwyr Rheoli Trysorlys y Cyngor yn rhoi rhagamcanion o'r cyfraddau llog i'r cyngor er mwyn cefnogi penderfyniadau rheoli trysorlys ar fuddsoddiadau a benthyciadau. Caiff y rhagamcanion eu cynnwys yn y TMSS bob blwyddyn.
<p>Y gofynion buddsoddi cyfalaf a ragwelir</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae'r TMSS blynyddol yn rhoi manylion am y gwariant cyfalaf a'r cyllid gwirioneddol ar gyfer y flwyddyn ariannol ddiwethaf a archwiliwyd. Mae hefyd yn cynnwys rhagolygon ar gyfer y flwyddyn cyn y cyfnod TMSS, blwyddyn y TMSS a'r ddwy flynedd ddilynol. Mae hyn o gymorth i nodi'r anghenion ar gyfer cyllido rhaglen gyfalaf bob blwyddyn; • Mae gofynion y Cyngor ar gyfer benthycia yn y tymor hir wedi'i gysylltu â Gofynion Cyllido Cyfalaf (GCC); • Bydd y Cyngor yn gwerthuso opsiynau er mwyn sicrhau ei fod yn dewis y dulliau mwyaf cost effeithiol o ariannu cyfalaf a bod y ffynonellau rhataf o ariannu cyfalaf yn cael eu defnyddio yn y lle cyntaf.
<p>Y polisi mewn perthynas â therfynau ariannu cyfalaf ar ganlyniadau refeniw</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae'r Cyngor wedi'i ymrwymo gan y côd Darbodus a'r angen i sicrhau bod benthyciadau yn fforddiadwy; yn gynaliadwy ac yn ddarbodus; • Ni ddylai dyledion y Cyngor, ac eithrio yn y tymor byr, fod yn uwch na chyfanswm y gofyniad Cyllido Cyfalaf yn y flwyddyn flaenorol ynghyd â'r ddwy flynedd ariannol nesaf; • Mae cysylltiad rhwng y cyllidebau cyfalaf a refeniw. Mae cyllid cyfalaf allanol yn arwain at gostau ariannol sy'n effeithio ar y gyllideb refeniw drwy gostau llog a'r MRP; • Amcangyfrifir y bydd costau ariannu cyfalaf pob blwyddyn sydd i ddod yn cael eu cynnwys ar adeg gosod y gyllideb flynyddol; • Mae costau ariannu cyfalaf yn y tymor hwy hefyd yn cael eu hystyried yn y Strategaeth Tymor Canol ar gyfer y Cyngor sy'n ymwneud â chyfnod o dair blynedd; • Mae Strategaeth Gyfalaf y Cyngor yn argymhell y dylid cyfyngu prosiectau cyfalaf newydd i lefel o gyllido cyfalaf na fydd yn arwain at gostau refeniw ychwanegol. Dywed y strategaeth na ddylid ystyried benthycia heb gymorth ond mewn achos lle gellir gostwng cyllideb y gwasanaeth perthnasol gan swm sy'n uwch na'r MRP a chostau llog. Nid yw hyn yn cynnwys rhaglen Ysgolion y 21ain Ganrif gyda Llywodraeth Cymru oherwydd mae ymrwymiad wedi'i wneud yn barod. Fodd bynnag, byddai

	unrhyw arbedion o'r rhaglen Ysgolion yr 21ain Ganrif yn cael eu defnyddio i cyfrannu at gostau ariannu cyfalaf.
--	---

1.6 Rheoli risgiau cyfreithiol a rheoleiddiol

Mae risgiau cyfreithiol a rheoleiddiol yn ymwneud â'r risg y bydd y Cyngor neu drydydd partion sy'n ymdrin â Rheoli Trysorlys ar ran y Cyngor, yn methu â gweithredu yn unol â phwerau cyfreithiol yr Awdurdod neu ofynion rheoleiddiol. Bydd y Cyngor yn sicrhau bod ei holl weithgareddau rheoli trysorlys yn cydymffurfio â'i bwerau statudol a'r gofynion rheoleiddiol. Bydd yn profi ei gydymffurfiaeth petai raid i'r holl bartion y mae'n ymwneud â nhw mewn gweithgareddau o'r fath. Wrth lunio ei *bolisi rheoli credyd a gwrthbarti* dan TMP[1], bydd yn sicrhau bod tystiolaeth ar gael o bwerau, awdurdod a chydymffurfiaeth gwrthbartion mewn unrhyw drafodion y byddant efallai'n eu cyflawni gyda'r sefydliad, yn enwedig o ran dyletswydd gofal a ffioedd a godir. Mae'r sefydliad hwn yn cydnabod y gallai newidiadau deddfwriaethol neu reoleiddiol yn y dyfodol effeithio ar ei weithgareddau rheoli trysorlys ac, i'r graddau y mae'n rhesymol i wneud hynny, bydd yn ceisio lleihau'r risg y bydd hyn yn cael effaith andwyol ar y sefydliad.

<p>Deddfwriaeth sy'n effeithio ar Weithgareddau Rheoli'r Trysorlys</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Deddf Llywodraeth Leol 2003; • Deddf Llywodraeth Leol (Cymru) 1994; • Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014; • Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyllid Cyfalaf a Chyfrifyddu) (Cymru) 2003 Rhif 3239 (W 319) a newidiadau a wnaed wedyn gan gynnwys y rhai diweddaraf; • Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyllid Cyfalaf a Chyfrifyddu) (Cymru) (Diwygiad) 2016; • Rheoliadau 3362 W337 Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014; • Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyllid Cyfalaf a Chyfrifyddu) (Cymru) (Diwygio) 2018 • CIPFA, Côt Rheoli Trysorlys 2017; • CIPFA, Côt Darbodus 2017; • Côt Ymarfer CIPFA ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol 2019/20; • Côt Rheolaeth Ariannol CIPFA, 2019; • Datganiad ar Strategaeth Rheoli Trysorlys Ynys Môn 2020/21; • Rheolau Gweithdrefnau Cyllid Ynys Môn; • Rheolau Gweithdrefn Contract Ynys Môn.
<p>Gweithdrefnau ar gyfer dangos tystiolaeth o bwerau / awdurdod y Cyngor i wrthbartion</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae pwerau a dyletswyddau'r Awdurdod wedi cael eu hymgorffori yn y gyfraith. Mae Deddf Llywodraeth Leol 1972 yn ddeddfwriaeth allweddol mewn perthynas â swyddogaethau cynghorau. Mae Deddf Llywodraeth Leol (Cymru) 1994 yn ddeddfwriaeth bwysig a arweiniodd at greu'r awdurdodau unedol yng Nghymru y mae Cyngor Sir Ynys Môn yn un ohonynt ac mae'n cynnwys y gyfraith ar gyfer trosglwyddo swyddogaethau o'r hen awdurdodau; • Mae Adran 3.5.3.5 o gyfansoddiad y Cyngor yn amlinellu awdurdod dirprwyedig y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151. Mae 3.5.3.5.3 yn cydnabod mai deilydd y swydd hon fydd swyddog cyllid cyfrifol y Cyngor o dan Adran 151 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972. Caiff cyfrifoldeb y Swyddog Adran 151 am Fuddsoddi a Chynllunio Cyfalaf ei nodi yn 3.5.3.5.8. Yn ogystal, mae 3.5.3.5.17 yn amlinellu cyfrifoldeb y Swyddog Adran 151 i reoli trefniadau benthyca a bancio'r Awdurdod;

	<ul style="list-style-type: none"> • Mae 4.3 yn y cyfansoddiad, sef y rheolau gweithdrefn ar gyfer cyllidebu a'r fframwaith polisi yn amlinellu'r cyfrifoldebau yn y Cyngor mewn perthynas â Cyllidebu a Pholisi; • Mae 4.8 yn y cyfansoddiad yn amlinellu rheolau gweithdrefn ariannol yr Awdurdod; • Mae 4.9 yn y cyfansoddiad yn nodi'r rheolau gweithdrefn contract y mae'r Cyngor yn ymrwymo iddynt; Gellir rhannu'r rhain i gyd gyda gwrthbartion ac maent ar gael hefyd ar wefan y Cyngor.
Gwybodaeth sydd ei hangen gan wrthbartion mewn perthynas â'u pwerau / awdurdod	<ul style="list-style-type: none"> • Ni fydd y Cyngor ond yn gwneud buddsoddiadau / adneuron mewn sefydliadau sydd wedi cael eu harchwilio'n annibynnol nifer o ffynonellau. Rhaid i'r graddau hyn fod yn uwch na'r statws credyd sylfaenol a nodir yn y TMSS. Mae Ymgynghorwyr Rheoli Trysorlys y Cyngor yn darparu gwybodaeth yn rheolaidd i gynorthwyo'r Awdurdod i fonitro'r rhain; • Bydd benthycia i sefydliadau trydydd parti yn eithriad ac ni fydd yn cael ei wneud ond i sefydliadau sydd wedi cael gwerthusiad ariannol trylwyr;
Datganiad ar risgiau gwleidyddol y Cyngor a rheoli'r risgiau hyn	<ul style="list-style-type: none"> • Mae deddfwriaeth yn ei lle i reoleiddio unrhyw risgiau gwleidyddol mewnol. Mae Deddf Llywodraeth Leol 2000 yn deddfu ar ymddygiad Aelodau a swyddogion; • Mae cyfansoddiad y Cyngor a chynlluniau dirprwyo o gymorth i leihau risgiau gwleidyddol; • Mae'r ffaith bod y Cyngor yn mabwysiadu bob TMSS blynyddol a Chôd Ymarfer CIPFA ar gyfer Rheoli'r Trysorlys yn lleihau'r risg ymhellach; • Mae'r codau ymddygiad i Aelodau a'r swyddogion hefyd yn darparu fframwaith sy'n lleihau'r risg; • Fframwaith Llywodraethu Corfforaethol y sefydliad ac yn benodol, cydymffurfiaeth gyda TMP12 i liniaru risg; • Mae risgiau gwleidyddol allanol yn cael eu lliniaru drwy gael TMSS ac Arferion Rheoli Trysorlys (TMPs) cadarn. Bydd diweddariadau dyddiol gan Ymgynghorydd Rheoli Trysorlys y Cyngor yn cefnogi'r camau gweithredu sydd eu hangen i liniaru risgiau.

1.7 Twyll, Camgymeriadau a Llygredd a Threfniadau Rheoli Wrth Gefn

Bydd y Cyngor yn sicrhau ei fod wedi nodi'r amgylchiadau a allai ei adael yn agored i'r risg o golled trwy dwyll, camgymeriad, llygredd neu ddigwyddiadau eraill yn ei drafodion rheolaeth trysorlys. Yn unol â hynny, bydd yn defnyddio systemau a gweithdrefnau addas, a bydd yn cynnal trefniadau rheoli wrth gefn effeithiol i'r dibenion hyn.

<p>Systemau a gweithdrefnau i leihau'r risg o golled trwy dwyll a llygredd</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae yna sawl lefel o wahaniad dyletswyddau ac fe'u hamlinellir yn TMP5 isod. Mae'r tîm Rheoli'r Trysorlys yn monitro llif arian ac yn argymhell trosglwyddiadau. Caiff y trefniadau buddsoddi / adneuo cychwynnol eu cwblhau gan y tîm Rheoli'r Trysorlys chymeradwyaeth y swyddog S151 neu ei ddirprwyon. Nid yw'r tîm Rheoli'r Trysorlys yn ymwneud o gwbl â phrosesu trafodion Rheoli Trysorlys; • Caiff yr holl drafodion rheoli trysorlys eu prosesu drwy CHAPS gan ddefnyddio system fancio ar-lein y NatWest. Mae hon yn system ddiogel sydd, yn ogystal â chyfrineiriau, yn gofyn am ddefnyddio darllenwyr cerdyn i awdurdodi trafodion. Gwahenir dyletswyddau fel nad oes gan unrhyw aelod o'r tîm sydd â chyfrifoldeb uniongyrchol am Reoli Trysorlys fynediad i brosesu taliadau / trosglwyddiadau. Nid yw'r swyddogion yn y tîm technegol sy'n prosesu'r taliadau / trosglwyddiadau yn ymwneud ag awdurdodi taliadau / trosglwyddiadau; • Mae system Bankline NatWest wedi cael ei sefydlu i sicrhau gwahaniad dyletswyddau ac mae'n caniatáu mynediad at y lefel briodol, er enghraifft, hawliau 'view only' sydd gan y tîm Rheoli Trysorlys i Bankline; • Caiff mandadau banc eu sefydlu gyda'r banciau y mae gan y Cyngor adneuron ynddynt, yn unol â'r rhestr awdurdodedig o swyddogion awdurdodi. Mae hyn yn cynorthwyo gyda gwahanu dyletswyddau hefyd ac yn helpu i gadw adneuron y Cyngor yn fwy diogel; • Mae gan y Cyngor restr o swyddogion penodedig sydd â'r awdurdod i ddelio gyda benthyciadau a thrafodion. Caiff y broceriaid a'r gwrthbartion y mae'r Cyngor yn delio'n uniongyrchol â nhw, gopi o'r swyddogion a enwir; • Caiff cysoniadau rheoli trysorlys eu cwblhau bob mis fel rhan o'r broses rheoli ansawdd; • Mae tîm rheoli'r trysorlys yn defnyddio meddalwedd arbenigol ar gyfer rheoli trysorlys, sef Logotech, i gefnogi'r gwaith o fonitro gweithgareddau rheoli trysorlys; • Bydd archwilio mewnol yn cynnal archwiliadau rheolaidd o'r swyddogaeth Rheoli Trysorlys.
<p>Cynllunio ar gyfer argyfwng a digwyddiadau annisgwyl</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae copiâu caled ar gael o'r holl benderfyniadau a gweithgareddau rheoli trysorlys; • Mae'r holl systemau TG gan gynnwys y systemau Rheoli Trysorlys yn cael eu cefnogi gan y swyddogaeth TGCh a gellir eu hadfer; • Mae gan bob gwasanaeth / swyddogaeth yn y Cyngor gynllun Parhad Busnes; • Petai system Bankline NatWest yn methu, gellir cael y balansau o gangen y NatWest yn Llangefni. Mae'r rhan fwyaf o drafodion rheoli trysorlys yn mynd i gyfeiriad bancio ar-lein. Os nad yw cyfleuster bancio ar-lein gwrthbarti ar gael, byddid yn cysylltu gyda'r rheolwr perthynas i gael gwybodaeth am eu gweithdrefnau amgen. Mae hyn yn golygu y byddai'r banc yn cysylltu gyda llofnodwr awdurdodedig ar gyfer cymeradwyaeth. Os na fydd rhyngrwyd y Cyngor ar gael, gellir defnyddio ffynhonnell rhyngrwyd fel rhan o'r rhaglen gweithio'n gallach.

Manylion Yswiriant	<ul style="list-style-type: none"> Mae'r Cyngor yn cymryd Yswiriant Fidelity Guarantee er mwyn amddiffyn ei hun yn erbyn unrhyw weithgaredd twyllodrus o fewn y gweithgareddau Rheoli Trysorlys. Mae'n gwarantu swm o £ 10m petai unrhyw un o'r swyddogion enwebedig sy'n ymwneud yn uniongyrchol â rheoli trysorlys yn achosi colled i'r Awdurdod ac £1 miliwn ar gyfer unrhyw weithiwr arall.
---------------------------	--

1.8 Rheoli Risg y Farchnad

Bydd y Cyngor yn ceisio sicrhau na fydd ei bolisiâu a'i amcanion rheoli trysorlys yn cael eu peryglu gan unrhyw amrywiadau anffafriol yn y farchnad o ran gwerth y prif symiau y mae'n eu buddsoddi, a bydd felly'n ceisio ei amddiffyn ei hun rhag effeithiau amrywiadau o'r fath.

Y gweithdrefnau a'r trothwyon a gymeradwywyd ar gyfer rheoli risg i fuddsoddiadau y gall eu cyfalaf amrywio	<ul style="list-style-type: none"> Nid yw'r Datganiad ar y Strategaeth Rheoli Trysorlys (TMSS) yn caniatáu buddsoddiadau risg uchel sy'n debygol o amrywio. Ni fedrir ond buddsoddi yn unol â'r meini prawf a nodir yn y TMSS a gymeradwywyd gan y Cyngor. Lle mae'r Cyngor yn buddsoddi neu'n benthyca dros o farchnadoedd ariannol, rhaid iddo fenthyca o gronfeydd gradd AAA sy'n cael eu harallgyfeirio dros nifer o fuddsoddiadau sydd yn lleihau y perygl o risg ac amrywiadau cyfalaf.
--	--

TMP2 – Rheoli Perfformiad

Mae'r Awdurdod yn ymrwymo i geisio sicrhau gwerth am arian yn ei weithgareddau rheoli trysorlys ac i ddefnyddio methodoleg perfformiad i gefnogi'r nod hwnnw. Rhaid i werth am arian fod yn rhan o'r fframwaith a nodir yn y TMSS. Yn unol â hynny, bydd y swyddogaeth rheoli trysorlys yn cael ei dadansoddi'n barhaus o ran y gwerth y mae'n ei ychwanegu i gefnogi'r amcanion busnes neu wasanaeth a nodwyd gan y sefydliad. Ymchwilir yn rheolaidd i ddulliau amgen o ddarparu'r gwasanaeth, o argaeledd grantiau neu fathau eraill o anogaeth ariannol a'r sgôp ar gyfer gwelliannau posibl eraill.

<p>Methodoleg i werthuso effaith penderfyniadau rheoli trysorlys</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Amcanion craidd y TMSS yw y bydd y gweithgareddau rheoli trysorlys yn rhoi blaenoriaeth i ddiogelwch, hylifedd ac enillion yn y drefn honno. Felly, nid yw'r swyddogaeth yn cael ei barnu ar yr enillion yn unig. Caiff penderfyniadau rheoli trysorlys eu gwerthuso yn erbyn ei amcanion craidd; • Mae'r adroddiadau canol blwyddyn ac alldro ar Reoli Trysorlys yn galluogi craffu ar berfformiad o ran amcanion allweddol y gweithgareddau Rheoli Trysorlys; • Caiff enillion a gweithgareddau Rheoli Trysorlys eu monitro hefyd bob chwarter yn y Cardiau Sgorio Corfforaethol.
<p>Methodoleg ar gyfer profi gwerth am arian wrth reoli trysorlys</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae'r swyddogaeth rheoli trysorlys yn cael ei darparu'n fewnol ar hyn o bryd. Gellid profi'r farchnad ar unrhyw adeg drwy gwerthwchigymru; • Caiff y gwasanaeth Ymgynghori arbenigol ar Reoli Trysorlys ei hysbysebu ar gwerthwchigymru ar ddiwedd pob cyfnod contract. Roedd y contract presennol yn ganlyniad proses dendro y llynedd drwy gwerthwchigymru. Capita Asset Services gyflwynodd y tendr llwyddiannus ac mae'r contract ar gyfer y cyfnod o 1 Ebrill 2016 hyd 31 Mawrth 2019 gydag opsiwn i ymestyn am hyd at ddwy flynedd; • Gwahoddir tendrau am y gwasanaethau bancio bob pum mlynedd drwy gwerthwchigymru. NatWest sydd â'r contract ar hyd o bryd a hynny ers 3 Chwefror, 2016; • Ceir rhestr gymeradwy o wasanaethau broceriaeth ariannol a gofynnir am gyngor gan 3 brocer wrth lunio opsiynau ar gyfer buddsoddiadau rheolaeth trysorlys; • Nid yw'r Cyngor yn defnyddio gwasanaethau rheoli arian / cronfeydd fel rhan o'i weithgareddau rheoli trysorlys. Fodd bynnag, mae rheolwyr y gronfa yn cael eu defnyddio ar gyfer nifer o ymddiriedolaethau elusennol y mae'r Cyngor yn ymddiriedolwr ar eu cyfer.

TMP3 – Gwneud penderfyniadau a dadansoddiadau

Bydd y Cyngor yn cadw cofnodion llawn o'i benderfyniadau rheoli trysorlys a'r prosesau ac arferion a ddefnyddiwyd wrth wneud y penderfyniadau hynny. Bydd y Cyngor yn dysgu o'i brofiadau a'i benderfyniadau yn y gorffennol a bydd yn adeiladu ar ei lwyddiannau ac yn cymryd camau i osgoi unrhyw faterion negyddol a allai godi. Bydd y Cyngor yn cofnodi penderfyniadau fel y gall yr Awdurdod ddangos bod camau rhesymol yn cael eu cymryd i sicrhau bod yr holl faterion sy'n berthnasol i'r penderfyniadau hynny wedi cael eu cymryd i ystyriaeth ar y pryd.

<p>Pwerau dirprwyedig a chadw cofnodion</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bydd y Cyngor Llawn yn cymeradwyo'r Datganiad ar y Strategaeth Rheolaeth Trysorlys (TMSS) wedi iddo gael ei graffu gan y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethiant a'i ystyried gan y Pwyllgor Gwaith a rhaid cofnodi'r penderfyniadau hyn yn ffurfiol; • Y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 sydd â'r awdurdod dirprwyedig ar gyfer pob agwedd ar reoli trysorlys. Rhaid i bob penderfyniad gydymffurfio â'r TMSS. Bydd y tîm rheoli trysorlys yn darparu opsiynau ac argymhellion i'r Swyddog Adran 151 eu hystyried pan fydd angen buddsoddiad neu fenthyciad newydd. Bydd hyn yn cael ei gofnodi a'i lofnodi gan y Swyddog Adran 151. Y tîm rheoli trysorlys sydd yn gwneud penderfyniadau dydd i ddydd gyda gwrthbartion presennol, gydag un aelod o'r tîm yn argymhell trafodiad ac aelod arall o'r tîm, sydd â swydd uwch, yn cymeradwyo'r argymhelliad hwnnw.
<p>Gwelliant parhaus</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bydd y Cyngor yn gwerthuso gweithgareddau rheoli trysorlys a cheisio osgoi unrhyw ganlyniadau negyddol ac adeiladu ar arferion a chanlyniadau da o ran rheoli trysorlys. Gwneir hyn ar sail ymarferol o ddydd i ddydd; • Ar lefel fwy ffurfiol, bydd rheoli trysorlys yn cael ei werthuso drwy'r adroddiadau rheoli trysorlys canol a diwedd blwyddyn a bydd yr adroddiadau hyn yn cael eu craffugan y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethiant a'u hystyried gan y Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor; • Mae perfformiad hanesyddol y dangosyddion darbodus a'r rhagolygon o'u perfformiad yn cael eu cynnwys yn y TMSS blynyddol a gaiff ei craffu gan y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethiant, ei ystyried gan y Pwyllgor Gwaith a'i gymeradwyo gan y Cyngor.

Wrth ymgymryd â'i weithgareddau rheolaeth trysorlys, ni fydd y Cyngor ond yn defnyddio'r offerynnau, y dulliau a'r technegau hynny y manylir arnynt isod ac o fewn y terfynau a'r paramedrau a ddiffinnir yn TMP1 Rheoli risg a TMSS y Cyngor. Bydd yr holl offerynnau, dulliau a thechnegau yn canolbwyntio ar y rhai sy'n cynnig y diogelwch a'r hylifedd mwyaf. Bydd y Cyngor yn anelu at sicrhau'r cynhyrchiant mwyaf posibl o fewn y ddwy brif flaenoriaeth hyn. Bydd yr Awdurdod yn ceisio cyngor priodol gan yr ymgynghorwyr rheoli trysorlys arbenigol a gomisiynwyd ganddo a bydd yn ystyried y cyngor hwnnw wrth wneud trefniadau i ddefnyddio cynhyrchion o'r fath er mwyn sicrhau ei fod yn deall yn llawn y cynhyrchion hynny.

<p>Offerynnau, dulliau a thechnegau ariannu cyfalaf a gymeradwywyd</p>	<p>Allanol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLB); • Benthyciadau marchnad arian dros dro (hyd at 364 diwrnod); • Benthyciadau marchnad arian tymor hir; • Gorddrafft banc (dim ond mewn amgylchiadau eithriadol ac os mai hwn yw'r opsiwn rhataf ar gyfer angen tymor byr iawn); • Benthyciadau masnachol; • Benthyciadau gan sefydliadau eraill os yw'r telerau ac amodau'n ffafriol. Bydd angen i'r sefydliadau fod wedi eu hawdurdodi i fenthycu a dylent gael eu rheoleiddio; • Prydlesau ariannol; • Prydlesau gweithredol; • Grantiau cyfalaf gan y Llywodraeth a grantiau Ewropeaidd; • Grantiau Cyfalaf gan sefydliadau eraill, er enghraifft, y Loteri Genedlaethol; • PFI / PPP. <p>Mewnol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Derbyniadau cyfalaf; • Cyfraniadau refeniw; • Defnydd o gronfeydd wrth gefn.
<p>Offerynnau, dulliau a thechnegau a gymeradwywyd ar gyfer buddsoddi</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae polisi buddsoddi'r Cyngor yn cymryd i ystyriaeth Ganllawiau Llywodraeth Cymru ar Fuddsoddiadau Llywodraeth Leol ("y Cyfarwyddyd") a Chôd Ymarfer a Nodiadau Canllaw Traws-Sector CIPFA ar Reoli Trysorlys mewn Gwasanaethau Cyhoeddus ("Côd TM CIPFA"). Blaenoriaethau buddsoddi'r Cyngor fydd diogelwch yn gyntaf, hylifedd yn ail ac enillion yn drydydd; • Yn unol â'r canllawiau uchod gan Lywodraeth Cymru a CIPFA, ac er mwyn lleihau'r risg i fuddsoddiadau, mae'r Cyngor yn defnyddio meini prawf o ran yr isafswm credyd derbyniol er mwyn cynhyrchu rhestr o wrthbartïon sy'n hynod deilwng o gredyd ac sydd hefyd yn caniatáu arallgyfeirio sydd yn ei dro, yn osgoi crynhoi risg. Y sgorau allweddol a ddefnyddir i fonitro gwrthbartïon yw'r sgorau Byr Dymor a Hir Dymor; • Yn unol ag arferion blaenorol, nid sgorau yn unig fydd yn cael eu

cymryd i ystyriaeth wrth benderfynu ar ansawdd ac mae'n bwysig asesu a monitro'r sector ariannol yn barhaus ar sail micro a macro a chan gymryd i ystyriaeth yr amgylchiadau economaidd a gwleidyddol y mae sefydliadau yn gweithredu ynddynt. Bydd yr asesiad hefyd yn cymryd i ystyriaeth wybodaeth sy'n adlewyrchu barn y marchnadoedd. I'r perwyl hwn, bydd y Cyngor yn ymgysylltu â'i ymgynghorwyr i gadw golwg ar brisiau'r farchnad megis "credit default swaps" a throshaenu'r wybodaeth honno ar ben y statws credyd;

- Bydd ffynonellau gwybodaeth eraill a ddefnyddir yn cynnwys y wasg ariannol, prisiau cyfranddaliadau ac unrhyw wybodaeth arall sy'n ymwneud â'r sector bancio er mwyn sefydlu'r proses graffu gadarnaf bosib ar addasrwydd gwrthbartïon bosib y gellid buddsoddi ynddynt.

Mae'r isod yn fuddsoddiadau a gymeradwywyd yn unol TMSS :-

- Buddsoddiadau mewn banciau a chymdeithasau adeiladu sy'n bodloni'r meini prawf sylfaenol yn atodiad 8 y TMSS (gweler hefyd Tabl 1 uchod);
- Banciau yn y DU sydd wedi eu gwladoli neu eu gwladoli'n rhannol unol â'r TMSS;
- Llywodraeth Ganolog y DU;
- Awdurdodau lleol yn y DU;

Cronfeydd marchnad arian sydd â statws AAA yn unol â'r TMSS.

Mae'r Cyngor yn ystyried bod rheolaeth a monitro effeithiol o'i weithgareddau rheoli trysorlys yn hanfodol, ar gyfer lleihau'r risg o dwyll neu gamgymeriad, ac ar gyfer mynd ar drywydd y perfformiad gorau posibl. Mae'r gweithgareddau hyn wedi'u strwythuro a'u rheoli mewn modd cwbl integredig a cheir eglurder bob amser mewn perthynas â chyfrifoldebau rheoli trysorlys. Bydd hyn yn seiliedig ar yr egwyddor bod gwahaniad clir rhwng y rhai sy'n gyfrifol am bennu polisiau rheoli trysorlys a'r rhai sy'n gyfrifol am weithredu a rheoli'r polisiau hynny, yn enwedig o safbwynt gweithredu a throsglwyddo arian, cofnodi a gweinyddu penderfyniadau rheoli trysorlys, ac archwilio ac adolygu'r swyddogaeth rheoli trysorlys.

Pan fydd yr Awdurdod, oherwydd diffyg adnoddau neu amgylchiadau eraill, yn bwriadu gwyro oddi wrth yr egwyddorion hyn, bydd y Swyddog Adran 151 yn sicrhau bod y rhesymau yn cael eu hadrodd yn gywir yn unol â Gofynion Adroddiad TMP6 a'r trefniadau rheoli gwybodaeth, a bydd y goblygiadau yn cael eu hystyried a'u gwerthuso'n iawn. Bydd y Swyddog Adran 151 yn sicrhau bod datganiadau ysgrifenedig clir o gyfrifoldebau ar gyfer pob swydd sy'n ymwneud â rheoli trysorlys, a'r trefniadau wrth gefn pan fydd staff yn absennol. Bydd y swyddog cyfrifol hefyd bob amser yn sicrhau y bydd y rhai sy'n gysylltiedig â rheoli trysorlys yn dilyn y polisiau a'r gweithdrefnau a bennwyd. Ceir manylion am y trefniadau presennol isod.

Bydd y swyddog cyfrifol yn sicrhau bod yna waith papur cywir ar gyfer yr holl gytundebau a thrafodion ariannol, a bod gweithdrefnau ar gael ar gyfer trosglwyddo arian yn effeithiol. Ceir manylion am y trefniadau presennol yn isod. Mae'r swyddogaethau a ddirprwyir i'r swyddog cyfrifol mewn perthynas â rheoli trysorlys hefyd wedi'u nodi isod. Bydd y swyddog cyfrifol yn cyflawni'r holl gyfrifoldebau yn unol â datganiad polisi, TMP y sefydliad ac, os yw'n aelod o CIPFA, gyda'r *Safon Ymarfer Proffesiynol ar Reoli Trysorlys*.

<p>Cynllun dirprwyo</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae'r cyngor llawn yn cymeradwyo'r TMSS ac yn derbyn adroddiad ar yr adolygiad canol blwyddyn a diwedd y flwyddyn ariannol ar berfformiad y swyddogaeth rheolaeth trysorlys; • Mae'r Pwyllgor Gwaith yn ystyried y TMSS, yr adroddiad canol blwyddyn a'r adroddiad diwedd blwyddyn ac yn gwneud argymhellion i'r Cyngor; • Mae'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethiant yn craffu'r TMSS, yr adroddiadau rheoli trysorlys canol blwyddyn a diwedd blwyddyn a'r TMPs. • Dirprwywyd i'r Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 yr awdurdod am reoli trysorlys; • Mae'r Cyfarwyddwr Swyddogaeth / (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 wedi dirprwyo'r dyletswyddau rheoli trysorlys o ddydd i ddydd i'r Rheolwr Cyllid - Corfforaethol, Systemau a Thechnegol ac i'r tîm Rheoli Trysorlys a'r tîm Technegol. Dirprwywyd i'r Uwch Gyfrifwyr Gwasanaeth a swyddogion uwch yr hawl i awdurdodi trafodion rheoli trysorlys.
--------------------------------	---

<p>Egwyddorion ac arferion sy'n ymwneud â gwahanu dyletswyddau</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ym marn y Cyngor, mae gwahanu dyletswyddau yn allweddol i sicrhau rheolaethau cadarn a lleihau'r risgiau yn ei weithgareddau rheolaeth trysorlys. Mae'r cynllun dirprwyaeth uchod mewn perthynas â rheoli'r trysorlys yn sicrhau bod gwiriadau digonol yn cael eu cynnal a bod dyletswyddau wedi eu gwahanu yn y swyddogaeth rheolaeth trysorlys; • Mae'r balansau yn cael eu gwirio bob bore a'u hasesu yn erbyn incwm y gwyddys ei fod yn ddyledus a thaliadau a wneir gan aelod o dîm rheoli'r trysorlys (TM); • Os disgwylir i'r taliadau fod yn uwch na'r balans yn y cyfrifon gyda'r NatWest, bydd aelod o'r tîm Rheoli Trysorlys yn llenwi ffurflen drosglwyddo yn darparu'r holl fanylion ar gyfer trosglwyddiad i gyfrif cyffredinol NatWest er mwyn cwrdd ag anghenion llif-arian y dydd. Bydd y manylion yn cael eu gwirio gan reolwr llinell y swyddog TM neu Reolwr Cyllid neu swyddog uwch a'u hawdurdodi os ydynt yn gywir. • Yna, caiff y ffurflen drosglwyddo ei phasio i'r tîm Technegol i brosesu'r trosglwyddiad; • Caiff trosglwyddiadau wedyn eu cymeradwyo gan lofnodwyr awdurdodedig nad ydynt yn rhan o'r tîm Corfforaethol, Systemau a Thechnegol ac nad ydynt wedi awdurdodi'r ffurflen drosglwyddo er mwyn sicrhau gwahanu dyletswyddau cyn i'r trosglwyddiad ddigwydd; • Caiff y balansau eu gwirio yn rheolaidd yn ystod y dydd er mwyn sicrhau bod y trosglwyddiadau yn cael eu cwblhau. Os nad yw trosglwyddiad wedi ei gwblhau erbyn 2pm y diwrnod hwnnw, dylai aelod o'r tîm Technegol gysylltu â'r banc o ble y mae'r trosglwyddiad yn cael ei wneud. Bydd hyn yn sicrhau bod y symiau yn cael eu trosglwyddo i'r NatWest erbyn diwedd y diwrnod gwaith. Bydd balansau hefyd yn cael eu hail-wirio tuag at ddiwedd y diwrnod gwaith. Bydd cofnod yn cael ei wneud ar daflen crynhoi llif arian y diwrnod hwnnw gyda balansau'r bore a'r prynhawn yn cael eu gwrth-lofnodi gan reolwr llinell y swyddog TM, Rheolwr Cyllid neu swyddog uwch; • Bydd unrhyw falansau sy'n gost-effeithiol i'r trosglwyddo h.y. mae'r llog ar gyfer cyfnod y buddsoddiad yn uwch na'r costau trosglwyddo (h.y. y ffioedd CHAPS) yn cael eu trosglwyddo i gwrthbarti yn unol â'r rhestr gymeradwy o wrthbartion a'r TMSS. Bydd y rhain ar y cyfraddau llog gorau posib o fewn y paramedrau, sef eu bod yn hynod ddiogel a bod modd cael atynt. Bydd yr un drefn â'r un a ddilynir wrth drosglwyddo i'r NatWest yn cael ei dilyn gyda phob un o'r pedwar cam o wahanu dyletswyddau.
---	---

<p>Siart Trefniadaeth Rheoli'r Trysorlys</p>	<pre> graph TD A[Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151] --> B[Rheolwr Gwasanaethau Cyfrifeg] B --> C[Rheolwr Cyllid – Corfforaethol, Systemau a Thechnegol] B --> D[Rheolwyr Cyllid y Gwasanaethau ac Uwch Gyfrifwyr – llofnodwyr awdurdodedig] C --> E["Tîm Cyfalaf, Rheoli Trysorlys ac Ymddiriedolaethau: 1 Uwch Gyfrifydd 1 Cynorthwy-ydd Cyfrifeg Mae'r tîm yn monitro llif arian; yn ymchwilio i opsiynau rheoli trysorlys; yn ymgynghori gyda broceriaid; cyllido cyfalaf a chyfrifo"] C --> F["Tîm Technegol – mae'r tîm yn prosesu trafodion rheoli trysorlys o fewn y llinell fancio (Bankline) a gwrthbartïon eraill"] </pre>
<p>Datganiad o ddyletswyddau / cyfrifoldebau pob swydd trysorlys</p>	<p>Dirprwywyd i'r Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 drwy'r cyfansoddiad, y pwerau ar gyfer rheoli'r swyddogaeth Rheoli Trysorlys fel a ganlyn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • argymhell cymalau, polisiau / arferion rheoli trysorlys ar gyfer eu cymeradwyo, gan adolygu'r rhain yn rheolaidd, a monitro cydymffurfiaeth; • cyflwyno adroddiadau'n rheolaidd ar bolisiau rheoli trysorlys; • cyflwyno cyllidebau ac amrywiadau i'r cyllidebau; • derbyn ac adolygu adroddiadau ar wybodaeth reoli; • adolygu perfformiad y swyddogaeth rheolaeth trysorlys; • sicrhau bod digon o adnoddau a sgiliau rheoli trysorlys, a bod cyfrifoldebau wedi eu gwahanu'n effeithiol o fewn y swyddogaeth rheolaeth trysorlys; • sicrhau bod digon o adnoddau archwilio mewnol a chysylltu gyda'r archwilwyr allanol; ac • argymhell penodi darparwyr gwasanaeth allanol. • Mae'r cyfrifoldeb am weithredu a gweinyddu ei benderfyniadau Trysorlys, gan gynnwys penderfyniadau ar fenthycu, buddsoddi ac ariannu, wedi eu dirprwyo i'r Swyddog Adran 151, a fydd yn gweithredu yn unol â datganiadau polisi a TMP y Cyngor;

	<ul style="list-style-type: none"> • Rheolwr y Gwasanaethau Cyfrifeg fydd yn dirprwyo ar gyfer y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog S151 mewn perthynas â'r dyletswyddau uchod; • Y Rheolwr Cyllid - Corfforaethol, Systemau a Thechnegol fydd yn gyfrifol am reoli'r swyddogaeth rheoli trysorlys o ddydd i ddydd; • Y tîm Cyfalaf, Rheoli Trysorlys ac Ymddiriedolaethau fydd yn gyfrifol am weithrediad y swyddogaeth Rheoli Trysorlys. Mae hyn yn cynnwys rhagamcan llif arian yn y dyfodol; monitro llif arian yn ddyddiol; ymchwilio i wahanol opsiynau ar gyfer buddsoddiadau ac os bydd angen unrhyw fenthyciadau newydd, cwblhau'r ceisiadau trosglwyddo rheoli trysorlys a awdurdodwyd yn unol â'r pwerau a ddirprwywyd i'r tîm. Y tîm hwn hefyd fydd yn cynhyrchu'r TMSS, y TMPs a'r adroddiadau rheolaeth trysorlys; • Bydd y Tîm Technegol yn prosesu unrhyw drafodion rheoli trysorlys o fewn y systemau bancio. Bydd y tîm technegol yn gwirio'r wybodaeth ddwywaith cyn cwblhau'r trafodion; • Bydd y Rheolwyr Cyllid Gwasanaethau ac Uwch Gyfrifwyr yn awdurdodi trafodion rheoli trysorlys ar sail y dystiolaeth ddogfennol bod y trafodion yn briodol.
Trefniadau wrth gefn ar gyfer Absenoldeb	<ul style="list-style-type: none"> • Bydd y Rheolwr Cyllid - Corfforaethol, Systemau a Thechnegol a'r Rheolwr Gwasanaethau Cyfrifeg yn darparu gwasanaeth wrth gefn petai'r ddau aelod o'r tîm rheoli trysorlys yn digwydd bod yn absennol.
Trothwyon Delio	<ul style="list-style-type: none"> • £5m fesul trafodiad ('deal').
Rhestr Froceriaid Cymeradwy	<ul style="list-style-type: none"> • Partneriaid BGC; • Tullet Prebon; • Tradition UK.
Polisi ar Wasanaethau Broceriaid	<ul style="list-style-type: none"> • Bydd y Cyngor yn defnyddio'r broceriaid a enwir uchod i ymchwilio i opsiynau rheoli trysorlys a'r camau gweithredu angenrheidiol. Bydd y Swyddog Adran 151 neu'r Rheolwr Gwasanaethau Cyfrifeg yn awdurdodi'r cais am drafodiad ('deal'). Bydd y Cyngor yn gofyn am wybodaeth gan ddau o'r broceriaid a enwir uchod ar gyfer unrhyw drafodiad rheoli trysorlys posibl. Bydd y tîm yn ceisio taenu'r busnes rhyngddynt er mwyn sicrhau gwerth am arian a chynnal cysylltiadau busnes. • Caiff y cyngor wneud trafodion uniongyrchol mewn perthynas â buddsoddi neu fenthycia i/gan awdurdodau lleol eraill neu gronfeydd pensiwn awdurdod lleol.
Polisi ar recordio sgysiau	<ul style="list-style-type: none"> • Caiff sgysiau gyda broceriaid eu recordio gan y sefydliadau broceriaeth.

<p>Arferion cyflawni busnes yn uniongyrchol</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bydd y tîm rheoli trysorlys yn ymchwilio i'r opsiynau ar gyfer cyflawni busnes a bydd argymhellion ar gyfer trafodion newydd yn cael eu gwneud i'r Swyddog A151 neu ei ddirprwy; • Bydd aelodau'r tîm rheoli'r trysorlys yn cadarnhau'r trafodyn a ddewiswyd gyda'r brocer unwaith y bydd y Swyddog Adran 151 wedi cytuno iddo; • Bydd ffurflen gais rheoli trysorlys yn cael ei chwblhau gyda gwybodaeth i'w chefnogi gan y tîm rheolaeth trysorlys; • Bydd aelod o'r tîm technegol yn rhoi'r trafodiad i mewn i Bankline a bydd yn gwirio'r manylion ac yn sicrhau bod y swyddog A151 wedi cymeradwyo'r trafodiad; • Bydd y taliad ar-lein yn cael ei awdurdodi gan ddau lofnodwr awdurdodedig ar ôl gwirio'r manylion a bod y Swyddog A151 wedi ei gymeradwyo; • Caiff y taliad ar-lein ei brosesu gan CHAPS unwaith y bydd wedi'i awdurdodi; • Rhoddir cadarnhad ysgrifenedig i'r gwrthbarti; • Ceir cadarnhad ysgrifenedig o'r cytundeb gan y brocer a / neu'r gwrthbarti a chaiff ei wirio'n ofalus a'i lofnodi gan Reolwr Cyllid neu swyddog uwch; • Bydd unrhyw wahaniaethau rhwng y cadarnhad a gafwyd gan y brocer a'r trafodyn a negodwyd yn cael eu hymchwilio a'u cywiro ar unwaith; • Caiff y cytundeb ei gofnodi yn y llif arian dyddiol a'r cofnod o fuddsoddiadau / benthyciadau fel sy'n berthnasol;
<p>Gofynion o ran dogfennaeth</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ar gyfer pob cytundeb a wnaed, dylid cadw cofnod yn rhoi manylion am swm, y cyfnod, y gwrthbarti, y gyfradd llog cofnod, dyddiad delio, dyddiad(au) taliadau, brocer. <p>Buddsoddiadau</p> <ul style="list-style-type: none"> • tocyn trafodiad yn awdurdodi'r buddsoddiad; • cadarnhad gan y brocer; • cadarnhad gan y gwrthbarti; • Dogfen trosglwyddo taliad Chaps. <p>Benthyciadau:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tocyn trafodiad gyda llofnod yn cytuno i'r benthyciad; • cadarnhad gan y brocer; • cadarnhad gan PWLB / gwrthbartion marchnad; • dogfen trosglwyddo taliadau CHAPS ar gyfer ad-dalu'r benthyciad.

TMP6 – Gofynion adrodd a threfniadau gwybodaeth reoli

Bydd y Cyngor yn sicrhau bod adroddiadau rheolaidd yn cael eu paratoi a'u hystyried ynglŷn â gweithredu ei bolisiâu rheoli trysorlys. Bydd y rhain yn ystyried effeithiau penderfyniadau a wnaed a thrafodion a wnaed yn unol â'r polisiâu hynny; goblygiadau unrhyw newidiadau, yn enwedig rhai cyllidebol, sy'n deillio o ffactorau rheoleiddiol, economaidd, marchnad neu ffactorau eraill sy'n effeithio ar ei weithgareddau rheoli trysorlys; ac ar berfformiad y swyddogaeth rheoli trysorlys.

O leiaf:

Bydd y Cyngor yn derbyn:-

- Datganiad blynyddol ar y Strategaeth Rheoli Trysorlys yn adrodd ar y strategaeth a'r cynlluniau ar gyfer y flwyddyn i ddod;
- adolygiad canol blwyddyn;
- adroddiad blynyddol ar berfformiad y swyddogaeth rheoli trysorlys, effeithiau'r penderfyniadau a wnaed a'r trafodion a wnaed yn y flwyddyn ddiwethaf, ac ar unrhyw achosion o ddiffyg cydymffurfiaeth â'r datganiad ar bolisi rheoli trysorlys a TMPs y sefydliad.

Mae'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethiant yn gyfrifol am graffu gweithgareddau a dangosyddion rheoli trysorlys. Manylir ar y trefniadau presennol a diwyg yr adroddiadau hyn isod:-

Cynnwys ac amllder adroddiadau a gyflwynir bwrdd pwyllgor	yr a i'r /	<ul style="list-style-type: none">• Bydd pob un o'r adroddiadau uchod yn mynd yn y lle cyntaf i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethiant ar gyfer eu craffu. Byddant wedyn yn mynd i'r Pwyllgor Gwaith gydag unrhyw gyngor gan y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethiant. Bydd y Pwyllgor Gwaith yn gwneud argymhellion a'r adroddiadau wedyn yn mynd gerbron y Cyngor i'w cymeradwyo.
--	-------------------	---

Bydd y swyddog cyfrifol yn paratoi cyllideb flynyddol ar gyfer rheoli trysorlys ac yn ei diwygio o bryd i'w gilydd os bydd angen hynny a bydd y Cyngor yn cymeradwyo'r camau gweithredu hyn. Bydd y materion a gaiff eu hymgorffori yn y gyllideb yn cynnwys, fel gofyniad sylfaenol, y rhai hynny sy'n ofynnol trwy statud neu reoliad, ynghyd â gwybodaeth a fydd yn dangos cydymffurfiaid â rheoliad TMP1, Rheoli Risg, TMP2 Mesur Perfformiad a TMP4 Offerynnau, Dulliau a Thechnegau a Gymeradwywyd. Bydd y swyddog cyfrifol yn rheoli'r gyllideb hon yn effeithiol a bydd yn adrodd ar, ac yn argymhell, unrhyw newidiadau y mae angen eu gwneud yn unol TMP6 Gofynion Adrodd a threfniadau gwybodaeth reoli.

Bydd y Cyngor yn rhoi cyfrif am ei weithgareddau rheoli trysorlys; am y penderfyniadau a wnaed a'r trafodion ariannol a weithredwyd a hynny'n unol ag arferion cyfrifyddu priodol; safonau, gofynion statudol a rheoleiddiol sydd mewn grym am y pryd.

<p>Gofynion statudol rheoleiddiol /</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bydd y Cyngor yn cydymffurfio â'r holl ofynion statudol a rheoleiddiol sy'n ymwneud â Rheoli'r Trysorlys (gweler 1.6 uchod). Mae Côt Rheoli Trysorlys CIPFA 2017 a CIPFA a Chôt Darbodus 2017 yn ymgorffori'r gofynion cyfreithiol hyn ac yn eu atodi gyda chanllawiau ymarferol. Felly, mae'r Cyngor wedi mabwysiadu'r côd, a bydd yn rheoli ei swyddogaeth rheoli trysorlys yn unol â chodau CIPFA.
<p>Arferion safonau cyfrifyddu a</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Fel y nodir uchod, bydd y Cyngor yn cydymffurfio â chodau canlynol CIPFA i sicrhau arferion cyfrifyddu priodol a chydymffurfiaeth â safonau mewn perthynas â'i swyddogaeth rheoli trysorlys:- • Côt Ymarfer CIPFA ar Reoli'r Trysorlys 2017 ac arweiniad cysylltiedig; • Côt Darbodus CIPFA 2017; • CIPFA SerCOP; • Côt Ymarfer CIPFA ar gyfer Cadw Cyfrifon mewn Awdurdodau Lleol a chanllawiau cysylltiedig i ymarferwyr.

<p>Rhestr o'r wybodaeth y bydd archwilwyr allanol yn gofyn amdani</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bydd adroddiad ar y trafodion, asedau a rhwymedigaethau Rheoli Trysorlys yn cael ei gynnwys yn Natganiad Cyfrifon blynyddol y Cyngor sy'n destun archwiliad allanol; • Bydd y Cyngor yn caniatáu mynediad at yr holl wybodaeth rheoli trysorlys y mae'r tîm archwilio ei hangen i wirio bod y cyfrifon yn adlewyrchiad cywir a theg o faterion ariannol y cyngor gan gynnwys gweithgareddau rheoli trysorlys; • Mae yna nifer o nodiadau penodol mewn perthynas â rheoli trysorlys. Bydd papurau gwaith cadarn, tystiolaeth o'r ffynonellau a thrafodion a balansau'r system ariannol mewn perthynas â'r flwyddyn ariannol yn cael eu cynnwys gyda'r nodiadau hyn; • Dyma enghreifftiau o'r mathau o wybodaeth rheoli trysorlys y bydd eu hangen ar gyfer yr archwiliad:- <ul style="list-style-type: none"> • Datganiad ar y Strategaeth Rheoli Trysorlys; • Adroddiad rheoli trysorlys blynyddol a chanol; • Arferion Rheoli Trysorlys; • Benthyciadau newydd a gymerwyd yn ystod y flwyddyn, dogfennaeth mewn perthynas â'r ffynhonnell; • Rhestr lawn o'r benthyciadau y mae angen eu talu'n ôl a'r dyddiadau y maent yn aeddfedu; • Benthyciadau a ailstrwythurwyd yn ystod y flwyddyn gan gynnwys premiymau a gostyngiadau; • Cydymffurfiaeth â gofynion cyfrifyddu; • Amorteiddio enillion neu golledion ar ail-brynu benthyciadau; • Dadansoddiad o fenthycia rhwng y tymor byr a'r tymor hir; • Costau ariannu dyledion a chyllido gan gynnwys cyfrifiadau a chlandriadau; • Cyfrifiadau MRP a dadansoddiad o'r symudiad yn y CFR; • Sefyllfa o ran gorddrafft banc (os oes un); • Costau'n ymwneud â broceriaeth, comisiynau a thrafodion; • Trafodion buddsoddi yn ystod y flwyddyn gan gynnwys unrhyw gostau trafodion; • Balansau arian parod a banc ar ddiwedd y flwyddyn; • Buddsoddiadau tymor byr a thymor hir ar ddiwedd y flwyddyn gan gynnwys dogfennau am y ffynhonnell; • Cyfrifo llog a llog sydd wedi cronni; • Llog gwirioneddol a dderbyniwyd; • Adroddiad Gwerth Teg Capita; • Tystiolaeth o deitl i fuddsoddiadau; • Cysoni'r symudiad mewn arian parod i'r symudiad yn y ddyled net; • Arian sy'n llifo i mewn ac allan; • Cynnydd / gostyngiad net yn y benthyciadau tymor byr, adneuron tymor-byr a ffynonellau hylifol eraill.
<p>Archwilio mewnol</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae archwilio mewnol yn adolygu systemau rheoli trysorlys ac yn rhoi profion arnynt yn rheolaidd. Bydd unrhyw gais am wybodaeth gan yr archwilwyr mewnol yn cael ei ddarparu cyn gynted ag sy'n bosibl ac o fewn 3 diwrnod gwaith fan bellaf.

Oni bai bod gofynion statudol neu reoleiddiol yn mynnu fel arall, y Swyddog A151 fydd yn rheoli'r holl arian sydd yn nwylo'r sefydliad hwn, a bydd yn cael ei agregu i bwrpas rheoli llif arian a buddsoddiadau. Bydd rhagamcanion o'r llif arian yn cael eu paratoi'n rheolaidd ac yn brydlon, a bydd y swyddog cyfrifol yn sicrhau bod y rhain yn ddigonol i ddibenion monitro cydymffurfiad â TMP1[1] rheoli risg hylifedd. Caiff y trefniadau presennol ar gyfer paratoi rhagamcanion llif arian, a'u ffurf, eu nodi yn yr atodlen i'r ddogfen hon.

<p>Trefniadau ar gyfer paratoi / cyflwyno datganiadau llif arian</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Caiff rhagolwg manwl o'r llif arian blynyddol ei baratoi ar gyfer pob blwyddyn ariannol yn dilyn cymeradwyo'r gyllideb; • Bydd hyn yn cymryd i ystyriaeth y gyllideb a bydd yn edrych ar wybodaeth hanesyddol; • Bydd y rhagolygon o'r llif arian yn rhoi syniad am yr arian a fydd yn llifo i mewn ac allan bob mis a chaiff ei adolygu'n rheolaidd bob mis; • Yn ogystal, cedwir cofnod o symudiadau a balansau'r llif arian a chaiff ei ddiweddarau bob bore a phrynhawn. Caiff ei lofnodi naill ai gan yr Uwch Gyfrifydd ar gyfer Cyfalaf, Rheoli Trysorlys neu gan reolwr llinell neu Reolwr Cyllid, Uwch Gyfrifydd neu uwch nad yw'n yn rhan o'r broses o awdurdodi unrhyw drafodion rheolaeth trysorlys y diwrnod hwnnw os mai'r Uwch Gyfrifydd ei hun wnaeth eu cwblhau; • Mae'r rhagolygon llif arian a'r cofnod dyddiol o'r llif arian o gymorth i wneud penderfyniadau a nodi unrhyw brinder neu ormodedd o arian parod; • Caiff trafodion a balansau rheoli trysorlys eu cofnodi ar feddalwedd Logotech rheoli trysorlys y Cyngor i bwrpas monitro a rheoli gwybodaeth.
<p>Cynnwys ac amlder rheoli llif arian</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Caiff llif arian ei fonitro yn y bore a'r prynhawn a chaiff y rhagolygon mewn perthynas â'r llif arian blynyddol eu hadolygu'n rheolaidd; • Dyma'r wybodaeth sydd ei hangen mewn perthynas â llif arian:- • Arian y gwyddys ei fod yn dod i mewn yn rheolaidd: RSG, derbyniadau TAC, derbyniadau'r Dreth Gyngor; • Amcangyfrif o'r arian a ddaw i mewn: grantiau, incwm amrywiol (ffioedd a thaliadau ac ati); derbyniadau cyfalaf; • Amcangyfrif o'r arian sy'n cael ei dalu allan: cyflogau, pensiynau, ac ati; budd-daliadau tai; credydwr ac ati.
<p>Rhestru ffynonellau gwybodaeth</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae systemau ar waith i sicrhau bod y tîm rheoli trysorlys yn cael eu hysbysu ynghylch llif arian sylweddol. Mae cyfrif e-bost penodol ar gyfer Rheoli Trysorlys y mae credydwr, y gyflogres ac ati yn anfon manylion iddo am symiau sydd i'w talu allan; • Bydd credydwr yn rhoi gwybod i'r tîm am swm taliadau pob credydwyr ac mae hynny'n rhoi 2 ddiwrnod i sicrhau balans yr arian parod yn ddigonol; • Mae'r gyflogres yn cadarnhau'r symiau 2 ddiwrnod cyn talu cyflogau; • Mae'r gwasanaethau cyfreithiol ac eiddo yn hysbysu'r tîm am unrhyw dderbyniadau cyfalaf disgwylidig; • Mae'r rheolwr grantiau yn hysbysu'r tîm Rheoli Trysorlys am y grantiau a ddisgwylir a hynny fel arfer unwaith y bydd y ffurflenni hawliau grantiau wedi cael eu cwblhau; • Mae'r tîm yn edrych ar yr incwm amrywiol cyfartalog yn y gorffennol i amcangyfrif hyn.

Gweithdrefnau Datganiadau Banc	<ul style="list-style-type: none"> • Mae datganiadau banc papur yn cael eu hanfon bob mis gan NatWest a'r gwrthbartïon y mae gennym adneuron ynddynt; • Yn ogystal, mae mynediad amser gwirioneddol ar gael drwy Bankline neu gyfleusterau bancio ar-lein y gwrthbartïon.
Amserlenni ar gyfer talu a chytuno telerau masnachu gyda chredydwy	<ul style="list-style-type: none"> • Mae'r Cyngor yn talu credydwy ar y rhediad credydwr nesaf wedi i'r anfonebau gael eu hawdurdodi. Mae hyn yn debygol o ddigwydd cyn i'r telerau masnachu ddod i ben. Gwneir hyn er mwyn cefnogi'r economi leol a busnesau bach. Fodd bynnag, os oedd anawsterau o ran llif arian, byddai'r Cyngor yn ail-ystyried ac yn dychwelyd i'r drefn o dalu yn unol â'r telerau masnachu sydd, fel arfer, yn 30 diwrnod.
Trefniadau ar gyfer monitro lefelau credydwy / dyledwy	<ul style="list-style-type: none"> • Mae'r system ariannol Civica yn cynhyrchu adroddiadau rheolaidd er mwyn caniatáu i'r tîm rheoli fonitro lefelau credydwy a dyledwy. Bob chwarter, caiff y ddarpariaeth dyledion drwg ei hadolygu.
Gweithdrefnau ar gyfer bancio arian	<ul style="list-style-type: none"> • Fel arfer, caiff arian ei drosglwyddo yn electronig; • Lle mae arian parod yn cael ei gasglu yn adeiladau'r awdurdod, er enghraifft, yn y canolfannau hamdden, bydd Securityplus yn ei gasglu ac yn talu'r arian parod a'r sieciau i ganolfan arian / arian parod NatWest; • Bydd arian a delir yn swyddfeydd sirol y Cyngor a'r ysgolion yn cael ei dalu i mewn i'r banc NatWest agosaf ar y cyfle cyntaf yn unol â'r Rheolau Gweithdrefn Ariannol.

TMP9 – Gwyngalchu Arian

Mae'r sefydliad hwn yn effro i'r posibilrwydd y gallai ddod yn destun ymgais i'w gynnwys mewn trafodiad sy'n cynnwys gwyngalchu arian. Yn unol â hynny, bydd yn cynnal gweithdrefnau ar gyfer gwirio a chofnodi pwy yw'r gwrthbartïon ac adrodd ar unrhyw amheuan, a bydd yn sicrhau bod staff sy'n ymwneud â hyn yn cael eu hyfforddi'n briodol. Mae'r trefniadau presennol, gan gynnwys enw'r swyddog y dylid rhoi gwybod iddo/iddi, wedi eu cynnwys isod.

Polisi a gweithdrefnau i leihau'r risg o dwyll, llwgrwobrwyo a gwyngalchu arian	<ul style="list-style-type: none"> • Bydd y gweithgareddau Rheoli Trysorlys yn dilyn polisiau'r Cyngor isod i leihau'r risg o dwyll, llwgrwobrwyo a gwyngalchu arian; • Polisi Cyngor Sir Ynys Môn ar gyfer atal twyll a llygredd; • Polisi a Gweithdrefnau Atal Gwyngalchu Arian Cyngor Sir Ynys Môn; • Cynllun ymateb i dwyll; • Dylid mynd a pryderon ynglŷn a gwyngalchu arian at y Swyddog Adran 151.
Gweithdrefnau ar gyfer sefydlu pwy yw benthycwyr a'u dilysrwydd	<ul style="list-style-type: none"> • Ni fydd y Cyngor ond yn ymrwymo i drefniadau benthyca gyda sefydliadau sydd wedi cael eu gwirio gan yr Awdurdod Gwasanaethau Ariannol www.fsa.gov.uk a gyda chyngor gan ein Hymgynghorwyr Rheoli Trysorlys arbenigol.
Methodoleg ar gyfer nodi ffynonellau adneuan	<ul style="list-style-type: none"> • Bydd yr holl wrthbartïon ar y rhestr o wrthbartïon cymeradwy ac yn cydymffurfio â'r TMSS. Bydd yr holl wrthbartïon yn sefydliadau sydd wedi eu graddio ar y rhestr statws credyd a ddarparwyd gan Capita. Caiff y rhain raddfeydd tymor hir a thymor byr gan Fitch, Moodys a S & P.
Trafodion Rheoli'r Trysorlys	<ul style="list-style-type: none"> • Mae trefn y Cyngor o wahanu dyletswyddau y manylir arno uchod yn TMP 5, yn lleihau'r risg o wyngalchu arian a thwyll.

Mae'r Cyngor yn cydnabod pwysigrwydd sicrhau bod yr holl staff sy'n ymwneud â'r swyddogaeth rheoli trysorlys yn cael eu paratoi'n llawn i ymgymryd â'r dyletswyddau a'r cyfrifoldebau a ddyrannwyd iddynt. Felly, bydd yn ceisio penodi unigolion sydd yn fedrus ac yn brofiadol a bydd yn darparu hyfforddiant ar gyfer staff er mwyn eu galluogi i ennill a chynnal lefel briodol o arbenigedd, gwybodaeth a sgiliau. Bydd y Swyddog Adran 151 yn argymhell ac yn gweithredu'r trefniadau angenrheidiol.

Bydd y Swyddog Adran 151 yn sicrhau bod aelodau'r bwrdd/y cyngor sydd yn gyfrifol am reoli trysorlys, gan gynnwys y rhai sy'n gyfrifol am graffu, yn cael hyfforddiant sy'n berthnasol i'w hanghenion a'r cyfrifoldebau hynny. Bydd y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethiant yn cydnabod eu cyfrifoldeb unigol i sicrhau bod ganddynt y sgiliau angenrheidiol i gwblhau eu rôl yn effeithiol.

Manylion y cyrsiau hyfforddi cymeradwy	<ul style="list-style-type: none"> • Cyrsiau Rheoli Trysorlys CIPFA a Capita.
Manylion y gymwysterau cymeradwy	<ul style="list-style-type: none"> • Cymwysterau cyrifeg CCAB a CIMA, AAT, cymwysterau Rheoli Trysorlys achrededig penodol.
Manylion am gymwysterau staff trysorlys	<ul style="list-style-type: none"> • Mae'r Uwch Gyfrifydd - Cyfalaf, Rheoli Trysorlys ac Ymddiriedolaethau yn aelod cyswllt o CIPFA, ICAI (Institute of Chartered Accountants Ireland) rhannol gymwys a gradd mewn Astudiaethau Busnes; • Mae'r Rheolwr Cyllid - Corfforaethol, Technegol a Systemau yn aelod cymwys o CIMA ac â gradd mewn Gwyddor Rheoli - Economeg ac MA yn y gyfraith a'r NVQ ILM a OCR lefel 5 mewn Arweinyddiaeth a Rheolaeth.
Cofnod o hyfforddiant y staff	<ul style="list-style-type: none"> • Mae'r tîm yn mynychu cyrsiau rheoli trysorlys CIPFA a Capita yn rheolaidd er mwyn cadw i fyny gyda'r datblygiadau diweddaraf yn y maes Rheoli Trysorlys; • Caiff cofnodion hyfforddiant eu cadw gan Gydlynedd Hyfforddiant y swyddogaeth a chan adnoddau dynol.
Cofnodion o hyfforddiant a dderbyniwyd gan y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu	<ul style="list-style-type: none"> • Rhoddir hyfforddiant i aelodau bob blwyddyn gan Capita. Bydd y tîm rheoli trysorlys yn mynychu'r rhain.

Mae'r Cyngor yn cydnabod mai'r sefydliad sydd â chyfrifoldeb bob amser am benderfyniadau rheoli trysorlys. Mae'n cydnabod y gallai fod gwerth posibl i gyflogi darparwyr gwasanaethau rheoli trysorlys allanol, er mwyn cael at sgiliau ac adnoddau arbenigol. Pan fydd yn cyflogi darparwyr gwasanaethau yn y modd hwn, bydd yn sicrhau ei fod yn gwneud hynny am resymau sydd wedi cael eu gwerthuso'n llawn o safbwynt y costau a'r buddion. Bydd hefyd yn sicrhau bod telerau eu penodiad a'r dulliau a ddefnyddir i asesu eu gwerth yn cael eu cytuno a'u dogfennu'n gywir a'u hadolygu'n rheolaidd. Bydd hefyd yn sicrhau, lle mae hynny'n ymarferol ac yn angenrheidiol, fod amrediad o ddarparwyr gwasanaeth yn cael eu defnyddio, er mwyn osgoi gorddibyniaeth ar un neu nifer fechan o gwmnïau. Lle mae rhaid tendro neu ail-dendro gwasanaethau, byddir yn glynu wrth ofynion deddfwriaethol bob amser. Y swyddog cyfrifol fydd yn monitro trefniadau o'r fath a chaiff manylion am y trefniadau cyfredol eu nodi isod:-

<p>Manylion y contractau gyda darparwyr gwasanaeth, gan gynnwys banciau, broceriaid, ymgynghorwyr, gwasanaeth cyngori a manylion am y gwasanaethau a ddarperir</p>	<p><u>Bancio:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Prif fancwyr y Cyngor yw: NatWest sy'n rhan o grŵp RBS, Ffordd Glanhwfa, Llangefni, Ynys Môn, LL77 7YW; • Mae gan y Cyngor cyfrifon gyda Santander ar gyfer GIROs swyddfa bost. <p><u>Ymgynghorydd y Trysorlys:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Link Asset Services, 65 Gresham Street, Llundain, EC2V 7NQ. <p><u>Broceriaid:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Partneriaid BGC; • Tullet Prebon; • Tradition UK <p><u>Trafodion BACS</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Bottomline Technologies</u>
<p>Statws Rheoleiddiol y gwasanaethau a ddarperir</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae pob un yn sefydliad a reoleiddir.
<p>Gweithdrefnau ac amllder ar gyfer gwasanaethau tendro</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae'r Cyngor yn ymrwymo i lynu wrth y rheolau Gweithdrefn Contractau sy'n rhan o'r cyfansoddiad. Rhaid hysbysebu unrhyw gontractau sy'n debygol o fod yn £25k neu'n uwch ar gwerthwchigymru. Cafodd y contract ymgynghoriaeth rheoli trysorlys hefyd ei hysbysebu ar gwerthwchigymru a'i werthuso'n gadarn er bod swm y contract yn llai na'r swm gorfodol; • Argymhellir bod contractau'n rhedeg am gyfnod o 3 blynedd gydag opsiwn i ymestyn am hyd at 2 flynedd gyda chytundeb y ddau barti.

Mae'r Awdurdod yn ymrwymedig i sicrhau llywodraethiant corfforaethol priodol ar draws ei fusnesau a'i wasanaethau, ac i sefydlu'r egwyddorion a'r arferion ar gyfer cyflawni hynny. O'r herwydd, bydd y bydd y swyddogaeth rheolaeth trysorlys a'i gweithgareddau yn cael eu cynnal yn agored, yn dryloyw a chyda gonestrwydd, uniondeb ac atebolrwydd.

Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu ac wedi gweithredu egwyddorion allweddol y Côd. Ystyrir bod hyn, ynghyd â'r trefniadau eraill y manylir arnynt drwy'r ddogfen hon, yn hanfodol i sicrhau llywodraethiant corfforaethol priodol wrth reoli trysorlys. Bydd y Swyddog S151 yn monitro ac, os a phan fo angen, yn adrodd ar effeithiolrwydd y trefniadau hyn.

<p>Rhestr o ddogfennau cyhoeddus i fod ar gael i'r cyhoedd eu harchwilio</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Datganiad Cyfrifon Blynyddol; • Datganiad ar y Strategaeth Rheoli'r Trysorlys; • Adroddiad canol-blwyddyn ar Reoli Trysorlys; • Adroddiad Blynyddol ar Reoli Trysorlys; • Arferion Rheoli Trysorlys.
<p>Gweithdrefnau ar gyfer ymgynghori gydag chydranddeiliaid</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ymgynghorir bob blwyddyn â chydranddeiliaid ar y gyllideb flynyddol sy'n cynnwys cyllidebau refeniw rheoli trysorlys.
<p>Rhestr o gronfeydd allanol a reolir ar ran eraill a'r sail ar gyfer priodoli llog a enillwyd a chostau i'r buddsoddiadau hyn</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae'r Cyngor yn rheoli nifer o gyfrifon apwyntai / gwarcheidwadaeth ar ran unigolion. Nid yw'r rhain yn rhan o'r Contract Gorfforaethol ond yn cael eu cadw gyda banc y Cyngor NatWest. Bydd unrhyw gostau y gellir eu priodoli i'r cyfrifon yn cael eu codi ar y cyfrifon a bydd unrhyw log a enillir hefyd yn cael ei dalu ar sail wirioneddol ar gyfer y cyfrif hwnnw; • Mae'r Cyngor yn ymddiriedolwr i nifer o ymddiriedolaethau elusennol ac ymddiriedolaethau llai. Mae'r gyfradd log gyfartalog ar adneuron yn berthnasol i falansau'r ymddiriedolaethau hyn. Lle mae gan yr ymddiriedolaeth ei gyfrif banc penodol ei hun, bydd yr ymddiriedolaeth yn derbyn y llog a enillir ar y cyfrif yma. Codir tâl ar bob ymddiriedolaeth i gwrdd â chostau gweinyddu rheoli'r ymddiriedolaethau a hynny'n unol â chyfarwyddyd y Comisiwn Elusennau.

TMP 13 - Buddsoddiadau nad ydynt yn Fuddsoddiadau Rheoli Trysorlys

Yn ogystal â buddsoddiadau Rheoli Trysorlys, mae gan y Cyngor bortffolio o eiddo buddsoddi, sydd yn cynhyrchu incwm rhent i'r Cyngor. Maent yn cael eu rheoli gan adran Gwasanaethau Eiddo'r Cyngor. Mae'r eiddo buddsoddi hyn yn cynorthwyo i leihau risg drwy gyflwyno mwy o amrywiaeth i fuddsoddiadau'r Cyngor. Mae'r buddsoddiadau'n cynorthwyo i ddarparu incwm ychwanegol i'r Cyngor mewn cyfnod pan mae arian a dderbynnir gan y Llywodraeth yn gostwng. Mae'r eiddo'n cael eu dal am y tymor hir ac yn cael eu cynnal â'u cadw yn unol â gofynion cyfreithiol. Mae gan y Cyngor hawl cyfreithiol dan Ddeddf Llywodraeth Leol 2003 (Adran 12) i fuddsoddi:

- a) I unrhyw bwrpas sy'n berthnasol i'w swyddogaethau dan unrhyw ddeddf, neu
- b) I ddibenion rheoli ei faterion ariannol mewn ffordd ddarbodus.

O ganlyniad mae portffolio Eiddo Buddsoddi'r Cyngor yn cael ei awdurdodi gan y ddeddfwriaeth uchod am y rhesymau a nodir yn A12 a) a b).

Ariannwyd sawl un o eiddo buddsoddi'r Cyngor gan arian allanol llawn neu sylweddol drwy grantiau Ewropeaidd neu gan Lywodraeth Cymru. Ar adeg ysgrifennu'r adroddiad hwn, mae'r Cyngor yn cymryd rhan mewn menter ar y cyd gyda Llywodraeth Cymru i adeiladu unedau diwydiannol ym Mhenrhos, Caerdybi a dylent gael eu cwblhau yn ystod 2020. Yn fwy diweddar, derbyniodd y Cyngor arian grant sylweddol i adeiladu unedau diwydiannol newydd yn Llangefni, sydd bellach wedi cael eu cwblhau ac yn weithredol. Cynllun strategol y Cyngor mewn perthynas ag eiddo buddsoddi yw cadw ei afael ar unedau hyfyw a'u cynnal a'u cadw ac adeiladu unedau newydd lle mae arian allanol sylweddol ar gael. Mae hyn yn cydymffurfio â Strategaeth Gyfalaf y Cyngor a Chynllun y Cyngor 2017-22. Mae derbyn arian grant i adeiladu eiddo buddsoddi yn cynorthwyo'r Cyngor i wneud y defnydd gorau posib o arian allanol ac yn darparu incwm rhent ychwanegol i leihau'r angen am dreth gyngor ayb.

Gwybodaeth am Eiddo Buddsoddi'r Cyngor

Dengys Datganiad o Gyfrifon 2018/19 Ynys Môn bod y portffolio eiddo buddsoddi werth £6m, fel y gwelir isod. Mae cyfran sylweddol (75%) o'r portffolio yn cynnwys Unedau Masnachol, sef unedau diwydiannol yn bennaf.

Mesuriadau gwerth teg cylchol fel ar 31 Mawrth 2019 gan ddefnyddio:	Prisiau a ddyfynnir mewn marchnadoedd gweithredol ar gyfer asedau o'r un math (lefel 1) £'000	Mewnbynnau sylweddol eraill y gellir eu harsylwi (lefel 2) £'000	Mewnbynnau sylweddol nas gellir eu harsylwi (lefel 3) £'000	Gwerth Teg fel ar 31 Mawrth 2019 £'000
Eiddo Manwerthu	-	820	-	820
Swyddfeydd	-	658	-	658
Unedau masnachol	-	4,522	-	4,522
Cyfanswm	-	6,000	-	6,000

Dengys y tabl isod bod ffrwd incwm net o eiddo buddsoddi'r Cyngor yn 2017/18 a 2018/19.

Gwariant ac Incwm o Eiddo Buddsoddi	2018/19 £000	2017/18 £000
Gwariant	129	164
Incwm	(346)	(331)
Gwariant/(Incwm) Net	(217)	(167)

Mae'r Cyngor hefyd yn berchen ar nifer sylweddol o eiddo domestig sydd wedi'i glustnodi ac sy'n cael ei adnabod fel y Cyfrif Refeniw Tai (CRT). Nid ydynt yn cael eu dynodi fel eiddo buddsoddi ac nid ydynt yn cael eu cynnwys yn y portffolio eiddo buddsoddi oherwydd bod y Cyngor yn darparu tai fel rhan o'i weithgareddau tai cymdeithasol ac nid yn unig er mwyn buddsoddi mewn eiddo domestig er mwyn denu incwm. Yn yr un modd, nid yw mân-ddaliadau'n cael eu cynnwys yn y portffolio eiddo buddsoddi oherwydd mai amcan allweddol darparu mân-ddaliadau yw cefnogi'r sector amaeth ar Ynys Môn oherwydd ei bwysigrwydd i'r Ynys.

Rheoli Risg (TMP1)	<ul style="list-style-type: none"> • Mae nifer o'r risgiau yn TMP1 uchod yn berthnasol i fuddsoddiadau nad ydynt yn fuddsoddiadau rheoli trysorlys. • Risg Credyd a Gwrthbarti – Mae'r risg o golli arian buddsoddi lawer is na'r risg a gyflwynir gan fuddsoddiadau rheoli trysorlys oherwydd bod gan y Cyngor fwy o reolaeth dros yr eiddo buddsoddi, gan gynnwys dal y gweithredoedd. Wrth osod eiddo buddsoddi ar brydles, bydd y Gwasanaethau Eiddo yn dewis y tenant mwyaf addas sy'n cynnig yr amodau gorau posib i'r Cyngor o safbwynt rhent, defnydd o'r eiddo a statws y tenant. Amlygir hyn yng Nghanllawiau Gosod Eiddo Masnachol y Cyngor. • Risg hylifedd – mae buddsoddi mewn eiddo yn creu risg hylifedd uwch gan nad oes modd cael gafael ar arian parod yn gyflym gan na fyddai'r arian buddsoddi ar gael tan i'r eiddo gael ei werthu, proses sy'n gallu cymryd amser. Pan fydd eiddo buddsoddi yn cael eu gosod a phan fydd y prydleswr/tenant yn talu rhent ar amser, mae hynny yn cynorthwyo llif arian. Fodd bynnag, pan fydd unedau yn wag, neu phan na fydd tenantiaid yn talu rhent ar amser, mae hyn yn cael effaith andwyol ar lif arian. • Risg cyfradd llog - Mae cyfradd llog sylfaenol y banc wedi bod yn isel ers y dirwasgiad/argyfwng bancio yn 2008. Golyga hyn bod enillion ar fuddsoddiadau arian parod yn isel. Mae llogau ar adneuon banc yn llai na 1% ac wedi bod mor isel â hyn am nifer o flynyddoedd. Bydd cyfradd yr enillion ar eiddo masnachol yn amrywio yn ôl ardal ond tuedda enillion i fod yn 5% neu uwch. Nid
--------------------	---

	<p>yw risg cyfradd llogau yn cael ei ddileu gan fod cyfraddau llog isel yn gysylltiedig ag economi araf neu ddirwasgiad. Gall hyn arwain at gynnydd mewn unedau gwag neu risg na fydd y prydleswr yn talu rhent.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reoli risg gyfreithiol a rheoleiddiol – Rhaid i'r Cyngor ymateb yn gyson i ofynion cyfreithiol a rheoleiddiol. Bydd safonau cynnal a chadw uwch ar gyfer eiddo buddsoddi yn cynyddu'r gwariant sy'n ofynnol, er bod cadw eiddo mewn cyflwr da yn diogelu eiddo buddsoddi i'r dyfodol. Mae'r Cyngor yn cynnal ei bortffolio buddsoddi i safon da. Mae'r Cyngor hefyd yn lleihau risg drwy sicrhau bod eiddo buddsoddi yn cydymffurfio â Deddfau Llywodraeth Leol. Mae risg bychan y bydd Llywodraeth Cymru yn gwrthdroi pwerau buddsoddi awdurdodau lleol. Gallai hyn olygu na fyddai modd buddsoddi ymhellach mewn eiddo yn y dyfodol neu y byddai'n rhaid i'r Cyngor werthu ei bortffolio eiddo buddsoddi. Mae'r holl ddeddfwriaeth a'r canllawiau a restrir yn 1.6 uchod hefyd yn berthnasol i eiddo buddsoddi. • Rheoli Twyll, Camgymeriadau, Llygredd a Hapddigwyddiadau – Mae'r gweithdrefnau ac arferion canlynol yn cynorthwyo i leihau'r risg o dwyll, camgymeriadau, llygredd a hapddigwyddiadau mewn perthynas ag Eiddo Buddsoddi: <ol style="list-style-type: none"> 1) Polisi a Gweithdrefnau Rheoli Asedau; 2) Canllawiau gosod eiddo masnachol; 3) Cyfansoddiad y Cyngor, yn arbennig 4.8 Gweithdrefnau Ariannol; 4) Fframwaith Lywodraethu'r Cyngor gan gynnwys rôl y Pwyllgor Gwaith; 5) Mae'r adran Gyfreithiol yn llunio cytundebau prydles ac yn cysylltu â chyfreithwyr y darpar denant; 6) Mae Swyddogaeth Adnoddau'r Cyngor yn cwblhau holl drafodion y Cyngor gan gynnwys y rhai sy'n ymwneud ag Eiddo Buddsoddi. Mae rheolau gwahanu dyletswyddau ac awdurdodi ar gyfer trafodion yn cynorthwyo i leihau risgiau. • Risg y Farchnad – mae'r farchnad eiddo'n tueddu i godi a gostwng yn fwy araf na nifer o farchnadoedd buddsoddi gwahanol megis y marchnadoedd ecwiti ayb. Bydd risg y farchnad yn codi a gostwng hefyd yn dibynnu ar fath yr eiddo buddsoddi. Mae llai o risg i eiddo domestig nag eiddo masnachol oherwydd bod galw cryf am eiddo domestig. Mae risg y bydd eiddo buddsoddi'r Cyngor yn denu rhenti is neu y bydd mwy o unedau yn wag pan fydd dirywiad yn yr economi. Byddai hyn yn cael effaith ar y Cyngor pe bai uned ddiwydiannol yn cael ei rhoi ar werth. Nid yw'r Cyngor yn buddsoddi mewn eiddo buddsoddi sy'n creu mwy o risg, megis parciau manwerthu.
<p>Mesur a Rheoli Perfformiad (TMP2)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Y Gwasanaethau Eiddo sy'n gyfrifol am berfformiad a rheolaeth weithredol yr eiddo buddsoddi a rhoddir ystyriaeth i gynlluniau rheoli'r ased mewn perthynas ag eiddo buddsoddi, cyfraddau meddiannaeth a pherfformiad ariannol.

<p>Gwneud penderfyniadau, Llywodraethiant a Threfniadaeth (TMP5)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae Cyfansoddiad y Cyngor yn nodi'r fframwaith gwneud penderfyniadau a llywodraethu ar gyfer yr holl wasanaethau gan gynnwys eiddo buddsoddi. Bydd y gyllideb gwariant ac incwm flynyddol ar gyfer yr eiddo buddsoddi yn cael ei chynnwys yng nghyllideb y Gwasanaeth Eiddo. Mae'r Panel Cyllid a'r Pwyllgor Sgriwtini yn craffu ar y gyllideb, mae'r Pwyllgor Gwaith yn derbyn adroddiad a'r Cyngor llawn yn ei chymeradwyo. • Y Pwyllgor Gwaith yw'r prif gorff strategol ar gyfer gwneud penderfyniadau mewn perthynas ag asedau'r Cyngor, gan gynnwys Eiddo Buddsoddi. Ar 14 Rhagfyr 2015 cymeradwyodd y Pwyllgor Gwaith y Cynllun rheoli Asedau Corfforaethol ar gyfer Tir ac Eiddo 2015 i 2020. Mae hyn yn cynnwys eiddo buddsoddi ac mae'r cynllun gweithredu yn cynnwys dau bwynt (4 a 5) sy'n benodol i'r portffolio Eiddo Buddsoddi. Yn ogystal, mae Cynllun Rheoli Asedau y Gwasanaeth Eiddo yn llywio gwaith y Gwasanaeth Eiddo, gan gynnwys yr Eiddo Buddsoddi. <p>Dirprwywyd awdurdod i'r Pennaeth Priffyrdd, Eiddo a Gwastraff mewn perthynas ag Eiddo Buddsoddi a bydd yn ofynnol i'r Deilodd Portffolio Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo gymeradwyo rhai materion. Mae gan swyddogion yn y gwasanaeth Eiddo awdurdod dirprwyedig mewn perthynas â gweithrediad dydd i ddydd yr Eiddo Buddsoddi. Mae swyddogion y Gwasanaeth Cyfreithiol hefyd â rôl bwysig o ran sicrhau bod prydlesau a gwerthiant eiddo buddsoddi yn cael eu negodi a bod contractau mewn lle, yn unol â budd pennaf y Cyngor.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bydd rhaid i fuddsoddiad mewn eiddo buddsoddi newydd neu waith adnewyddu sylweddol ar eiddo buddsoddi fod yn rhan o'r rhaglen gyfalaf flynyddol a bydd rhaid iddo alinio â Chynllun y Cyngor 2017-2022, y Strategaeth Cyfalaf a strategaethau allweddol eraill y Cyngor. Arian grant allanol sylweddol oedd y gyrrwr dros adeiladau unedau diwydiannol newydd wrth i Ewrop a Llywodraeth Cymru fuddsoddi yn yr Ynys i gyflawni eu blaenoriaethau i gefnogi economi Ynys Môn. Mae'r Cyngor Llawn yn cymeradwyo pob cynllun yn y rhaglen gyfalaf ac maent yn cael eu monitro bob chwarter gan y Pwyllgor Gwaith.
<p>Adrodd a Gwybodaeth Reoli (TMP6)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae'r costau a'r incwm yn gysylltiedig ag eiddo buddsoddi yn cael eu cofnodi ar y system ariannol yn erbyn canolfannau cost penodol. Mae cyfrifydd yn monitro hyn ac yn rhoi gwybodaeth monitro cyllideb i'r sawl sy'n gyfrifol am y gyllideb, a'r Pennaeth Gwasanaeth, drwy gydol y flwyddyn. • Mae'r incwm a'r gwariant o'r eiddo buddsoddi yn cael ei gynnwys yn Natganiad Cyfrifon blynyddol y Cyngor ac mae nodyn penodol ynghylch eiddo Buddsoddi yn cael ei gynnwys (nodyn 18). Mae hyn hefyd yn cynnwys prisio'r portffolio eiddo buddsoddi. • Mae'r Adran Eiddo yn rheoli gweithrediad dydd i ddydd yr eiddo gan gynnwys prydlesu, cynnal a chadw ac ati, ar y cyd â'r

	<p>gwasanaethau Cyfreithiol, Datblygu Economaidd ac Adnoddau yn ôl y gofyn.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae'r adroddiad prisio blynyddol yn rhestru pob eiddo yn y portffolio Eiddo Buddsoddi, mae unedau buddsoddi yn cael eu hailbrisio bob blwyddyn yn unol â gofynion CIPFA.
<p>Hyfforddiant a Chymwysterau (TMP10)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae TMP10 uchod yn amlinellu cymwysterau'r staff Cyfrifyddu sydd yn ymwneud â gwaith cyfrifyddu ar gyfer Eiddo Buddsoddi; • Yn ychwanegol, mae'r eiddo buddsoddi yn cael eu rheoli gan arbenigwyr yn y gwasanaethau eiddo gyda dau ohonynt yn aelodau cymwys o RICS ac yn meddu ar raddau prifysgol ym maes Prisio Eiddo. • Mae tîm Grantiau arbenigol yn y gwasanaeth Adnoddau yn cefnogi'r gwasanaeth Datblygu Economaidd i ddenu miliynau o bunnoedd o arian allanol ar gyfer Eiddo Buddsoddi. Mae gan y tîm grantiau gymwysterau ym maes cyllid ac maent yn mynychu digwyddiadau hyfforddi er mwyn cael y wybodaeth a'r canllawiau diweddaraf mewn perthynas ag arian allanol; • Fe wnaeth staff yn y Gwasanaeth Datblygu Economaidd, sydd yn meddu ar gymwysterau gradd, chwarae rôl allweddol wrth ddenu arian sylweddol i adeiladu unedau diwydiannol. Yn ogystal, mae staff Datblygu Economaidd wedi cwblhau hyfforddiant rheoli prosiect a rhaglen.

Dyddiad ei graffu gan y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethiant: 12 Chwefror 2020

Dyddiad ei ystyried gan y Pwyllgor Gwaith: 2 Mawrth 2020

Dyddiad ei gymeradwyo gan y Cyngor: 10 Mawrth 2020

Awdur: Claire Klimaszewski

Dyddiad Adolygu: 2023 neu'n gynharach os yw unrhyw bolisi mewn perthynas â Rheoli Trysorlys neu Eiddo Buddsoddi yn cael ei ddiwygio.

Llyfryddiaeth

CIPFA. 2017 ymlaen. Côd Ymarfer ar Reoli Trysorlys CIPFA. Llundain.

CIPFA. 2017. Côd Darbodus. CIPFA. Llundain.

Ynys Môn. 2020. Datganiad ar Strategaeth Rheoli'r Trysorlys 2020/21. Cyngor Sir Ynys Môn. Ynys Môn

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
ADRODDIAD I:	PWYLLGOR ARCHWILIO
DYDDIAD:	11 CHWEFROR 2020
PWNC:	DATGANIAD AR STRATEGAETH RHEOLI'R TRYSORLYS 2020/21
SWYDDOG ARWEINIOL:	MARC JONES, CYFARWYDDWR SWYDDOGAETH (ADNODDAU) A SWYDDOG ADRAN 151
SWYDDOG CYSWLLT:	JEMMA ROBINSON, UWCH GYFRIFYDD (FFÔN: EST. 2675)
Natur a rheswm dros adrodd	
Ar gyfer sgrwtini – yn gyson â chyfarwyddyd proffesiynol.	

- Cyflwynir yr adroddiad hwn i sicrhau bod y Cyngor yn gweithredu arferion gorau yn unol â Chod Ymarfer y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA) ar Reoli Trysorlys. Mae'r côd yn argymhell y dylai'r Aelodau graffu y Datganiad Strategaeth Rheoli'r Trysorlys (sy'n cynnwys y Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol, Datganiad Polisi MRP Blynyddol, y Datganiad ar y Polisi Rheoli Trysorlys a'r Cynllun Dirprwyo ar Reoli Trysorlys) cyn iddo gael ei fabwysiadu. Yn unol â chynllun dirprwyo'r Awdurdod, y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu sy'n gyfrifol am y swyddogaeth hon.
- Mae Côd Ymarfer CIPFA ar Reoli Trysorlys (Adran 7) yn argymhell y dylid cymeradwyo, dogfennu a monitro Arferion Rheoli Trysorlys (ART) yr Awdurdod. Mae'n dweud hefyd mai mater ar gyfer penderfyniad lleol yw natur a maint ymwneud corff cyfrifol unrhyw sefydliad o ran cymeradwyo a monitro ei Bolisiau Rheoli Trysorlys a'r atodlenni cysylltiedig ac mae'n cydnabod hefyd y gellir dirprwyo'r swyddogaeth hon mewn rhai sefydliadau i'r swyddog cyfrifol. Ym mhob achos, dylai fod yn destun sgrwtini gan y corff cyfrifol yn dilyn argymhellion gan y swyddog cyfrifol. Mae'r Awdurdod hwn wedi creu ART wedi'i ddogfennu, a gafodd ei awdurdodi gan y Pwyllgor Archwilio ar 6 Rhagfyr 2016.
- O ran diweddariadau i'r Datganiad ar y Strategaeth Rheoli Trysorlys, does dim newidiadau yn cael eu hargymhell i egwyddorion a pholisiau craidd Datganiad 2019/20.
- O dan y Côd Ymarfer diwygiedig, mae'n ofyniad bod y Cyngor yn paratoi Strategaeth Gyfalaf, sy'n cymryd golwg tymor hirach ar y buddsoddiad cyfalaf angenrheidiol a sut y bydd y buddsoddiad hwnnw'n cael ei gyllido. Bydd y Pwyllgor Gwaith yn cymeradwyo'r Strategaeth hon, ynghyd â chynigion cyllideb eraill. Mae'r Strategaeth Rheoli Trysorlys hon yn eistedd o dan y Strategaeth Gyfalaf ac yn ystyried effaith y strategaeth honno ar fenthycu a buddsoddiadau'r Cyngor. Mae'n nodi sut bydd y ddau strategaeth yn cael eu hymgydryd â nhw mewn dull a reolir, sy'n unol â lefel y risg y mae'r Cyngor yn dymuno ei chymryd, gan ystyried yr arweiniad a nodir yng Nghôd Ymarfer CIPFA ar Reoli Trysorlys.
- **Argymhellion**
 - Ystyried y Strategaeth Rheoli Trysorlys ar gyfer 2020/21 a gwneud argymhellion neu nodi sylwadau ar gyfer eu hystyried gan y Pwyllgor Gwaith.

DATGANIAD STRATEGAETH RHEOLI TRYSORLYS

STRATEGAETH FUDDSODDI FLYNYDDOL, Y DATGANIAD POLISI AR Y DDARPARIAETH REFENIW ISAF (DRI) A'R DATGANIAD POLISI RHEOLI TRYSORLYS AR GYFER 2020/21

1. CEFNDIR

1.1. Mae CIPFA yn diffinio rheoli trysorlys fel:-

“The management of the local authority’s borrowing, investments and cash flows, its banking, money market and capital market transactions; the effective control of the risks associated with those activities; and the pursuit of optimum performance consistent with those risks.”

Mae'r Datganiad Polisi Rheoli Trysorlys yn diffinio polisïau ac amcanion gweithgareddau rheoli trysorlys (gweler **Atodiad 1**).

1.2. Rhaid i'r Cyngor weithredu cyllideb gytbwys, sy'n golygu yn gyffredinol y bydd cyfanswm yr incwm a godir yn ystod y flwyddyn yn cwrdd â gwariant. Rhan o'r gweithgareddau rheoli trysorlys yw sicrhau bod y llif arian hwn wedi ei gynllunio'n ddigonol a bod arian ar gael pan mae ei angen. Caiff arian sydd dros ben ei fuddsoddi mewn gwrthbartion sy'n cwrdd â'r meini prawf o ran diogelwch, hylifedd a dychweliad ar fuddsoddiadau fel y nodir yn y strategaeth hon.

1.3. Ail brif swyddogaeth y gwasanaeth rheoli trysorlys yw cyllido cynlluniau cyfalaf y Cyngor. Mae'r cynlluniau cyfalaf hyn yn darparu arweiniad ar gyfer anghenion benthycar Cyngor, sef cynllunio llif arian ar gyfer y tymor hwy mewn gwirionedd, er mwyn sicrhau fod y Cyngor yn gallu cwrdd â'i oblygiadau o ran gwariant cyfalaf. Gall rheoli'r arian tymor hwy olygu trefnu benthyciadau ar gyfer y tymor hir neu'r tymor byr neu ddefnyddio gwargedion llif arian am dymor hwy. O bryd i'w gilydd, pan fo'n ddarvoudus ac yn economaidd, gellir ailstrwythuro dyledion i gwrdd â risgiau neu amcanion cost y Cyngor.

1.4. Mae'r cyfraniad a wna'r swyddogaeth rheoli trysorlys i'r Awdurdod yn hollbwysig oherwydd mae balans dyled a gweithgareddau buddsoddi'n sicrhau hylifedd neu'r gallu i gwrdd ag ymrwymadau o ran gwariant pan mae angen, naill ai ar gyfer refeniw dydd i ddydd neu brosiectau cyfalaf mwy. Bydd y gweithgareddau trysorlys yn gweld balans y costau llog ar ddyledion a'r incwm buddsoddi sy'n codi o adneuoan ariannol a'r effaith a gânt at y gyllideb sydd ar gael. Gan fod balansau ariannol fel rheol yn codi o gronfeydd wrth gefn a balansau, mae'n hanfodol bwysig sicrhau diogelwch digonol ar gyfer y symiau sy'n cael eu buddsoddi oherwydd gall colli prifsymiau arwain at golled yng nghronfeydd wrth gefn ariannol y Cyngor.

2. CÔD YMARFER CIPFA AR REOLI TRYSORLYS

2.1. Yn unol â Chôd Ymarfer CIPFA ar Reoli Trysorlys, rhaid i'r Cyngor baratoi a chymeradwyo'r dogfennau isod:-

- Datganiad ar Strategaeth Gyfalaf sy'n nodi trosolwg lefel uchel, tymor hir o wariant a chyllido cyfalaf, ynghyd â manylion ar unrhyw risgiau sy'n gysylltiedig a'r modd y byddant yn cael eu rheoli.
- Strategaeth Rheoli Trysorlys a fydd yn nodi strategaeth y Cyngor o ran benthyciadau a buddsoddiadau sy'n dilyn ymlaen o'r Strategaeth Gyfalaf ac sy'n nodi'r cyfyngiadau ar fenthycar, yn penderfynu ar gyfres o ddangosyddion pwylllog ac yn penderfynu ar awch a strategaeth y Cyngor o ran risg mewn perthynas â buddsoddiadau.

2.2. Nodir prif egwyddorion Côt Ymarfer CIPFA ar Reoli Trysorlys yn **Atodiad 2**.

3. CYD-DESTUN ALLANOL

3.1. Ni fedrir gosod y Strategaeth Rheoli Trysorlys fel ymarfer ar ei ben ei hun, rhaid ystyried y sefyllfa economaidd oherwydd mae'n cael effaith ar gyfraddau llog ar fuddsoddiadau, costau benthyca a chadernid ariannol y gwrthbartïon. Mae crynodeb llawn o'r rhagolygon economaidd ar gael yn **Atodiad 3**, ond dyma'r prif bwyntiau y mae angen eu hystyried:-

- Twf economaidd sy'n gwahanu yn yr Unol Daleithiau, Tsieina a'r Parth Ewropeaidd.
- Lefelau chwyddiant yn y DU sy'n debygol o barhau ar neu'n agos i 2% dros y ddwy flynedd nesaf.
- Posibilrwydd y bydd cyfraddau llog yn codi o fis Mawrth 2021 ymlaen.
- Yr ansicrwydd parhaus ynghylch Brexit a'i effaith a'r economi'r DU a'r Parth Ewropeaidd.
- Mae dychweliadau ar fuddsoddiadau'n debygol o barhau i fod yn isel yn ystod 2020/21 llawer o gynnydd yn y ddwy flynedd dilynol.

3.2. Wedi ystyried y wybodaeth sydd ar gael ac wedi ystyried y cyngor gan Ymgynghorwyr Rheoli Trysorlys y Cyngor, mae'r tabl isod yn nodi barn y sefyllfa'r Cyngor ar lefelau cyfraddau llog am y tair blynedd nesaf:-

Tabl 1
Rhagolygon ar gyfer Cyfraddau Llog hyd at fis Mawrth 2023

Cyfartaledd Blynyddol	Cyfradd Banc (%)	Cyfraddau Benthyca PWLB (yn cynnwys addasiad ar gyfer graddfa sicrwydd)		
		5 mlynedd	25 mlynedd	50 mlynedd
Rhagfyr 2019	0.75	2.30	3.20	3.10
Mawrth 2020	0.75	2.40	3.30	3.20
Mehefin 2020	0.75	2.40	3.40	3.30
Medi 2020	0.75	2.50	3.40	3.30
Rhagfyr 2020	0.75	2.50	3.50	3.40
Mawrth 2021	1.00	2.60	3.60	3.50
Mehefin 2021	1.00	2.70	3.70	3.60
Medi 2021	1.00	2.80	3.70	3.60
Rhagfyr 2021	1.00	2.90	3.80	3.70
Mawrth 2022	1.00	2.90	3.90	3.80
Mehefin 2022	1.25	3.00	4.00	3.90
Medi 2022	1.25	3.10	4.00	3.90
Rhagfyr 2022	1.25	3.20	4.10	4.00
Mawrth 2023	1.25	3.20	4.10	4.00

Mae gwybodaeth a gafwyd gan Link Asset Services ynghlwm yn **Atodiad 4**.

3.3. Yn wyneb y rhagolygon ar gyfer cyfraddau sylfaenol y banciau, disgwylir y dychweliadau a ganlyn ar fuddsoddiadau yn ystod y blynyddoedd ariannol a nodir:-

2019/20: 0.75%;
 2020/21: 0.75%;
 2021/22: 1.00%;
 2022/23: 1.25%;
 2023/24: 1.50%;
 2024/25: 1.75%;
 2025/26 Ymlaen: 2.25%.

4. SEFYLLFA GYFREDOL Y CYNGOR

4.1. Benthycia

4.1.1 Nodir benthyciadau allanol cyfredol y Cyngor yn Nhabl 2 isod. Ceir dadansoddiad llawn yn **Atodiad 5**.

Tabl 2
Crynodeb o'r Benthyciadau sydd gan y Cyngor ar hyn o bryd

BENTHYCIADAU PWLB							
	PWLB / PWLB Maturity	PWLB EIP Blwydd-da	Benthyciadau Marchnad	PWLB Amrywiol	Cyfanswm Aeddfedu		
Benthyciad sy'n weddill	£126,184k	£220k	£0k	£0k	£126,404k		
Oes ar gyfartaledd (blynyddoedd)	25.48	6.94	0.00	0.00	25.44		
Cyfradd ar gyfartaledd (%)	5.15	9.44	0.00	0.00	4.73		
BENTHYCIADAU ERAILL							
	Llywodraeth	Salix Benthyciad 1	Salix Benthyciad 2	Salix Benthyciad 3	Salix Benthyciad 4	Salix Benthyciad 5	Cyfanswm
Balans sy'n Weddill Dyddiad Ad-dalu	£44k 2020/21	£74k 2024/25	£274k 2025/26	£572k 2028/29	£251k 2029/30	£1,178k 2030/31	£2,393k
Cyfradd Llog (%)	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	

4.2. Buddsoddiadau

4.2.1. Mae unrhyw arian dros ben yn cael ei fuddsoddi ar hyn o bryd mewn cyfrifon adneuon tymor byr, cyfrifon 'ar alw' a chyda awdurdodau lleol eraill yn y DU. Mae'r balans a fuddsoddir yn y cyfrifon hyn yn newid bob dydd (y balans ar 31 Rhagfyr 2019 oedd £23.2m).

4.2.2. Dan y strategaeth rheoli trysorlys gyfredol, mae'r Cyngor yn buddsoddi unrhyw arian dros ben drwy sicrhau yn y lle cyntaf ddiogelwch yr adneuon, ei hylifedd yn yr ail le ac yna'r dychweliad ar y buddsoddiad. Mewn gwirionedd, mae cyfradd y dychweliadau ar fuddsoddiadau'n cael ei haberthu er mwyn sicrhau'r ddwy egwyddor gyntaf ac, ar hyn o bryd, mae'r dychweliad cyfartaleddol ar fuddsoddiadau yn 0.55% (fel ar 31 Rhagfyr 2019).

5. EFFAITH CYNLLUNIAU AR GYFER Y DYFODOL AR FENTHYCA

5.1. Caiff gwariant cyfalaf ei gyllido'n rhannol o fenthyciadau ac mae'r rhaglen gyfalaf, fel a nodir yn y Strategaeth Gyfalaf, i'w gweld yn Nhabl 3 isod:-

Tabl 3
Rhaglen Gwariant Cyfalaf Arfaethedig 2020/21 – 2022/23

	2020/21 £'000	2021/22 £'000	2022/23 £'000
Gwariant nad yw'n ymwneud â'r CRT	19,765	21,662	14,675
Cyfrif Refeniw Tai (CRT)	17,138	17,704	14,402
Gweithgareddau Masnachol / Buddsoddiadau nad ydynt yn rhai Ariannol	0	0	0
CYFANSWM Y GWARIANT	36,903	39,366	29,077
Yn cael eu cyllido drwy			
Grantiau Cyfalaf	12,286	9,856	8,090
Derbyniadau Cyfalaf	245	250	250
Arian Wrth Gefn	0	750	0
Refeniw	14,728	9,294	10,642
Y Balans a Gyllidir o Fenthyciadau	9,644	19,216	10,095

- 5.2.** Ffactor pwysig i'w hystyried yw effaith benthyca ar Ofyniad Cyllido Cyfalaf y Cyngor (GCC). Y GCC yw'r mesur o angen sylfaenol y Cyngor i fenthyca. Nid yw benthyca wedi'i gyfyngu i fenthyciadau allanol gan BBGC (PWLb), mae hefyd yn cynnwys y gallu i ddefnyddio balansau ariannol y Cyngor ei hun (benthyca mewnol) ac mae'r rhain wedi cael eu defnyddio i gyllido gwariant cyfalaf.
- 5.3.** Bydd gwariant cyfalaf yn cynyddu'r GCC ond dim ond gan y swm nad yw'n cael ei gyllido o grantiau, derbyniadau cyfalaf, arian wrth gefn neu refeniw. Bydd y GCC hefyd yn gostwng yn flynyddol gan swm y Ddarpariaeth Refeniw Isaf (DRI) sy'n cael ei roi yn erbyn refeniw. Mae lefel y GCC yn fesur pwysig er mwyn sicrhau nad yw'r Cyngor yn ymrwymo ei hun i lefelau anfforddiadwy o fenthyca.
- 5.4.** Er mwyn sicrhau bod gan y Cyngor ddigon o gyllid i ad-dalu dyledion ar yr adeg briodol, rhaid i'r Cyngor wneud taliad i'r cyfrif refeniw bob blwyddyn a'r enw ar y taliad hwn yw'r Ddarpariaeth Refeniw Isaf. Yn unol â'r Rheoliadau, rhaid i'r Cyngor gymeradwyo datganiad DRI cyn pob blwyddyn ariannol. Ceir y polisi ar gyfer 2020/21 yn **Atodiad 6**. The Cafodd DRI y Cyngor ei ddiwygio'n sylweddol yn 2018 ond nid oes unrhyw newidiadau i'r polisi diwygiedig hwnnw ar gyfer 2020/21. Drwy wneud y taliad DRI bob blwyddyn, mae balansau ariannol y Cyngor yn cael eu hailgyflenwi gyda hynny'n ei dro yn lleihau'r lefel o fenthyca mewnol.
- 5.5.** Bydd y polisi'n darparu ar gyfer taliad cyfartal ar fenthyciadau hyd at 31 Mawrth 2018 ac, yn achos yr holl fenthyciadau ar ôl y dyddiad hwnnw, bydd y taliad DRI yn seiliedig ar oes ddefnyddiol yr ased sydd wedi cael ei gyllido o'r benthyciad, e.e. os cafodd £1m ei fenthyca i gyllido gwariant cyfalaf ar ased sydd ag oes o 20 mlynedd, byddai'r DRI blynyddol ar y benthyciad hwnnw'n £50k y flwyddyn. Wrth i ni gymryd benthyciadau newydd, bydd y taliad DRI yn cynyddu dros amser a chaniatawyd ar gyfer y cynnydd hwn mewn costau yng nghyllidebau'r Cyngor.
- 5.6.** Caiff effaith cynlluniau gwariant cyfalaf y Cyngor a'r taliad DRI ar y GCC a lefel y benthyca allanol a mewnol ei ddangos yn Nhabl 4 isod:-

Tabl 4
Gofyniad Cyllido Cyfalaf a Benthyciadau 2019/20 i 2022/23

	2019/20 £'000	2020/21 £'000	2021/22 £'000	2022/23 £'000
Gofyniad Cyllido Cyfalaf				
Balans Agoriadol y GCC	138,662	142,034	147,985	163,265
Gwariant Cyfalaf	33,126	36,903	39,366	29,077
Grantiau Cyfalaf Allanol	(14,380)	(12,286)	(9,856)	(8,090)
Derbyniadau Cyfalaf	(1,612)	(245)	(250)	(250)
Cyfraniad Refeniw ac Arian Wrth Gefn	(10,331)	(14,728)	(10,044)	(10,642)
Darpariaeth Refeniw Isaf	(3,431)	(3,693)	(3,936)	(4,391)
BALANS CAU'R GCC	142,034	147,985	163,265	168,969
Benthyciadau Allanol				
Balans Agoriadol y Benthyciadau Allanol	132,549	129,257	134,093	152,944
Benthyca i Gyllido Gwariant Cyfalaf	2,001	9,644	19,216	10,095
Benthyca i Gyllido Ad-daliadau ar Fenthyciadau	0	0	0	0
Benthyciadau yn lle Benthyca'n Fewnol	0	0	0	0
Ad-dalu Benthyciadau	(5,293)	(4,808)	(365)	(2,651)
Balans Cau Benthyciadau Allanol	129,257	134,093	152,944	160,388
Benthyciadau Mewnol				
Balans Agoriadol Benthyciadau Mewnol	6,113	12,777	13,892	10,321
Amnewid Benthyca Mewnol	0	0	0	0
Cyllido Ad-daliadau o Fenthyciadau Allanol	0	0	0	0
Ad-dalu Benthyciadau Allanol	5,293	4,808	365	2,651
Benthyca i Gyllido Gwariant Cyfalaf	4,802	0	0	0
Darpariaeth Refeniw Isaf	(3,431)	(3,693)	(3,936)	(4,391)
Balans Cau Benthyciadau Mewnol	12,777	13,892	10,321	8,581
CYFANSWM Y BENTHYCIADAU	142,034	147,985	163,265	168,969

6. STRATEGAETH FENTHYCA

6.1. Ar hyn o bryd, mae'r Cyngor yn parhau i gynnal sefyllfa o dan-fenthyca. Mae hyn yn golygu bod yr angen am fenthyciadau cyfalaf (sef y Gofyniad Cyllido Cyfalaf) heb ei gyllido'n llawn ac mae dyledion benthyca wedi cael eu defnyddio fel mesur dros dro i gefnogi arian wrth gefn, balansau a llif arian y Cyngor. Mae'r driniaeth hon yn un ddarbodus oherwydd bod dychweliadau ar fuddsoddiadau yn isel ac mae risg gwrthbartion yn fater sy'n parhau i fod angen sylw. Fel rhan o'r strategaeth hon, mae'r gallu i fenthyca'n allanol i ad-dalu'r arian wrth gefn a balansau, petai raid, yn bwysig. Mae Tabl 4 yn dangos y byddai o bosib angen benthyca £12.777m yn allanol petai angen brys amdano. Dyma'r swm a ddefnyddiwyd o arian wrth gefn a balansau'r Cyngor yn y gorffennol i gyllido'r rhaglen gyfalaf yn lle cymryd benthyciadau.

6.2. Yn erbyn y cefndir hwn a'r risgiau o fewn y rhagolygon economaidd, mabwysiedir dull darbodus o ran gweithgareddau trysorlys 2020/21. Bydd y Swyddog Adran 151 yn monitro cyfraddau llog yn y marchnadoedd ariannol ac yn mabwysiadu dull pragmatig mewn perthynas ag amgylchiadau sy'n newid:-

- Os ceir teimlad bod risg sylweddol o GWYMP sydyn yn y cyfraddau tymor byr a thymor hir (e.e. oherwydd mwy o risg o ddisgyn yn ôl i ddirwasgiad neu risgiau datchwyddiant), yna bydd benthyciadau tymor hir yn cael eu gohirio ac ystyrir newid o gyllido cyfradd sefydlog i fenthyca tymor byr os bydd yn gost-effeithiol i wneud hynny.
- Os ceir teimlad bod risg sylweddol o GYNNYDD llawer mwy yn y cyfraddau tymor hir a thymor byr na'r rhagolygon cyfredol, efallai oherwydd cyflymu'r dyddiad cychwyn a lefel y cynnydd mewn cyfraddau canolog yn yr UDA a'r DU, cynnydd mewn gweithgareddau economaidd byd-eang neu gynnydd sydyn mewn risgiau chwyddiant, yna byddai sefyllfa'r portffolio yn cael ei hailasesu gyda'r tebygolrwydd o gyllido tymor sefydlog tra byddai cyfraddau llog yn is nac y rhagwelir dent yn yr ychydig flynyddoedd nesaf.
- Adroddir ar unrhyw benderfyniadau i'r Pwyllgor hwn ar y cyfle cyntaf.

6.3. Benthyca Mewnol yn erbyn Benthyca Allanol

6.3.1. Mae'r amodau cyfredol yn nodi bod angen agwedd hyblyg o ran y dewis rhwng benthyca mewnol ac allanol. Mae llawer o'r ffactorau a oedd wrth wraidd y polisi blaenorol i allanoli'r holl fenthyca yn parhau i fod yn ddilys, er enghraifft:-

- Gan fod y Gyfradd Banc a chyfraddau'r BBGC yn parhau i fod yn anarferol o isel yn hanesyddol, erys cyfle unigryw i awdurdodau lleol reoli eu strategaeth o gymryd benthyciadau allanol newydd.

6.3.2. Fodd bynnag, mae rhai cyfyngiadau yn parhau mewn perthynas â'r dull hwn o weithredu, fel y dywedwyd eisoes, er enghraifft:-

- Gall y polisi olygu bod yn agored i risg credyd (e.e. risg y bydd y banc yn methu ar y ddyled), felly bydd raid rheoli'r elfen hon yn ofalus iawn;
- Rhaid parhau i roi sylw manwl i'r gwahaniaeth rhwng y cyfraddau benthyca a'r cyfraddau buddsoddi i sicrhau bod y Cyngor yn cael gwerth am arian unwaith y mae lefel briodol o reolaeth risg wedi ei chyrraedd i sicrhau diogelwch ei fuddsoddiadau.

6.3.3. O blaid mewnoli, dros y tymor canol, disgwylir y bydd cyfraddau buddsoddi yn is na'r cyfraddau benthyca tymor hir. Mae hynny'n golygu bod ystyriaethau gwerth am arian yn awgrymu y gellid cael gwerth gorau trwy osgoi benthyca allanol newydd a thrwy ddefnyddio balansau arian parod mewnol i gyllido gwariant cyfalaf newydd, neu yn lle dyled allanol sy'n aeddfedu (cyfeirir at hyn fel benthyca mewnol). Byddai hynny'n sicrhau'r arbedion tymor byr mwyaf posib.

6.3.4. Fodd bynnag, rhaid pwysu a mesur arbedion tymor byr a geid trwy osgoi benthycia allanol tymor hir yn 2020/21 yn erbyn y posibilrwydd o gael costau tymor hir ychwanegol, trwy ohirio cymryd benthyciadau allanol newydd nad oes modd eu hosgoi tan yn hwyrach ymlaen pan ragwelir y bydd cyfraddau tymor hir y BBGC yn sylweddol uwch. Yn ychwanegol at hyn, bydd angen parhau i adolygu'n rheolaidd oblygiadau benthyciadau mewnol ar lif arian a bydd hynny'n cyfyngu ar lefel bosib y benthycia mewnol.

6.4. Benthycia ymlaen llawn i gwrdd ag Anghenion

6.4.1 Ni fydd y Cyngor yn benthycia mwy nag y mae ei angen, na chyn bod angen gwneud hynny, dim ond er mwyn elwa o fuddsoddi'r symiau ychwanegol a fenthycir. Bydd unrhyw benderfyniad i fenthycia ymlaen llaw o fewn amcangyfrifon Gofynion Cyllido Cyfalaf a gymeradwywyd ymlaen llaw a bydd penderfyniadau o'r fath yn cael eu hystyried yn ofalus i sicrhau bod modd dangos gwerth am cyllid a bod y Cyngor yn gallu sicrhau diogelwch arian o'r fath.

6.4.2 Wrth benderfynu a ddylid benthycia cyn bod angen gwneud hynny, bydd y Cyngor yn:-

1. sicrhau bod cyswllt clir rhwng y rhaglen gyfalaf a phroffil aeddfedrwydd y portffolio dyled cyfredol sy'n cefnogi'r angen i fenthycia cyn i'r angen godi;
2. sicrhau bod cyfrifoldebau refeniw parhaus sy'n cael eu creu, a'r goblygiadau ar gyfer cynlluniau a chyllidebau'r dyfodol, wedi eu hystyried;
3. pwysu a mesur y ffactorau economaidd a marchnad a allai gael dylanwad ar ddull ac amseriad unrhyw benderfyniad i fenthycia;
4. ystyried manteision ac anfanteision dulliau cyllido eraill;
5. ystyried y cyfraddau llog eraill sydd ar gael, y cyfnodau mwyaf priodol i gyllido a'r proffiliau ad-dalu i'w defnyddio; ac
6. ystyried effaith benthycia ymlaen llaw ar falansau arian buddsoddi sy'n cynyddu dros dro (hyd nes y bydd angen cyllido gwariant cyfalaf) a'r ffaith y byddir yn fwy agored yn sgil hynny i risg gwrthbarti, a risgiau eraill, a lefel risgiau o'r fath o gofio'r trefniadau sydd wedi eu sefydlu i'w cyfyngu i'r eithaf.

6.4.3. Bydd y risgiau sy'n gysylltiedig ag unrhyw weithgaredd benthycia cyn bod angen yn amodol ar werthusiad o flaen llaw ac adroddiadau dilynol drwy'r mecanwaith adrodd canol-blwyddyn neu flynyddol.

6.5. Aildrefnu Dyledion

6.5.1 Mae'n annhebygol y bydd aildrefnu ein portffolio dyledion yn digwydd gan fod y cynnydd 100 bps mewn cyfraddau BBGC ym mis Tachwedd 2019 ond yn berthnasol i fenthycia newydd ac nid i gyfraddau ad-dalu dyledion yn fuan.

6.5.2 Bydd y rhesymau dros unrhyw ad-drefnu yn cynnwys:-

- cynhyrchu arbedion arian parod ac/neu arbedion llif arian gyda disgownt;
- cynorthwyo i gwrdd â'r strategaeth trysorlys; a
- gwella balans y portffolio (diwygio'r proffil aeddfedu ac/neu falans yr anwadalrwydd ariannol).

6.5.3. Rhoddir ystyriaeth hefyd i nodi a oes unrhyw bosibilrwydd o gwbl o wneud arbedion trwy adael i falansau buddsoddi ostwng trwy ad-dalu dyled yn gynnar oherwydd bod cyfraddau tymor byr ar fuddsoddiadau yn debygol o fod yn is na chyfraddau a delir ar ddyledion cyfredol.

6.5.4. Rhoddir gwybod i'r Pwyllgor Archwilio am yr holl weithgareddau ad-drefnu dyled yn y cyfarfod nesaf ymarferol bosib wedi i hynny ddiwydd.

6.6. Proffil Dyledion

6.6.1. Fel y gwelir yn **Atodiad 5**, bydd y benthyciadau presennol yn cael eu had-dalu yn wahanol flynyddoedd hyd at 2068/69. Fel rhan o unrhyw benderfyniad ar fenthycia yn y dyfodol, bydd y Cyngor yn anelu at sicrhau bod y dyddiad ad-dau'n cael ei drefnu er mwyn gwastatau'r ad-daliadau i'r graddau y mae hynny'n bosibl, ond rhoddir blaenoriaeth i'r gyfradd llog sy'n daladwy wrth benderfynu ar y math o fenthyciad (aeddffedrwydd neu flwydd-dal) a chyfnod y benthyciad.

7. STRATEGAETH FUDDSODDI

7.1 Cyllid mewnol: Bydd buddsoddiadau'n cael eu gwneud gan gyfeirio at y balans craidd a'r gofynion llif arian a'r rhagolygon o ran cyfraddau llog tymor byr (h.y. graddfeydd buddsoddi hyd at 12 mis). Fel arfer, mae modd cael dychweliadau uwch drwy fuddsoddi am gyfnodau hirach. Er bod angen y rhan fwyaf o falansau ariannol i reoli cynnydd a gostyngiadau mewn llif arian, lle gellir dod o hyd i symiau ariannol y gellid eu buddsoddi am gyfnodau hirach, bydd y gwerth a geir o fuddsoddiadau tymor hir yn cael ei asesu'n ofalus.

- Os tybir bod y Gyfradd Banc yn debygol o godi'n sylweddol yn ystod y cyfnod amser dan sylw, yna rhoddir ystyriaeth i gadw'r rhan fwyaf o fuddsoddiadau fel rhai tymor byr neu amrywiadwy.
- Ar y llaw arall, os tybir bod y Gyfradd Banc yn debygol o ostwng o fewn y cyfnod hwnnw, ystyrir manteisio ar yr cyfraddau uwch sydd ar gael ar y pryd a chadw'r buddsoddiadau i mewn am gyfnodau hwy.

7.2 Rheoli Risg

7.2.1. Mae CIPFA wedi ymestyn ystyr 'buddsoddiadau' i gynnwys buddsoddiadau ariannol ac anariannol. Mae'r adroddiad hwn yn delio â buddsoddiadau ariannol yn unig (fel y cânt eu rheoli gan y tîm rheoli trysorlys). Caiff buddsoddiadau anariannol, yn ei hanfod prynu asedau sy'n cynhyrchu incwm, eu cynnwys yn y Strategaeth Gyfalaf (adroddiad ar wahân).

7.2.2. Mae polisi buddsoddi'r Cyngor yn cymryd i ystyriaeth yr isod:-

- Canllawiau Llywodraeth Cymru ar Fuddsoddiadau Llywodraeth Leol ("y Canllawiau");
- Côt Ymarfer a Nodiadau Canllaw Traws-Sector CIPFA ar Reoli Trysorlys yn y Sector Gyhoeddus 2017 ("y Côt");
- Nodiadau Canllaw Rheoli Trysorlys CIPFA 2018;
- Blaenoriaethau buddsoddi'r Cyngor fydd diogelwch gyntaf, hylifedd y portffolio yn ail ac yna'r cynnyrch (y dychweliad).

7.2.3. Mae'r canllawiau uchod gan Lywodraeth Cymru a CIPFA'n rhoi blaenoriaeth uchel i reoli risg. Mae'r Awdurdod hwn wedi mabwysiau ymagwedd bwylllog tuag at reoli risg ac mae'n diffinio fel a ganlyn ei awch o ran risg: -

1. Defnyddir **meini prawf o ran lleiafswm y credyd sy'n dderbyniol** er mwyn cynhyrchu rhestr o wrthbartion sydd â lefel uchel iawn o deilyngdod credyd. Mae hyn hefyd yn caniatáu i ni arallgyfeirio ac osgoi dwysedd risg y prif raddfeydd a ddefnyddir i fonitro gwrthbartion yw'r graddfeydd tymor byr a thymor hir.
2. **Gwybodaeth arall:** nid graddfeydd yn unig fydd yn penderfynu ar ansawdd sefydliad; mae'n bwysig asesu a monitro'n barhaus y sector ariannol ar sail micro a macro ac mewn perthynas â'r amgylcheddau economaidd a gwleidyddol y mae sefydliadau'n gweithredu ynddynt. Bydd yr asesiad hefyd yn cymryd i ystyriaeth wybodaeth sy'n adlewyrchu barn y marchnadoedd. I gyflawni hyn, bydd y Cyngor yn ymgysylltu gyda'i ymgynghorwyr i gadw golwg ar brisiau'r farchnad megis yswirio colledion credyd ("**credit default swaps**") ac yn ychwanegu'r wybodaeth honno at y cydraddau credyd.

3. Bydd ffynonellau gwybodaeth arall a ddefnyddir yn cynnwys y wasg ariannol, prisiau cyfranddaliadau ac unrhyw wybodaeth arall sy'n ymwneud â'r sector bancio er mwyn sefydlu'r broses sgrïwtini fwyaf cadarn mewn perthynas ag addasrwydd gwrthbartïon y byddir o bosib yn buddsoddi ynddynt.
4. Mae'r Awdurdod hwn wedi diffinio'r rhestr o'r **mathau o offerynnau buddsoddi** y mae'r tîm rheoli trysorlys â'r awdurdod i'w defnyddio. Mae dwy restr yn **Atodiad 7** dan y categorïau 'penodol' ac 'amhenodol'.
 - Mae **buddsoddiadau penodol** yn golygu'r rheini sydd â lefel uchel o ansawdd credyd ac a fydd yn aeddfedu o fewn blwyddyn.
 - **Buddsoddiadau amhenodol** yw'r rheini â lefel is o ansawdd credyd, gallant fod am gyfnodau sydd dros flwyddyn ac/neu maent yn offerynnau mwy cymhleth y bydd angen i'r Aelodau a'r swyddogion roddi mwy o ystyriaeth iddynt cyn cael eu hawdurdodi ar gyfer eu defnyddio.
5. **Terfyn buddsoddiadau amhenodol.** Mae'r Cyngor wedi penderfynu y bydd yn cyfyngu cyfanswm y defnydd o fuddsoddiadau amhenodol drwy sicrhau na wneir unrhyw fuddsoddiad amhenodol heb ganiatâd ymlaen llaw gan y Cyngor. Nid yw'r Cyngor yn dal unrhyw fuddsoddiadau amhenodol, nac yn meddwl am wneud hynny yn ystod 2020/21 (gweler **Atodiad 7**).
6. Bydd **cyfyngiadau benthycy** (symiau ac aeddfedrwydd) ar gyfer pob gwrthbarti yn cael eu gosod drwy ddefnyddio'r tabl matrices fel y mae'n ymddangos yn y rhan o'r strategaeth hon sy'n ymwneud â Theilyngdod Credyd.
7. Caiff **cyfyngiadau trafodion** ar gyfer pob math o fuddsoddiad eu nodi yn **Atodiad 8**.
8. Bydd yr Awdurdod hwn yn gosod cyfyngiad ar gyfer swm y buddsoddiadau y mae'n eu buddsoddi am **fwy na 365 diwrnod** (gweler **Atodiad 11**).
9. Bydd buddsoddiadau ond yn cael eu gosod â gwrthbartion o wledydd sydd ag isafcwm graddfa sofraniaeth (gweler **Atodiad 9**).
10. Mae'r Awdurdod hwn wedi penodi **ymgynghorwyr allanol** i ddarparu cyngor arbenigol ynghylch sut i sicrhau'r balans priodol gorau rhwng diogelwch, hylifedd a chynnyrch yn wyneb awch yr Awdurdod hwn i gymryd risg yng nghydestun lefel ddisgwyliedig y balansau ariannol a'r angen am hylifedd drwy'r flwyddyn.
11. Bydd yr holl fuddsoddiadau'n cael eu dynodi mewn **sterling**.
12. O ganlyniad i'r newid yn y safonau cyfrifo ar gyfer 2019/20 dan **IFRS 9**, bydd yr awdurdod hwn yn ystyried goblygiadau buddsoddi a allai arwain ar symudiad andwyol yng ngwerth yr arian a fuddsoddir a'r newidiadau i'r Gronfa Gyffredinol ar ddiwedd y flwyddyn o ganlyniad i hynny.

7.3 Polisi Teilyngdod Credyd

7.3.1. Y brif egwyddor sy'n rheoli meini prawf buddsoddi'r Cyngor yw diogelwch ei fuddsoddiadau, er bod cynhyrchion neu ddychweliad ar fuddsoddiad hefyd yn ystyriaeth allweddol. Wedi rhoi sylw i hynny, bydd y Cyngor yn sicrhau:-

- Bod ganddo bolisi sy'n amlinellu'r categorïau o fuddsoddiadau y bydd yn buddsoddi ynddynt, y meini prawf ar gyfer dewis gwrthbartïon buddsoddi a chanddynt ddiogelwch digonol a monitro eu diogelwch. Nodir hyn yn yr adrannau isod sy'n ymwneud â buddsoddiadau penodedig ac amhenodedig; a

- Bod ganddo hylifedd digonol yn ei fuddsoddiadau. I'r perwyl hwn, bydd yn gosod allan y gweithdrefnau ar gyfer penderfynu am ba hyd y byddai'n ddoeth ymrwymo arian. Mae'r gweithdrefnau hyn hefyd yn berthnasol i ddangosyddion darbodus y Cyngor sy'n ymwneud ag uchafswm y symiau y gellir eu buddsoddi.

7.3.2 Bydd y Swyddog Adran 151 yn cynnal rhestr gwrthbartion yn unol â'r meini prawf a osodir allan yn **Atodiad 8** a bydd yn adolygu'r meini prawf a'u cyflwyno i'r Cyngor eu cymeradwyo pan fo'r angen. Mae'r meini prawf hyn yn wahanol i'r rhai sy'n penderfynu ar y mathau o offerynnau buddsoddi sy'n benodedig neu'n amhenodedig oherwydd mae'n darparu cronfa gyffredinol o wrthbartion yr ystyrir eu bod o safon uchel ac y gall y Cyngor eu defnyddio yn hytrach na diffinio'r math o offerynnau buddsoddi y dylid eu defnyddio.

7.3.3 Caiff gwybodaeth am y graddfeydd credyd ei darparu gan Link Asset Services, ein hymgynghorwyr trysorlys, yn achos yr holl wrthbartion sy'n cydymffurfio gyda'r meini prawf isod. Bydd unrhyw wrthbarti sy'n methu â bodloni'r meini prawf yn cael eu tynnu oddi ar y rhestr gwrthbartion. Bydd manylion y duedd tymor hwy newidiadau i'r graddfeydd (Watches), gwybodaeth ynghylch y duedd tymor hwy y tu allan i'r farn graddfeydd ganolog (Outlook) yn cael eu darparu i swyddogion bron ar unwaith wedi iddynt ddigwydd a rhoddir sylw i'r wybodaeth hon cyn delio. Er enghraifft, os ceir gwybodaeth y bydd graddfa negyddol yn berthnasol i wrthbarti sydd yn cwrdd â lleiafswm meini prawf y Cyngor, gwaherddir eu defnyddio a bydd y cyfan o'r lleill yn cael eu hadolygu yn wyneb amodau'r farchnad.

7.3.4 Fel haen ychwanegol i'r meini prawf isafswm graddfa credyd a ddisgrifir uchod, mae'r Cyngor hwn hefyd yn defnyddio'r gwasanaeth teilyngdod credyd a ddarperir gan Link Asset Services. Mae'r gwasanaeth hwn yn defnyddio dull modelu soffistigedig gan ddefnyddio graddfeydd credyd gan y tair prif asiantaeth graddfeydd credyd - Fitch, Moody's a Standard and Poor's. Yn ychwanegol at hynny, cymerir y camau isod i asesu graddfeydd credyd gwrthbartion:-

- Ystyrir rhagolygon credyd (Watches) a gweithgareddau monitro credyd (Outlook) gan asiantaethau graddfeydd credyd;
- Trosglwyddo Risgiau Credyd (credit default swaps) i roi rhybudd buan am newidiadau tebygol mewn graddfeydd credyd;
- Graddfeydd sofran i ddewis gwrthbartion o'r gwledydd sydd fwyaf teilwng i gredyd yn unig.

7.3.5 Mae'r dull modelu hwn yn cyfuno graddfeydd credyd, gweithgareddau monitro credyd (Watches) a rhagolygon credyd (Outlook) mewn system sgorio sydd wedi ei phwysoli ac sydd wedi ei chyfuno wedyn gyda throshaen o TRC (credit default swaps) a fydd, yn y pen draw, yn cynhyrchu cyfres o godau lliw i nodi pa mor deilwng o gredyd yw gwrthbartion. Mae'r codau lliw hyn yn cael eu defnyddio gan y Cyngor, gyda disgresiwn y Swyddog Adran 151, i gynorthwyo i benderfynu ar gyfnod amser y buddsoddiadau. Bydd y Cyngor, felly, fel arfer yn defnyddio gwrthbartion o fewn y cyfnodau canlynol:-

Melyn:	5 mlynedd *
Pinc tywyll:	5 mlynedd – ar gyfer cronfeydd marchnad arian uwch (EMMFs) gyda sgôr credyd o 1.25
Pinc golau:	5 mlynedd – ar gyfer cronfeydd marchnad arian uwch (EMMFs) gyda sgôr credyd o 1.5
Piws:	2 flynedd
Glas:	1 flwyddyn (ond yn berthnasol i Fanciau DU a wladolwyd neu a led wladolwyd)
Oren:	1 flwyddyn
Coch:	6 mis
Gwyrdd:	100 diwrnod
Dim Lliw:	Dim i'w ddefnyddio

- 7.3.6** Mae gwasanaeth teilyngdod credyd Link Asset Services yn defnyddio amrywiaeth ehangach o wybodaeth na'r graddfeydd sylfaenol yn unig a, thrwy ddefnyddio system sgorio pwysoliad risg, nid yw'n rhoi pwysau gormodol ar raddfeydd un asiantaeth yn unig.
- 7.3.7** Fel arfer, bydd y meini prawf y bydd y Cyngor yn eu defnyddio fel lleiafswm credyd yn raddfa Tymor Byr (Fitch neu gyfatebol) o F1 ac yn raddfa Tymor Hir o A-. Efallai y bydd achlysuron pan fydd graddfeydd un asiantaeth raddio ychydig yn is na'r graddfeydd hyn, ond gellir parhau i'w defnyddio. Ar yr achlysuron hyn, rhoddir ystyried i'r amrediad cyfan o raddfeydd sydd ar gael, neu wybodaeth berthnasol arall ar y farchnad, er mwyn cefnogi eu defnydd.
- 7.3.8** Bydd yr holl raddfeydd credyd yn cael eu monitro'n ddyddiol. Caiff y Cyngor wybod am unrhyw newidiadau i raddfeydd y tair asiantaeth oherwydd ei fod yn defnyddio gwasanaeth teilyngdod credyd Link Asset Services.
- Os bydd cwmp yn y raddfa'n golygu na fydd y gwrthbarti/cynllun buddsoddi'n cwrdd â lleiafswm meini prawf y Cyngor, ni fyddant yn cael eu defnyddio eto ar gyfer buddsoddiadau newydd a bydd hynny'n dod i rym yn syth.
 - Yn ychwanegol at ddefnyddio graddfeydd credyd, bydd y Cyngor yn cael gwybodaeth yn ddyddiol am symudiadau yn nhaeniad y 'credit default swap' yn erbyn y meincnod iTraxx a data arall ynghylch y farchnad drwy ei wefan Pasport, a ddarperir yn benodol ar ei ran gan Link Asset Services. Gall symudiadau eithafol yn y farchnad arwain at israddio sefydliad neu ei dynnu oddi ar restr benthycwyr y Cyngor.
- 7.3.9** Ni fyddir yn dibynnu'n gyfan gwbl ar y gwasanaeth allanol hwn. Bydd y Cyngor hefyd yn defnyddio data'r farchnad a gwybodaeth am y farchnad a gwybodaeth am unrhyw gymorth allanol i fanciau i helpu i gefnogi ei broses gwneud penderfyniadau.
- 7.3.10** Yn unol â chyfraith y DU, mae angen i fanciau mwyaf y DU (y rhai sydd â gwerth mwy na £25bn o adneuo adwerthu / Mentrau Bach a Chanolig eu Maint (SME)) wahanu gwasanaethau bancio adwerthu craidd oddi wrth eu gweithgareddau buddsoddi a bancio rhyngwladol erbyn 1 Ionawr 2019. Yr ymadrodd am hyn yw "arian clustnodedig" ("ring-fencing"). Er bod banciau llai gyda llai na £25bn mewn adneuo yn cael eu heithrio, gallant ddewis optio i mewn. Mae nifer o fanciau'n agos iawn i'r trothwy yn barod ac efallai y byddant yn rhan o'r sgôp yn y dyfodol beth bynnag.
- 7.3.11** Mae neilltuo arian i bwrcpas clustnodedig yn fenter reoleiddiol a grëwyd er mwyn ymateb i'r argyfwng ariannol byd-eang. Mae'n gorfodi gwahanu adneuo adwerthu ac SME oddi wrth fancio buddsoddiadau, er mwyn gwella cadernid banciau a'u gallu i ymateb i broblemau drwy newid eu strwythur. Yn gyffredinol, bydd y gweithgareddau symlach a gynigir gan fanc "arian clustnodedig" yn canolbwyntio ar drafodion dydd i ddydd, risg is, tra bydd angen cadw gweithgareddau mwy cymhleth sydd â mwy o risg mewn endid ar wahân, sef banc nad yw'n clustnodi arian i bwrcpas penodol. Bwriad hyn yw sicrhau nad yw gweithgareddau craidd yr endid yn cael eu heffeithio'n andwyol gan weithred neu anweithred aelodau eraill o'i grŵp.

7.3.12 Er y bydd strwythurau'r banciau sydd wedi eu cynnwys yn y broses hon wedi newid efallai, nid yw egwyddorion sylfaenol asesiadau credyd wedi newid. Bydd y Cyngor yn parhau i asesu'r endidau newydd yn yr un modd ag y mae'n asesu eraill a bydd y rhai â chyfraddau digon uchel (ac unrhyw fesurau eraill a fydd yn berthnasol) yn cael eu hystyried i ddibenion buddsoddiad.

7.4 Cyfyngiadau Gwlad

7.4.1. Mae'r Cyngor wedi penderfynu na fydd ond yn defnyddio gwrthbartion cymeradwy o wledydd gyda graddfa credyd sofran isaf o AA- yn ôl Graddfeydd Fitch (neu asiantaethau cyfatebol eraill os na fydd Fitch yn eu darparu). Fe welir rhestr o'r gwledydd sy'n gymwys trwy ddefnyddio'r meini prawf credyd hyn ar ddyddiad yr adroddiad yn **Atodiad 9**. Bydd swyddogion yn ychwanegu neu'n tynnu oddi ar y rhestr pe bai'r graddfeydd yn newid yn unol â'r polisi hwn.

8 LLYWODRAETHIANT A RHEOLAETH

8.1 Mae'r Côd Darbodus yn adlewyrchu symudiad tuag at hunanreoleiddio ar gyfer awdurdodau lleol ac mae llywodraethiant corfforaethol effeithol yn un o elfennau allweddol gweithrediad llwyddiannus y Côd.

8.2 Mae Llywodraethiant Corfforaethol yn cynnwys yr elfennau isod:-

- Rôl ffurfiol ar gyfer y Swyddog Adran 151;
- Gosod a monitro Dangosyddion Pwylllog a Thrysorlys;
- Cynllun dirprwyo a phroses gymeradwyo ffurfiol;
- Adrodd ar faterion Rheoli Trysorlys i Aelodau.

8.3 Rôl y Swyddog Adran 151 a'r Aelodau

8.3.1 Y Swyddog Adran 151 sy'n gyfrifol am sicrhau bod materion sy'n ymwneud â Rheoli Trysorlys a Chyllido Cyfalaf yn cael eu cymryd i ystyriaeth a'u hadrodd i'r Pwyllgor Gwaith / Cyngor llawn i'w hystyried a bod gweithdrefnau'n cael eu sefydlu i fonitro perfformiad.

8.3.2 Rhaid i'r Swyddog Adran 151 sicrhau bod dangosyddion darbodus yn cael eu gosod a'u monitro er mwyn arddangos cydymffurfiaeth â'r gofyniad deddfwriaethol bod cynlluniau'r Cyngor yn fforddiadwy.

8.3.3 Mae Aelodau hefyd yn chwarae rôl bwysig, nid yn unig o ran awdurdodi'r penderfyniadau perthnasol ond hefyd wrth graffu prosesau, penderfyniadau a pherfformiad sy'n gysylltiedig â rheoli trysorlys. Er mwyn ymgymryd â'r rôl hon, rhaid i'r swyddog cyfrifol, yn unol â Chôd CIPFA, sicrhau bod Aelodau sydd â chyfrifoldeb am reoli trysorlys yn derbyn hyfforddiant digonol mewn rheoli trysorlys. Mae hyn yn arbennig o berthnasol i Aelodau sy'n gyfrifol am sgrwtini. Er mwyn cefnogi rôl sgrwtini aelodau'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu, cafodd aelodau'r Pwyllgor hyfforddiant mewn rheoli trysorlys gan yr ymgynghorwyr rheoli penodedig ar 7 Tachwedd 2019. Trefnir hyfforddiant pellach yn ôl yr angen. Caiff anghenion hyfforddiant swyddogion rheoli trysorlys eu hadolygu a'u hystyried yn rheolaidd.

8.3.4 Mae'r Cynllun Dirprwyo ar gyfer Rheoli Trysorlys ac eglurhad llawnach o rôl y Swyddog Adran 151 ar gael yn **Atodiad 10**.

8.4 Cyngor Rheoli Trysorlys

- 8.4.1.** Mae'r Cyngor yn defnyddio Link Asset Services fel ei ymgynghorwyr allanol ar gyfer rheoli trysorlys. Yn unol â rheoliadau caffael, hysbysebwyd tendr ar gyfer y gwasanaeth ymgynghorol Rheoli Trysorlys am y cyfnod rhwng 1 Ebrill 2016 a 31 Mawrth 2019 gydag opsiwn i ymestyn am 2 flynedd, a Link Asset Services (Capita Asset Services gynt) gyflwynodd y tendr llwyddiannus. Mae'r Cyngor wedi cymeryd yr opsiwn i ymestyn am ddwy flynedd.
- 8.4.2.** Mae'r Cyngor yn cydnabod fod y cyfrifoldeb am benderfyniadau rheoli trysorlys yn gorwedd gyda'r sefydliad bob amser a bydd yn sicrhau na fydd dibyniaeth afresymol yn cael ei rhoi ar ein darparwyr gwasanaeth allanol. Bydd yr holl benderfyniadau'n cael eu cymryd gan ystyried yr holl wybodaeth sydd ar gael, gan gynnwys gwybodaeth gan ein hymgyngorwyr trysorlys, ond ni fyddir yn dibynnu arnyn nhw yn unig. Y Cyngor sy'n parhau i fod hefo'r cyfrifoldeb terfynol am unrhyw benderfyniadau rheoli trysorlys.
- 8.4.3.** Mae hefyd yn cydnabod gwerth cyflogi cwmnïau allanol i ddarparu gwasanaethau rheoli trysorlys er mwyn sicrhau mynediad i sgiliau ac adnoddau arbenigol. Bydd y Cyngor yn sicrhau bod telerau eu penodiad a'r dulliau o asesu eu gwerth yn cael eu cytuno a'u dogfennu'n briodol a'u hadolygu'n rheolaidd.

8.5 Dangosyddion Pwyllog a Thrysorlys

- 8.5.1** Mae'r Dangosyddion Pwyllog a Thrysorlys a nodir yn **Atodiad 11** yn sôn am fforddiadwyedd, pwyll ac yn gosod cyfyngiadau ar gyfer gwariant cyfalaf, dyled allanol a strwythur y ddyled. Mater i'r Cyngor yw gosod Dangosyddion Pwyllog ac mae'n bwysig ystyried y dangosyddion ar gyfer pob blwyddyn unigol ar wahân ond hefyd i ystyried perfformiad y gorffennol a rhagolygon y dyfodol. Ceir eglurhad llawnach o bwrpas pob dangosydd yn **Atodiad 12**.

8.6 Adrodd

- 8.6.1.** Mae angen i'r Cyngor dderbyn a chymeradwyo o leiaf dri prif adroddiad bob blwyddyn, sy'n cynnwys amrywiaeth o bolisiâu, amcangyfrifon a ffigyrau gwirioneddol. Mae angen i'r adroddiadau hyn gael eu craffu'n ddigonol gan bwyllgor cyn cael eu hargymell i'r Cyngor. Y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethant sy'n gyfrifol am y rôl hon.
- 8.6.2.** Dangosyddion Pwyllog a Rheoli Trysorlys a Strategaeth Trysorlys – mae'r adroddiad cyntaf a'r pwysicaf (sef yr adroddiad hwn) yn cyffwrdd ar yr isod:-
- y Strategaeth Rheoli Trysorlys (y modd y bydd buddsoddiadau a benthyciadau'n cael eu trefnu) gan gynnwys dangosyddion rheoli trysorlys;
 - Strategaeth Fuddsoddi (y cyfyngiadau o ran rheoli buddsoddiadau);
 - Polisi Darpariaeth Isafswm Refeniw (y modd y mae gwariant cyfalaf gweddilliol yn cael ei roi yn erbyn refeniw dros gyfnod o amser);
 - Datganiad ar y Polisi Rheoli Trysorlys (diffiniad o bolisiâu ac amcanion y swyddogaeth rheoli trysorlys); a
 - cynlluniau cyfalaf (gan gynnwys y dangosyddion pwyllog cysylltiedig).
- 8.6.3** Adroddiad Rheoli Trysorlys Canol Blwyddyn – bydd hwn yn rhoi diweddariad i'r aelodau ar gynnydd o ran y sefyllfa gyfalaf, yn diwygio dangosyddion pwyllog yn ôl ar angen ac yn nodi a yw'r strategaeth trysorlys yn cwrdd â'i amcanion ta oes angen adolygu unrhyw bolisiâu.
- 8.6.4** Adroddiad Blyneddol ar Reoli Trysorlys – dogfen adolygu sy'n edrych yn ôl ac yn darparu manylion am ddetholiad o ddangosyddion pwyllog a thrysorlys gwirioneddol a'r gweithgareddau trysorlys gwirioneddol o'u cymharu â'r amcangyfrifon yn y strategaeth.

ATODIADAU

- 1 Datganiad Polisi Rheoli Trysorlys
- 2 Egwyddorion Allweddol Rheoli Trysorlys
- 3 Cefndir economaidd
- 4 Rhagolygon o ran Cyfraddau Llog
- 5 Proffil aeddfedrwydd benthyciadau
- 6 Datganiad Polisi DRI
- 7 Buddsoddiadau Penodol ac Amhenodol
- 8 Meini Prawf Gwrthbartion
- 9 Gwledydd sy'n cael eu cymeradwyo ar gyfer buddsoddiadau
- 10 Cynllun dirprwyo rheoli trysorlys a rôl y Swyddog Adran 151.
- 11 Dangosyddion Pwyllog a Thrysorlys
- 12 Eglurhad o'r Dangosyddion Pwyllog
- 13 Geirfa a gwybodaeth ynghylch dangosyddion Pwyllog a Thrysorlys

Datganiad Polisi Rheoli'r Trysorlys

- 1 Mae CIPFA yn diffinio ei weithgareddau rheoli'r trysorlys fel : “Rheoli buddsoddiadau'r Awdurdod a llif arian, ei fancio, trafodion marchnad arian a marchnad gyfalaf; rheolaeth effeithiol o'r risgiau sy'n gysylltiedig â'r gweithgareddau hynny, a mynd ar drywydd y perfformiad gorau posibl sy'n gyson â'r risgiau hynny”.
- 2 Mae'r sefydliad hwn o'r farn mai nodi, monitro a rheoli risg yn llwyddiannus yw'r prif feini prawf ar gyfer mesur effeithlonrwydd ei weithgareddau rheoli'r trysorlys. Yn unol â hynny, bydd dadansoddi ac adrodd ar weithgareddau rheoli'r trysorlys yn canolbwyntio ar eu goblygiadau risg i'r sefydliad, ac unrhyw offerynnau ariannol a wnaed i reoli'r risgiau hyn.
- 3 Mae'r sefydliad hwn yn cydnabod y bydd rheolaeth effeithiol o'r trysorlys yn ei gefnogi wrth gyflawni ei amcanion busnes a gwasanaeth. Mae felly wedi ymrwymo i egwyddorion cyflawni gwerth am arian y maes rheoli'r trysorlys, a defnyddio technegau mesur perfformiad cynhwysfawr ac addas, o fewn cyd-destun rheoli risg yn effeithiol.

Côd Ymarfer : Rheoli Trysorlys CIPFA yn y Gwasanaethau Cyhoeddus

Egwyddorion allweddol CIPFA *Rheoli'r Trysorlys yn y Gwasanaethau Cyhoeddus : Côt Ymarfer (Cyfrol 2011)*, fel y disgrifir yn Adran 4 o'r Côt hwnnw yw:-

Egwyddor Allweddol 1:

Dylai sefydliadau gwasanaethau cyhoeddus roi ar waith amcanion ffurfiol a chynhwysfawr, polisïau ac arferion, strategaethau a threfniadau adrodd ar gyfer rheolaeth effeithiol a rheoli eu gweithgareddau rheoli trysorlys.

Egwyddor Allweddol 2:

Dylai eu polisïau a'u harferion ei gwneud yn glir bod rheolaeth effeithiol a rheoli risgiau yn brif amcanion eu gweithgareddau rheoli trysorlys a bod cyfrifoldeb am y rhain yn gorwedd yn glir o fewn eu sefydliadau. Dylai eu harchwaeth am risg ffurfio rhan o'u strategaeth flynyddol, gan gynnwys unrhyw ddefnydd o offerynnau ariannol ar gyfer y rheolaeth bwylllog o'r risgiau hynny, a dylai sicrhau y rhoddir blaenoriaeth i ddiogelwch a hylifedd wrth fuddsoddi arian.

Egwyddor Allweddol 3:

Dylent gydnabod bod mynd ar drywydd gwerth am arian ym maes rheolaeth trysorlys a'r defnydd o fesurau perfformiad addas yn arfau dilys ac yn bwysig i sefydliadau cyfrifol i gyflogi i gefnogi eu busnes ac amcanion y gwasanaeth; a bod, o fewn cyd-destun rheoli risg yn effeithiol eu polisïau rheoli trysorlys a'i arferion yn adlewyrchu hyn.

Aiff y Côt ymlaen i ddweud bod:

"Wrth lunio'r argymhellion hyn mae CIPFA yn cydnabod yr anawsterau o ymdrechu i gael rheolaeth effeithiol ar risg, tra ar yr un pryd yn anelu at sicrhau gwerth am arian. Nid yw'r Côt yn ceisio bod yn rhagnodol ynghylch sut y dylai'r mater hwn gael ei drin, yn enwedig gan ei fod yn cynnwys amrywiaeth mor eang o sefydliadau. Fodd bynnag, lle bo hynny'n briodol, mae nodiadau cyfarwyddo sector benodol yn rhoi cyngor addas. Mae CIPFA yn cydnabod nad oes unrhyw ddau sefydliad yn y gwasanaethau cyhoeddus yn debygol o fynd i'r afael â'r mater hwn yn union yr un modd, ond mae llwyddiant yn y maes rheoli'r trysorlys yn debygol o gael ei weld, yn enwedig yn nhermau gwerth am arian fel dangosydd o swyddogaeth rheoli'r trysorlys sy'n perfformio'n gryf".

"Er ei fod yn dyddio'n ôl i 1991, mae CIPFA yn ystyried bod yr adroddiad gan y Trysorlys a Phwyllgor y Gwasanaeth Sifil o Dŷ'r Cyffredin ar gau'r BCCI yn dal yn berthnasol, ac yn yr adroddiad fe ddywedwyd :

"Wrth gydbwysu'r risg yn erbyn dychweliad, dylai awdurdodau lleol fod yn fwy pryderus i osgoi risgiau nag i wneud yr elw mwyaf."

"Yn wir, cefnogwyd y farn hon gan adroddiad y Pwyllgor Dethol Cymunedau a Llywodraeth Leol i fuddsoddiadau awdurdodau lleol yn 2009."

"Barn CIPFA yw trwy'r holl wasanaethau cyhoeddus y flaenoriaeth yw diogelu cyfalaf yn hytrach na gwneud yr elw mwyaf. Nid yw osgoi pob risg yn briodol nac yn bosibl. Fodd bynnag, mae'n rhaid cael cydbwysedd gyda chyfrifoldeb brwd am arian cyhoeddus."

Felly, bydd yr Awdurdod yn mabwysiadu'r pedwar cymal canlynol fel rhan o'r rheolau sefydlog;

1. Bydd yr Awdurdod yn creu ac yn cynnal, fel conglfeini ar gyfer rheolaeth effeithiol o'r trysorlys:-
 - Datganiad polisi ar reoli'r trysorlys, sy'n datgan y polisïau, amcanion a'r dull o reoli risg ei weithgareddau rheoli trysorlys; a
 - Arferion rheoli trysorlys addas (ARhT) yn nodi'r modd y bydd yr Awdurdod yn ceisio cyflawni'r polisïau a'r amcanion hynny, ac yn rhagnodi sut y bydd yn trin ac yn rheoli'r gweithgareddau hynny.

Bydd cynnwys y Datganiad Polisi ac ARhT yn dilyn yr argymhellion a gynhwysir yn Adrannau 6 a 7 o'r Côd, yn amodol yn unig i newid lle bo angen adlewyrchu amgylchiadau penodol yr Awdurdod. Ni fydd newidiadau o'r fath yn golygu y bydd yr Awdurdod yn gwro'n sylweddol oddi wrth egwyddorion allweddol y Côd.

2. Bydd y Cyngor Sir, Pwyllgor Gwaith a'r Pwyllgor Archwilio yn derbyn adroddiadau ar bolisïau, ymarferion a gweithgareddau Rheoli Trysorlys yr Awdurdod, yn cynnwys Strategaeth Blynyddol a Chynllun o flaen llaw y flwyddyn, adroddiadau chwarterol (yn cynnwys adroddiad adolygu canol blwyddyn) a hefyd adroddiad blynyddol ar ôl cau lawr, mewn ffurf sydd wedi ei ragnodi gan y TMPs.
3. Mae'r Cyngor Sir/Pwyllgor Gwaith yn gyfrifol am weithredu ar Bolisïau ac ymarferion Rheoli Trysorlys yr Awdurdod yn unol â chynllun Dirprwyo Rheolaeth Trysorlys. Mae'r Swyddog Cyllid 151 yn gyfrifol am weithredu a gweinyddu penderfyniadau Rheoli Trysorlys, fydd yn gweithio yn unol hefo Datganiad Polisi'r Awdurdod a'r TMPs ac os ydi hi/fo yn aelod o CIPFA, CIPFA Standard of Professional Practice on Treasury Management.
4. Mae'r Awdurdod yn enwebu'r Pwyllgor Archwilio i fod yn gyfrifol am sicrhau y ceir craffu effeithiol ar y polisïau rheoli'r trysorlys, yr ymarferion a'r perfformiad.

ECONOMIC BACKGROUND

UK. Brexit. 2019 has been a year of upheaval on the political front as Theresa May resigned as Prime Minister to be replaced by Boris Johnson on a platform of the UK leaving the EU on 31 October 2019, with or without a deal. However, MPs blocked leaving on that date and the EU agreed an extension to 31 January 2020. In late October, MPs approved an outline of a Brexit deal to enable the UK to leave the EU on 31 January. Now that the Conservative Government has gained a large overall majority in the **general election** on 12 December, this outline deal will be passed by Parliament by that date. However, there will still be much uncertainty as the detail of a trade deal will need to be negotiated by the current end of the transition period in December 2020, which the Prime Minister has pledged he will not extend. This could prove to be an unrealistically short timetable for such major negotiations that leaves open two possibilities; one, the need for an extension of negotiations, probably two years, or, a no deal Brexit in December 2020.

GDP growth has taken a hit from Brexit uncertainty during 2019; quarter three 2019 surprised on the upside by coming in at +0.4% q/q, +1.1% y/y. However, the peak of Brexit uncertainty during the final quarter appears to have suppressed quarterly growth to probably around zero. The economy is likely to tread water in 2020, with tepid growth around about 1% until there is more certainty after the trade deal deadline is passed.

While the Bank of England went through the routine of producing another **quarterly Inflation Report**, (now renamed the Monetary Policy Report), on 7 November, it is very questionable how much all the writing and numbers were worth when faced with the uncertainties of where the UK will be after the general election. The Bank made a change in their Brexit assumptions to now include a deal being eventually passed. Possibly the biggest message that was worth taking note of from the Monetary Policy Report, was an increase in concerns among MPC members around weak global economic growth and the potential for Brexit uncertainties to become entrenched and so delay UK economic recovery. Consequently, the MPC voted 7-2 to maintain Bank Rate at 0.75% but two members were sufficiently concerned to vote for an immediate Bank Rate cut to 0.5%. The MPC warned that if global growth does not pick up or Brexit uncertainties intensify, then a rate cut was now more likely. Conversely, if risks do recede, then a more rapid recovery of growth will require gradual and limited rate rises. The speed of recovery will depend on the extent to which uncertainty dissipates over the final terms for trade between the UK and EU and by how much global growth rates pick up. The Bank revised its inflation forecasts down – to 1.25% in 2019, 1.5% in 2020, and 2.0% in 2021; hence, the MPC views inflation as causing little concern in the near future.

The **MPC meeting of 19 December** repeated the previous month's vote of 7-2 to keep Bank Rate on hold. Their key view was that there was currently 'no evidence about the extent to which policy uncertainties among companies and households had declined' i.e. they were going to sit on their hands and see how the economy goes in the next few months. The two members who voted for a cut were concerned that the labour market was faltering. On the other hand, there was a clear warning in the minutes that the MPC were concerned that "domestic unit labour costs have continued to grow at rates above those consistent with meeting the inflation target in the medium term".

If economic growth were to weaken considerably, the MPC has relatively little room to make a big impact with Bank Rate still only at 0.75%. It would therefore, probably suggest that it would be up to the Chancellor to provide help to support growth by way of a **fiscal boost** by e.g. tax cuts, increases in the annual expenditure budgets of government departments and services and expenditure on infrastructure projects, to boost the economy. The Government has already made moves in this direction and it made significant promises in its election manifesto to increase government spending by up to £20bn p.a., (this would add about 1% to GDP growth rates), by investing primarily in infrastructure. This is likely to be announced in the next Budget, probably in February 2020. The Chancellor has also amended the fiscal rules in November to allow for an increase in government expenditure.

As for **inflation** itself, CPI has been hovering around the Bank of England's target of 2% during 2019, but fell again in both October and November to a three-year low of 1.5%. It is likely to remain close to or under 2% over the next two years and so, it does not pose any immediate concern to the MPC at the current time. However, if there was a hard or no deal Brexit, inflation could rise towards 4%, primarily because of imported inflation on the back of a weakening pound.

With regard to the **labour market**, growth in numbers employed has been quite resilient through 2019 until the three months to September where it fell by 58,000. However, there was an encouraging pick up again in the three months to October to growth of 24,000, which showed that the labour market was not about to head into a major downturn. The unemployment rate held steady at a 44-year low of 3.8% on the Independent Labour Organisation measure in October. Wage inflation has been steadily falling from a high point of 3.9% in July to 3.5% in October (3-month average regular pay, excluding bonuses). This meant that in real terms, (i.e. wage rates higher than CPI inflation), earnings grew by about 2.0%. As the UK economy is very much services sector driven, an increase in household spending power is likely to feed through into providing some support to the overall rate of economic growth in the coming months. The other message from the fall in wage growth is that employers are beginning to find it easier to hire suitable staff, indicating that supply pressure in the labour market is easing.

USA. President Trump's massive easing of fiscal policy in 2018 fuelled a temporary boost in consumption in that year which generated an upturn in the rate of growth to a robust 2.9% y/y. **Growth** in 2019 has been falling after a strong start in quarter 1 at 3.1%, (annualised rate), to 2.0% in quarter 2 and then 2.1% in quarter 3. The economy looks likely to have maintained a growth rate similar to quarter 3 into quarter 4; fears of a recession have largely dissipated. The strong growth in employment numbers during 2018 has weakened during 2019, indicating that the economy had been cooling, while inflationary pressures were also weakening. However, CPI inflation rose from 1.8% to 2.1% in November, a one year high, but this was singularly caused by a rise in gasoline prices.

The Fed finished its series of increases in rates to 2.25 – 2.50% in December 2018. In July 2019, it cut rates by 0.25% as a 'midterm adjustment' but flagged up that this was not intended to be seen as the start of a series of cuts to ward off a downturn in growth. It also ended its programme of quantitative tightening in August, (reducing its holdings of treasuries etc.). It then cut rates by 0.25% again in September and by another 0.25% in its October meeting to 1.50 – 1.75%.. At its September meeting it also said it was going to **start buying Treasuries again**, although this was not to be seen as a resumption of quantitative easing but rather an exercise to relieve liquidity pressures in the repo market. Despite those protestations, this still means that the Fed is again expanding its balance sheet holdings of government debt. In the first month, it will buy \$60bn, whereas it had been reducing its balance sheet by \$50bn per month during 2019. As it will be buying only short-term (under 12 months) Treasury bills, it is technically correct that this is not quantitative easing (which is purchase of long term debt). The Fed left rates unchanged in December. However, the accompanying statement was more optimistic about the future course of the economy so this would indicate that further cuts are unlikely.

Investor confidence has been badly rattled by the progressive ramping up of increases in tariffs President Trump has made on Chinese imports and China has responded with increases in tariffs on American imports. This **trade war** is seen as depressing US, Chinese and world growth. In the EU, it is also particularly impacting Germany as exports of goods and services are equivalent to 46% of total GDP. It will also impact developing countries dependent on exporting commodities to China.

However, in November / December, progress has been made on agreeing a phase one deal between the US and China to roll back some of the tariffs; this gives some hope of resolving this dispute.

EUROZONE. **Growth** has been slowing from +1.8 % during 2018 to around half of that in 2019. Growth was +0.4% q/q (+1.2% y/y) in quarter 1, +0.2% q/q (+1.2% y/y) in quarter 2 and then +0.2% q/q, +1.1% in quarter 3; there appears to be little upside potential in the near future. German GDP growth has been struggling to stay in positive territory in 2019 and fell by -0.1%

in quarter 2; industrial production was down 4% y/y in June with car production down 10% y/y. Germany would be particularly vulnerable to a no deal Brexit depressing exports further and if President Trump imposes tariffs on EU produced cars.

The European Central Bank (ECB) ended its programme of quantitative easing purchases of debt in December 2018, which then meant that the central banks in the US, UK and EU had all ended the phase of post financial crisis expansion of liquidity supporting world financial markets by quantitative easing purchases of debt. However, the downturn in EZ growth in the second half of 2018 and into 2019, together with inflation falling well under the upper limit of its target range of 0 to 2%, (but it aims to keep it near to 2%), has prompted the ECB to take new measures to stimulate growth. At its March meeting it said that it expected to leave interest rates at their present levels “at least through the end of 2019”, but that was of little help to boosting growth in the near term. Consequently, it announced a **third round of TLTROs**; this provides banks with cheap borrowing every three months from September 2019 until March 2021 that means that, although they will have only a two-year maturity, the Bank was making funds available until 2023, two years later than under its previous policy. As with the last round, the new TLTROs will include an incentive to encourage bank lending, and they will be capped at 30% of a bank’s eligible loans. However, since then, the downturn in EZ and world growth has gathered momentum; at its meeting on 12 September it cut its deposit rate further into negative territory, from -0.4% to -0.5%, and announced a **resumption of quantitative easing purchases of debt for an unlimited period**. At its October meeting it said these purchases would start in November at €20bn per month - a relatively small amount compared to the previous buying programme. It also increased the maturity of the third round of TLTROs from two to three years. However, it is doubtful whether this loosening of monetary policy will have much impact on growth and, unsurprisingly, the ECB stated that governments would need to help stimulate growth by ‘growth friendly’ fiscal policy.

There were no policy changes in the December meeting, which was chaired for the first time by the new President of the ECB, Christine Lagarde. However, the outlook continued to be down beat about the economy; this makes it likely there will be further monetary policy stimulus to come in 2020. She did also announce a thorough review of how the ECB conducts monetary policy, including the price stability target. This review is likely to take all of 2020.

On the political front, Austria, Spain and Italy have been in the throes of **forming coalition governments** with some unlikely combinations of parties i.e. this raises questions around their likely endurance. The latest results of German state elections has put further pressure on the frail German CDU/SDP coalition government and on the current leadership of the CDU. The results of the Spanish general election in November have not helped the prospects of forming a stable coalition.

CHINA. Economic growth has been weakening over successive years, despite repeated rounds of central bank stimulus; medium term risks are increasing. Major progress still needs to be made to eliminate excess industrial capacity and the stock of unsold property, and to address the level of non-performing loans in the banking and shadow banking systems. In addition, there still needs to be a greater switch from investment in industrial capacity, property construction and infrastructure to consumer goods production.

JAPAN - has been struggling to stimulate consistent significant GDP growth and to get inflation up to its target of 2%, despite huge monetary and fiscal stimulus. It is also making little progress on fundamental reform of the economy.

WORLD GROWTH. Until recent years, world growth has been boosted by increasing **globalisation** i.e. countries specialising in producing goods and commodities in which they have an economic advantage and which they then trade with the rest of the world. This has boosted worldwide productivity and growth, and, by lowering costs, has also depressed inflation. However, the rise of China as an economic superpower over the last thirty years, which now accounts for nearly 20% of total world GDP, has unbalanced the world economy. The Chinese government has targeted achieving major world positions in specific key sectors and products, especially high tech areas and production of rare earth minerals used in high tech products. It is achieving this by massive financial support, (i.e. subsidies), to state owned firms, government directions to other firms, technology theft, restrictions on market access by foreign firms and informal targets for the domestic market share of Chinese producers in the

selected sectors. This is regarded as being unfair competition that is putting western firms at an unfair disadvantage or even putting some out of business. It is also regarded with suspicion on the political front as China is an authoritarian country that is not averse to using economic and military power for political advantage. The current trade war between the US and China therefore needs to be seen against that backdrop. It is, therefore, likely that we are heading into a period where there will be a **reversal of world globalisation and a decoupling of western countries** from dependence on China to supply products. This is likely to produce a backdrop in the coming years of weak global growth and so weak inflation. **Central banks are, therefore, likely to come under more pressure to support growth by looser monetary policy measures and this will militate against central banks increasing interest rates.**

The trade war between the US and China is a major concern to **financial markets** due to the synchronised general weakening of growth in the major economies of the world, compounded by fears that there could even be a recession looming up in the US, though this is probably overblown. These concerns resulted in **government bond yields** in the developed world falling significantly during 2019. If there were a major worldwide downturn in growth, central banks in most of the major economies will have limited ammunition available, in terms of monetary policy measures, when rates are already very low in most countries, (apart from the US). There are also concerns about how much distortion of financial markets has already occurred with the current levels of quantitative easing purchases of debt by central banks and the use of negative central bank rates in some countries. The latest PMI survey statistics of economic health for the US, UK, EU and China have all been predicting a downturn in growth; this confirms investor sentiment that the outlook for growth during the year ahead is weak.

INTEREST RATE FORECASTS

The interest rate forecasts provided by Link Asset Services in paragraph 3.3 are **predicated on an assumption of an agreement being reached on Brexit between the UK and the EU.** On this basis, while GDP growth is likely to be subdued in 2019 and 2020 due to all the uncertainties around Brexit depressing consumer and business confidence, an agreement on the detailed terms of a trade deal is likely to lead to a boost to the rate of growth in subsequent years. This could, in turn, increase inflationary pressures in the economy and so cause the Bank of England to resume a series of gentle increases in Bank Rate. Just how fast, and how far, those increases will occur and rise to, will be data dependent. The forecasts in this report assume a modest recovery in the rate and timing of stronger growth and in the corresponding response by the Bank in raising rates.

- In the event of an **orderly non-agreement exit in December 2020**, it is likely that the Bank of England would take action to cut Bank Rate from 0.75% in order to help economic growth deal with the adverse effects of this situation. This is also likely to cause short to medium term gilt yields to fall.
- If there were a **disorderly Brexit**, then any cut in Bank Rate would be likely to last for a longer period and also depress short and medium gilt yields correspondingly. Quantitative easing could also be restarted by the Bank of England. It is also possible that the government could act to protect economic growth by implementing fiscal stimulus.

The balance of risks to the UK

- The overall balance of risks to economic growth in the UK is probably even, but dependent on a successful outcome of negotiations on a trade deal.
- The balance of risks to increases in Bank Rate and shorter term PWLB rates are broadly similarly to the downside.
- In the event that a Brexit deal was agreed with the EU and approved by Parliament, the balance of risks to economic growth and to increases in Bank Rate is likely to change to the upside.

One risk that is both an upside and downside risk, is that all central banks are now working in very different economic conditions than before the 2008 financial crash as there has been a major increase in consumer and other debt due to the exceptionally low levels of borrowing rates that have prevailed since 2008. This means that the neutral rate of interest in an economy, (i.e. the rate that is neither expansionary nor deflationary), is difficult to determine definitively in this new environment, although central banks have made statements that they expect it to be much lower than before 2008. Central banks could therefore either over or under do increases in central interest rates.

Downside risks to current forecasts for UK gilt yields and PWLB rates currently include:

- **Brexit** – if it were to cause significant economic disruption and a major downturn in the rate of growth.
- **Bank of England** takes action too quickly, or too far, over the next three years to raise Bank Rate and causes UK economic growth, and increases in inflation, to be weaker than we currently anticipate.
- A resurgence of the **Eurozone sovereign debt crisis**. In 2018, Italy was a major concern due to having a populist coalition government which made a lot of anti-austerity and anti-EU noise. However, in September 2019 there was a major change in the coalition governing Italy which has brought to power a much more EU friendly government; this has eased the pressure on Italian bonds. Only time will tell whether this new coalition based on an unlikely alliance of two very different parties will endure.
- Weak capitalisation of some **European banks**, particularly Italian banks.
- **German minority government**. In the German general election of September 2017, Angela Merkel's CDU party was left in a vulnerable minority position dependent on the fractious support of the SPD party, as a result of the rise in popularity of the anti-immigration AfD party. The CDU has done badly in recent state elections but the SPD has done particularly badly and this has raised a major question mark over continuing to support the CDU. Angela Merkel has stepped down from being the CDU party leader but she intends to remain as Chancellor until 2021.
- **Other minority EU governments**. Austria, Finland, Sweden, Spain, Portugal, Netherlands and Belgium also have vulnerable minority governments dependent on coalitions which could prove fragile.
- **Austria, the Czech Republic, Poland and Hungary** now form a strongly anti-immigration bloc within the EU. There has also been rising anti-immigration sentiment in Germany and France.
- In October 2019, the IMF issued a report on the World Economic Outlook which flagged up a synchronised slowdown in world growth. However, it also flagged up that there was **potential for a rerun of the 2008 financial crisis**, but this time centred on the huge debt binge accumulated by corporations during the decade of low interest rates. This now means that there are corporates who would be unable to cover basic interest costs on **some \$19trn of corporate debt in major western economies**, if world growth was to dip further than just a minor cooling. This debt is mainly held by the shadow banking sector i.e. pension funds, insurers, hedge funds, asset managers etc., who, when there is \$15trn of corporate and government debt now yielding negative interest rates, have been searching for higher returns in riskier assets. Much of this debt is only marginally above investment grade so any rating downgrade could force some holders into a fire sale, which would then depress prices further and so set off a spiral down. The IMF's answer is to suggest imposing higher capital charges on lending to corporates and for central banks to regulate the investment operations of the shadow banking sector. In October 2019, the deputy Governor of the Bank of England also flagged up the dangers of banks and the shadow banking sector lending to corporates, especially highly leveraged corporates, which had risen back up to near pre-2008 levels.
- **Geopolitical risks**, for example in North Korea, but also in Europe and the Middle East, which could lead to increasing safe haven flows.

Upside risks to current forecasts for UK gilt yields and PWLB rates

- **Brexit** – if agreement was reached all round that removed all threats of economic and political disruption between the EU and the UK.
- The **Bank of England is too slow** in its pace and strength of increases in Bank Rate and, therefore, allows inflationary pressures to build up too strongly within the UK economy, which then necessitates a later rapid series of increases in Bank Rate faster than we currently expect.
- **UK inflation**, whether domestically generated or imported, returning to sustained significantly higher levels causing an increase in the inflation premium inherent to gilt yields.

Rhan o gyngor dderbyniwyd gan / An extract from advice received from: Link Asset Services

Rhagolygon Graddfeydd Llog 2020/2023

Interest Rate Forecasts 2020/2023

PWLB rates and forecast shown below have taken into account the 20 basis point certainty rate reduction effective as of the 1st November 2012.

Link Asset Services Interest Rate View													
	Mar-20	Jun-20	Sep-20	Dec-20	Mar-21	Jun-21	Sep-21	Dec-21	Mar-22	Jun-22	Sep-22	Dec-22	Mar-23
Bank Rate View	0.75	0.75	0.75	0.75	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.25	1.25	1.25	1.25
3 Month LIBID	0.70	0.70	0.80	0.90	1.00	1.00	1.00	1.10	1.20	1.30	1.30	1.30	1.30
6 Month LIBID	0.80	0.80	0.90	1.00	1.10	1.10	1.20	1.30	1.40	1.50	1.50	1.50	1.50
12 Month LIBID	1.00	1.00	1.10	1.20	1.30	1.30	1.40	1.50	1.60	1.70	1.70	1.70	1.70
5yr PWLB Rate	2.40	2.40	2.50	2.50	2.60	2.70	2.80	2.90	2.90	3.00	3.10	3.20	3.20
10yr PWLB Rate	2.70	2.70	2.70	2.80	2.90	3.00	3.10	3.20	3.20	3.30	3.30	3.40	3.50
25yr PWLB Rate	3.30	3.40	3.40	3.50	3.60	3.70	3.70	3.80	3.90	4.00	4.00	4.10	4.10
50yr PWLB Rate	3.20	3.30	3.30	3.40	3.50	3.60	3.60	3.70	3.80	3.90	3.90	4.00	4.00
Bank Rate													
Link Asset Services	0.75%	0.75%	0.75%	0.75%	1.00%	1.00%	1.00%	1.00%	1.00%	1.25%	1.25%	1.25%	1.25%
Capital Economics	0.75%	0.75%	0.75%	0.75%	0.75%	1.00%	1.00%	1.00%	-	-	-	-	-
5yr PWLB Rate													
Link Asset Services	2.40%	2.40%	2.50%	2.50%	2.60%	2.70%	2.80%	2.90%	2.90%	3.00%	3.10%	3.20%	3.20%
Capital Economics	2.40%	2.50%	2.50%	2.60%	2.60%	2.80%	2.80%	2.90%	-	-	-	-	-
10yr PWLB Rate													
Link Asset Services	2.70%	2.70%	2.70%	2.80%	2.90%	3.00%	3.10%	3.20%	3.20%	3.30%	3.30%	3.40%	3.50%
Capital Economics	2.70%	2.70%	2.80%	2.80%	2.90%	3.00%	3.00%	3.10%	-	-	-	-	-
25yr PWLB Rate													
Link Asset Services	3.30%	3.40%	3.40%	3.50%	3.60%	3.70%	3.70%	3.80%	3.90%	4.00%	4.00%	4.10%	4.10%
Capital Economics	3.10%	3.10%	3.20%	3.20%	3.20%	3.30%	3.30%	3.40%	-	-	-	-	-
50yr PWLB Rate													
Link Asset Services	3.20%	3.30%	3.30%	3.40%	3.50%	3.60%	3.60%	3.70%	3.80%	3.90%	3.90%	4.00%	4.00%
Capital Economics	3.10%	3.10%	3.20%	3.20%	3.30%	3.40%	3.40%	3.50%	-	-	-	-	-

Rhan o gyngor dderbyniwyd gan / An extract from advice received from: Link Asset Services

ATODIAD 5 / APPENDIX 5

DADANSODDIAD BENTHYCIADAU PWLB YN AEDDFEDU 2020/21 YMLAEN / PWLB LOANS MATURITY ANALYSIS 2020/21 ONWARDS						
	Aeddefedu PWLB Maturity	Blwydd-dal PWLB EIP/ Annuity	Benthyciadau Marchnad/ Market Loans	Amrywiol/ PWLB Variable	Cyfanswm yn Aeddfedu/ Total Maturing	%Yn Aeddfedu o'r Cyfran yn sefyll/ Maturing of Total Outstanding %
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	
2020/21	4,500	12	0	0	4,512	3.6
2021/22	0	14	0	0	14	0.0
2022/23	2,285	15	0	0	2,300	1.8
2023/24	1,854	16	0	0	1,870	1.5
2024/25	0	18	0	0	18	0.0
2025/26	0	20	0	0	20	0.0
2026/27	1,381	22	0	0	1,403	1.1
2027/28	2,165	24	0	0	2,189	1.7
2028/29	263	26	0	0	289	0.2
2029/30	1,538	21	0	0	1,559	1.2
2030/31	451	15	0	0	466	0.4
2031/32	1,941	9	0	0	1,950	1.5
2032/33	315	8	0	0	323	0.3
2033/34	637	0	0	0	637	0.5
2034/35	624	0	0	0	624	0.5
2035/36	611	0	0	0	611	0.5
2036/37	599	0	0	0	599	0.5
2037/38	587	0	0	0	587	0.5
2038/39	225	0	0	0	225	0.2
2039/40	5,000	0	0	0	5,000	4.0
2040/41	3,500	0	0	0	3,500	2.8
2042/43	1,000	0	0	0	1,000	0.8
2043/44	1,020	0	0	0	1,020	0.8
2044/45	1,010	0	0	0	1,010	0.8
2045/46	11,464	0	0	0	11,464	9.1
2050/51	2,000	0	0	0	2,000	1.6
2052/53	28,238	0	0	0	28,238	22.3
2054/55	3,000	0	0	0	3,000	2.4
2055/56	3,500	0	0	0	3,500	2.8
2056/57	5,000	0	0	0	5,000	4.0
2057/58	8,513	0	0	0	8,513	6.7
2059/60	1,763	0	0	0	1,763	1.4
2064/65	10,000	0	0	0	10,000	7.9
2066/67	6,200	0	0	0	6,200	4.9
2068/69	15,000	0	0	0	15,000	11.9
	126,184	220	0	0	126,404	100.0
Cyfartaledd bywyd (blynyddoedd)/ Average life (years)	25.48	6.94	0.00	0.00	25.44	
Cyfartaledd graddfa (%)/ Average rate (%)	5.15	9.44	0.00	0.00	4.73	

**PROFFIL AD-DALU BENTHYCIADAU ERAILL 2020/21 YMLAEN /
OTHER LOANS REPAYMENT PROFILE 2020/21 ONWARDS**

	Llywodraeth Cymru / Welsh Government	Benthyciad Salix Loan 1	Benthyciad Salix Loan 2	Benthyciad Salix Loan 3	Benthyciad Salix Loan 4	Benthyciad Salix Loan 5	Cyfanswm / Total
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
2020/21	44	16	46	64	26	100	296
2021/22	0	16	46	64	26	199	351
2022/23	0	17	46	63	26	199	351
2023/24	0	17	46	64	26	200	353
2024/25	0	8	45	64	26	200	343
2025/26	0	0	45	64	27	200	336
2026/27	0	0	0	63	27	200	290
2027/28	0	0	0	63	27	200	290
2028/29	0	0	0	63	27	200	290
2029/30	0	0	0	0	13	200	213
2030/31	0	0	0	0	0	99	99
Cyfanswm / Total	44	74	274	572	251	1,997¹	3,212

¹ Cyfanswm i'w ad-dalu'n wahanol i'r cyfanswm dyledus yn Nhabl 4.1.1 gan mai ond £1,178k sydd wedi ei dderbyn hyd yma, ond mi fydd £1,997k yn cael ei dderbyn.

Datganiad Polisi Darpariaeth Refeniw Isafswm 2020/21

Rhaid i'r Cyngor dalu elfen o wariant cyfalaf y Cyngor sydd wedi cronni bob blwyddyn (y GAC) drwy daliad refeniw (y ddarpariaeth refeniw isaf) (DRI), er y caniateir iddo hefyd wneud taliadau gwirfoddol ychwanegol os yw'n dymuno (darpariaeth refeniw wirfoddol) (DRW).

Yn unol â rheoliadau Llywodraeth Cymru, rhaid i'r Cyngor llawn gymeradwyo Datganiad GAC ymlaen llaw bob blwyddyn. Rhoddir nifer o opsiynau i gynghorau ar yr amod bod darpariaeth bwylloch. Argymhellir fod y Cyngor yn cymeradwyo'r Datganiad DRI isod:-

Ar gyfer gwariant cyfalaf a ddigwyddodd rhwng 1 Ebril 2008 a 31 Mawrth 2018, a gafodd ei gyllido trwy fenthycy gyda chymorth, polisi DRI fydd i godi tâl DRI ar y dull rhandaliad cyfartal, ar Sail Oes Ased dros 50 mlynedd. Mae'r DRI ar wariant cyfalaf sydd wedi ei gyllido drwy fenthycy di-gefnogaeth yn ystod y cyfnod hwn wedi cael codi tâl yn defnyddio dull rhandaliad cyfartal, Sail Oes Ased gan ddefnyddio rhagdybiaeth o oes yr ased, yn seiliedig ar wybodaeth oedd ar gael ar yr amser. Mae'r newid yn y polisi yn adlinio y polisiau DRI ar gyfer asedau wedi eu cyllido drwy fenthycy a chefnogaeth ac asedau wedi eu cyllido drwy fenthyciadau di-gefnogaeth.

O'r 1af Ebrill 2018 am yr holl fenthycy gyda cefnogaeth a di-gefnogaeth (gan gynnwys PFI a Lês Cyllid), bydd polisi DRI hefyd yn Ddull Rhandaliad Blwydd-dal Cyfartal, sail oed yr ased. Fodd bynnag, bydd amcangyfrif o gyfnod oes, yn cael ei osod gan y Swyddog Adran 151 yn seiliedig a chynghor a dderbynwyd gan y swyddogion perthnasol a bydd yn ystyried cyfarwyddid Llywodraeth Cymru mewn perthynas a DRI a oes yr ased. Pan fo tir yn cael ei brynu, bydd oed yr ased yn ddibynnol ar oes yr ased sydd yn cael ei roi ar y tir, yn rhan fwyaf o'r achosion, bydd rhain yn 50 mlynedd yn unol â oed ased adeiladau.

Ni fydd costau DRI yn seiliedig ar oed yr ased yn cael ei godi hyd nes fod blwyddyn yr ased yn dod yn weithredol. Gallai'r Swyddog Adran 151 ohirio cost DRI tan y flwyddyn gyllidol yn dilyn pan mae'r ased yn dod yn weithredol. Bydd amcangyfrif oes yr ased yn cael ei benderfynu yn y flwyddyn bydd y DRI yn dechrau ac ni fydd tâl ar oes yr ased. Bydd amcangyfrif o gyfnod oes yr ased, yn cael ei osod gan y Swyddog Adran 151 yn seiliedig a chynghor a dderbynwyd gan y swyddogion perthnasol a bydd yn talu sylw at Gofynion Statudol a cyfarwyddiadau Llywodraeth Cymru mewn perthynas â DRI a oes yr ased. Pan fo tir yn cael ei brynu, bydd oed yr ased yn ddibynnol ar oes yr ased sydd yn cael ei roi ar y tir, yn rhan fwyaf o'r achosion, bydd rhain yn 50 mlynedd yn unol â oed ased adeiladau.

Oherwydd nad yw rhai mathau o wariant cyfalaf a wneir gan y Cyngor yn rhai y gellir eu cysylltu ag ased unigol, bydd bywydau ased yn cael eu hasesu ar sail sydd yn adlewyrchu'n fwyaf rhesymol y cyfnodau o fudd y rhagwelir y byddant yn codi o'r gwariant. Hefyd, pa fath bynnag o wariant ydyw, bydd yn cael ei grwpio gyda'i gilydd mewn dull sy'n adlewyrchu natur prif elfen y gwariant ac ni fydd yn cael ei rannu ond mewn achosion lle ceir dwy neu fwy o brif elfennau gyda bywydau economaidd defnyddiol sy'n sylweddol wahanol.

Mae'r Cyngor yn cadw'r hawl i wneud taliadau gwirfoddol ychwanegol i leihau dyled os yn ddoeth i wneud hynny.

Mae rhan y Cyfrif Refeniw Tai o'r Gofyniad o ran Ariannu Cyfalaf yn gyffredinol yn destun taliad 2% DRI yn seiliedig ar y GAC ar ddiwedd y flwyddyn flaenorol a hynny'n unol â'r cynllun busnes 30 blynedd a gymeradwywyd.

Bydd unrhyw ad-daliadau eraill sydd wedi eu cynnwys yn y PFI blynyddol neu brydlesau arian yn rhai GAC.

Buddsoddiadau Penodedig ac Amhenodedig

Mae Canllawiau Llywodraeth Cymru ar Fuddsoddiadau Llywodraeth Leol (a ddaeth i rym ar 1 Ebrill 2010) yn rhoi diffiniad o fuddsoddiadau penodedig ac amhenodedig.

Mae paragraff 5.1 y Canllawiau yn dweud bod buddsoddiad yn un penodedig os yw'n cwrdd â phob un o'r isod:-

- “(a) the investment is denominated in sterling and any payments or repayments in respect of the investment are payable only in sterling; and*
- (b) the investment is not a long-term investment (*); and*
- (c) the making of the investment is not defined as capital expenditure by virtue of regulation 20(1)(d) of the Local Authorities (Capital Finance and Accounting) (Wales) Regulations 2003 [SI 3239 as amended]; and*
- (ch) the investment is made with a body or in an investment scheme of high credit quality (**); or with one of the following public-sector bodies:*
 - (i) the United Kingdom Government*
 - (ii) a local authority in England or Wales (as defined in section 23 of the 2003 Act) or a similar body in Scotland or Northern Ireland*
 - (iii) a parish or community council.”*

Mae'r Canllawiau hefyd yn dweud bod unrhyw fuddsoddiad nad yw'n cwrdd â'r diffiniad ym mharagraff 5.1 yn cael ei gyfrif fel buddsoddiad amhenodedig.

Yn ystod 2020/21 nid yw'r Cyngor yn bwriadu gwneud unrhyw fuddsoddiadau mewn arian gwledydd tramor, na gyda chyrrff credyd isel, nac unrhyw fuddsoddiadau a ddiffinnir fel gwariant cyfalaf gan y ddeddfwriaeth (megis cyfranddaliadau mewn cwmnïau). Bydd buddsoddiadau amhenodedig felly yn cael eu cyfyngu i (i) buddsoddiadau tymor hir; a (ii) adneuo'n gyda banciwr y Cyngor i ddbenion trafodaethol os yw'n methu a chwrdd â'r meini prawf sylfaenol ar gyfer y credyd; yn yr achos hwn, caiff balansau eu cyfyngu i'r eithaf lle mae hynny'n bosib.

Mae'r tabl yn Atodiad 8 yn nodi'r meini prawf a'r cyfyngiadau buddsoddi ar gyfer y gwahanol categorïau o fuddsoddiadau y bwriedir eu defnyddio yn ystod 2020/21 ac sydd felly'n sail ar gyfer y rhestr benthyca a gymeradwyir.

Bydd raid i'r Cyngor Sir gymeradwyo unrhyw newidiadau arfaethedig yn ystod y flwyddyn i categorïau o fuddsoddiadau penodedig ac amhenodedig a ddefnyddir ac/neu i'r meini prawf graddfeydd credyd / cyfyngiadau buddsoddi.

“* Section 2.4 of the 'Guidance' defines a long term investment as “any investment other than (a) one which is due to be repaid within 12 months of the date on which the investment was made or (b) one which the local authority may require to be repaid within that period.”

** For the purposes of high credit quality the 'Guidance' states that “for the purposes of paragraph 5.1(d), Welsh ministers recommend that the Strategy should define high credit quality (and where this definition refers to credit ratings, paragraph 6.1 (***) is relevant).”

*** Paragraph 6.1 of the 'Guidance' recommends that “the Strategy should set out the authority's approach to assessing the risk of loss of investments, making clear in particular:

- (a) to what extent, if any, risk assessment is based upon credit ratings issued by one or more credit rating agencies;*
- (b) where credit ratings are used, how frequently credit ratings are monitored and what action is to be taken when ratings change; and*
- (c) what other sources of information on credit risk are used, additional to or instead of credit ratings.”*

The table in Appendix 6 of this strategy sets out what this Council defines as high credit quality and the associated investment criteria and limits and section 4.2 of this strategy sets out the Council's creditworthiness approach.

Meini Prawf Gwrthbartïon

Categori	Graddfa Credyd Tymor Byr (Fitch)	Graddfa Credyd Tymor Byr (Moody's)	Graddfa Credyd Tymor Byr (Standard & Poor's)	Graddfa Credyd Tymor Hir (Fitch)	Graddfa Credyd Tymor Hir (Moody's)	Graddfa Credyd Tymor Hir (Standard & Poor's)	Terfyn Arian	Terfyn Amser
Banciau a Chymdeithasau Adeiladu (sydd heb eu gwladoli neu sydd wedi eu gwladoli'n rhannol)	F1+	P-1	A-1+	AAA	Aaa	AAA	£10m	5 mlynedd
	F1+	P-1	A-1+	AA	Aa2	AA	£10m	3 mlynedd
	F1+	P-1	A-1+	AA-	Aa3	AA-	£10m	364 diwrnod
	F1	P-1	A-1	A	A2	A	£7.5m	6 mis
Banciau'r Deyrnas Gyfunol sydd wedi eu Gwladoli / wedi eu Gwladoli'n Rhannol	d/b	d/b	d/b	d/b	d/b	d/b	£10m	364 diwrnod
Llywodraeth Ganolog y Deyrnas Gyfunol (waeth beth fo'r raddfa credyd)	d/b	d/b	d/b	d/b	d/b	d/b	Dim uchafswm	Dim uchafswm
Awdurdodau Lleol y Deyrnas Gyfunol **	d/b	d/b	d/b	d/b	d/b	d/b	£5m	364 diwrnod
Cronfeydd Marchnad Arian	d/b	d/b	d/b	AAA	AAA	AAA	£5m	6 mis

* fel y diffinnir yn Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyllid a Chyfrifo Cyfalaf) (Cymru) 2003

** fel y diffinnir yn Neddf Llywodraeth Leol 2003

Nodiadau ac Eglurhad**(1) Terfyn Arian Parod**

- (i) Mae'r terfynau arian yn berthnasol i'r gwrthbarti unigol ac i'r grŵp cyffredinol y mae'n perthyn iddo. (e.e. ar gyfer y banciau o fewn Grŵp Bancio Lloyds plc (sef Bank of Scotland plc a Lloyds Bank plc), terfyn buddsoddi yn berthnasol i fanciau hynny yn unigol a'r grŵp bancio yn ei gyfanrwydd);
- (ii) Y terfyn arian cyffredinol ar gyfer adneuoŷ dros 364 o ddyddiau yw £15m.

(2) Terfyn Amser

- (i) I fyny at, a chan gynnwys y cyfnod a nodwyd.

(3) Arian Gwledydd Tramor

- (i) Bydd buddsoddiadau mewn gwledydd tramor wedi eu cyfyngu i'r rheini a chanddynt raddfa credyd sofran AA- (Fitch) neu gyfatebol (o'r asiantaethau a gyfeirwyd atynt yn adain 4.3 or strategaeth hon) graddfa gredyd sofran (yn seiliedig ar y cyfenwador lleiaf) a hyd at uchafswm o £10 miliwn fesul gwlad dramor.
- (ii) Ni chaniateir buddsoddi mewn gwledydd pan mae ei raddfa sofran is ddim yn AA- neu'n uwch. Ni fydd unrhyw gyfyngiad gan wlad yn berthnasol i fuddsoddiadau yn y Deyrnas Gyfunol waeth beth fo'r raddfa credyd sofran.
- (iii) Ni fydd is-gwmnïau grwpiau bancio tramor fel arfer yn cael eu hasesu yn unol â mamwlad y sefydliad rhiant. Fodd bynnag, bydd Santander UK plc (is-gwmni Bancio Santander yn Sbaen) yn cael ei gyfrif fel banc yn y Deyrnas Gyfunol oherwydd eu masnach freintiau sylweddol yn y Deyrnas Gyfunol a natur hyd fraich y berthynas rhwng y rhiant a'r is-gwmni.
- (iv) Ni fydd meini prawf graddfeydd credyd sofran a chyfyngiadau gwledydd tramor yn berthnasol i fuddsoddiadau mewn banciau datblygu amlochrog (e.e. Banc Buddsoddi Ewrop a Banc y Byd) na sefydliadau rhyngwladol (e.e. yr Undeb Ewropeaidd).

4. Graddfa Credyd yn Gostwng

Os bydd graddfa credyd yn gostwng ac yn golygu bod y gwrthbarti yn is na'r meini prawf y mae'n rhaid cwrrd â nhw ar gyfer buddsoddi, rhoddir y gorau i ddefnyddio'r gwrthbarti cyn gynted ag y bydd yn ymarferol.

Os bydd y Swyddog Adran 151 yn dymuno parhau i fuddsoddi gyda'r gwrthbarti hwnnw gofynnir am ganiatâd gan Gadeirydd y Pwyllgor Archwilio ac un aelod arall o ddewis y Cadeirydd a bydd raid i'r ddau ohonynt gymeradwyo. Adroddir ar hynny fel sy'n briodol ar yr adeg gyfleus nesaf.

Gwledydd wedi eu cymeradwyo ar gyfer buddsoddi [yn gywir fel ar 3 Ionawr 2020]

This list is based on those countries which have sovereign ratings of AA- or higher (we show the lowest rating from Fitch, Moody's and S&P) and also, (except - at the time of writing - for Norway and Luxembourg), have banks operating in sterling markets which have credit ratings of green or above in the Capita Asset Services credit worthiness service.

AAA

- Awstralia
- Canada
- Denmarc
- Yr Almaen
- Lwcsembwrg
- Yr Iseldiroedd
- Norwy
- Singapore
- Sweden
- Y Swistir

AA+

- Y Ffindir
- U.D.A

AA

- Abu Dhabi
- Ffrainc
- Hong Kong
- Y D.U

AA-

- Gwlad Belg
- Qatar

Cynllun Dirprwyo Rheoli Trysorlys

(i) Cyngor Sir

- Cymeradwyo'r Gyllideb;
- Cymeradwyo Datganiad Strategaeth Rheoli Trysorlys Blynyddol, Strategaeth Buddsoddi Blynyddol a Polisi MRP, Datganiad Polisi Rheoli Trysorlys Blynyddol a diwygiadau;
- Cymeradwyo diwygiadau i'r cymalau a fabwysiadwyd gan y Cyngor;
- Derbyn ac adolygu adroddiadau monitro ar bolisiâu Rheoli Trysorlys, arferion a gweithgareddau; ac
- Gweithredu ar argymhelliad a dderbyniwyd gan y Pwyllgor Archwilio a/neu'r Pwyllgor Gwaith.

(ii) Pwyllgor Gwaith

- Ystyried y gyllideb;
- Cymeradwyo rhannu'r cyfrifoldebau;
- Cymeradwyo dewis o ddarparwyr gwasanaeth allanol a chytuno ar dermau'r apwyntiad;
- Derbyn ac adolygu adroddiadau monitro ar bolisiâu Rheoli Trysorlys, arferion a gweithgareddau a gwneud argymhellion i'r Cyngor Sir fel yn briodol;
- Gweithredu ar argymhellion a dderbyniwyd gan y Pwyllgor Archwilio.

(iii) Pwyllgor Archwilio

- Sgrwtini o faterion Rheoli Trysorlys, fel sy'n ofynnol dan Gôd Ymarfer CIPFA ar Reoli Trysorlys a Pholisi'r Cyngor a'r Rheoli Trysorlys. Mae'n cynnwys:-
 - sgrwtineiddio Datganiad Strategaeth Blynyddol ar Reoli Trysorlys, Strategaeth Buddsoddi Blynyddol, Polisi Blynyddol MRP, Polisi Rheoli Trysorlys Blynyddol ac Arferion Rheoli Trysorlys a gwneud argymhellion i'r Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor Sir fel bo'n briodol;
 - sgrwtineiddio cynigion am ddiwygiadau i'r Datganiad Strategaeth Rheoli Trysorlys Blynyddol, Strategaeth Buddsoddi Blynyddol, Polisi Blynyddol MRP, Polisi Rheoli Trysorlys Blynyddol ac Arferion Rheoli Trysorlys a'r diwygiadau i'r cymalau a fabwysiadwyd a gwneud argymhellion i'r Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor Sir fel bo'n briodol;
 - derbyn a sgrwtineiddio unrhyw gynigion yn ymwneud â Rheoli Trysorlys sydd angen penderfyniad gan y Pwyllgor Gwaith neu'r Cyngor Sir;
 - derbyn a sgrwtineiddio adroddiadau monitro polisiâu Rheoli Trysorlys, arferion a gweithgareddau a gwneud argymhellion i'r Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor Sir fel bo'n briodol.

Rôl Rheoli Trysorlys y Swyddog Adran 151

Mae rôl y Swyddog (cyfrifol) Adran 151 yn cynnwys:

- argymell cymalau, polisi/arferion rheoli trysorlys i'w cymeradwyo, gan eu hadolygu'n rheolaidd, a monitro cydymffurfiaeth;
- cyflwyno adroddiadau polisi rheoli trysorlys rheolaidd;
- cyflwyno cyllidebau ac amrywiaethau cyllideb;
- derbyn ac adolygu adroddiadau gwybodaeth rheoli;
- adolygu perfformiad y swyddogaeth rheoli trysorlys;
- sicrhau digonolrwydd adnoddau a sgiliau rheoli trysorlys, a'r rhannu effeithiol o gyfrifoldebau o fewn y swyddogaeth rheoli trysorlys;
- sicrhau digonolrwydd archwilio mewnol, a chysylltu ag archwilwyr allanol; ac
- argymell apwyntio darparwyr gwasanaeth allanol.
- Cyfrifoldeb ar gyfer gweithredu a gweinyddu'r penderfyniadau trysorlys, yn cynnwys y penderfyniadau ar fenthycia, buddsoddi ac ariannu, wedi cael ei ddirprwyo i'r Swyddog Adran 151, a fydd yn gweithredu yn unol â datganiadau polisi'r Cyngor ac Arferion Rheoli Trysorlys.

- Paratoi strategaeth gyfalaf i gynnwys gwariant cyfalaf, cyllid cyfalaf, buddsoddiadau anariannol a rheoli trysorlys o fewn llinell amser tymor hir.
- Sicrhau bod y strategaeth gyfalaf yn bwylllog, yn gynaliadwy, yn fforddiadwy ac yn bwylllog yn y tymor hir ac yn darparu gwerth am arian.
- Sicrhau diwydrwydd dyladwy mewn perthynas â'r holl fuddsoddiadau trysorlys ac anariannol a'u bod yn unol ag awch yr awdurdod o ran risg.
- Sicrhau bod gan yr awdurdod y pwerau cyfreithiol priodol i wario ar a chyllido asedau anariannol.
- Sicrhau cymesuredd yr holl fuddsoddiadau fel nad yw'r awdurdod yn buddsoddi ar lefel sy'n golygu bod yr awdurdod yn agored i lefel ormodol o risg o gymharu â'i adnoddau ariannol.
- Sicrhau bod proses lywodraethu ddigonol yn ei lle ar gyfer cymeradwyo, monitro a rheoli'r risg sy'n gysylltiedig ag unrhyw fuddsoddiadau anariannol a rhwymedigaethau tymor hir.
- Rhoi i aelodau restr o'r holl fuddsoddiadau nad ydynt yn rhai trysorlys gan gynnwys buddsoddiadau sylweddol mewn is-gwmnïau, mentrau ar y cyd, benthyciadau a gwarantau ariannol.
- Sicrhau bod aelodau'n cael gwybodaeth ddigonol a'u bod yn deall y risgiau y mae'r awdurdod yn agored iddynt.
- Sicrhau bod gan yr awdurdod yr arbenigedd ddigonol, naill ai'n fewnol neu'n allanol, i wneud yr uchod.
- Creu Arferion Rheoli Trysorlys sy'n delio'n benodol â'r modd y bydd buddsoddiadau nad ydynt yn rhai trysorlys yn cael eu trin a'u rheoli, gan gynnwys yr isod:-
 - Rheoli risg (TMP1 a'r atodlenni), gan gynnwys meini prawf buddsoddi a rheoli risg ar gyfer unrhyw bortffolios buddsoddiad sylweddol nad ydynt yn ymwneud â thrysorlys;
 - Mesur a rheoli perfformiad (TMP2 a'r atodlenni, gan gynnwys methodoleg a meini prawf ar gyfer asesu perfformiad a llwyddiant buddsoddiadau nad ydynt yn rhai trysorlys;
 - Gwneud penderfyniadau, llywodraethiant a threfniadaeth (TMP5 a'r atodlenni), gan gynnwys datganiad o ofynion llywodraethiant ar gyfer gwneud penderfyniadau ar fuddsoddiadau nad ydynt yn rhai trysorlys; a threfniadau i sicrhau diwydrwydd dyladwy er mwyn cefnogi'r broses gwneud penderfyniadau;
 - Gwybodaeth adrodd a rheoli (TMP6 a'r atodlenni), gan gynnwys ble a pha mor aml y cynhyrchir adroddiadau monitro;
 - Hyfforddiant a chymwysterau (TMP10 ac atodlenni), gan gynnwys y modd y bydd gwybodaeth a sgiliau perthnasol mewn perthynas â buddsoddiadau nad ydynt yn rhai trysorlys yn cael eu trefnu.

DANGOSYDDION PWYLLOG A THRYSORLYS GOSOD Y GYLLIDEB 2020/21					ATODIAD 11	
Rhif Dangosydd						
Fforddiadwyaeth		2018/19 Alldro	2019/20 Amcangyfrif	2020/21 Cynnig	2021/22 Cynnig	2022/23 Cynnig
1,2	Amcangyfrif o [neu wir] gymhareb costau dyled i ffrwd referniw net:					
	Cronfa'r Cyngor	4.92%	5.03%	5.15%	5.40%	5.91%
	Cyfrif Refeniw Tai (gan gynnwys y setliad)	16.88%	18.78%	17.16%	14.57%	14.18%
	Cyfanswm	6.34%	6.68%	6.62%	6.57%	7.01%
Pwyll						
3	Dyled gros a'r Gofyniad Cyllido Cyfalaf (CFR)	✓	✓	✓	✓	✓
	<i>Ydy dyled allanol gros yn llai na'r CFR am y flwyddyn flaenorol ynghyd ag amcangyfrifon unrhyw gynnydd am y flwyddyn gyfredol a'r ddwy flynedd ddilynol?</i>			✓	✓	✓
Gwariant Cyfalaf			£000	£000	£000	£000
4,5	Amcangyfrif o [neu wir] Wariant Cyfalaf					
	Cronfa'r Cyngor	21,650	18,820	19,765	21,662	14,675
	Cyfrif Refeniw Tai	9,028	14,307	17,138	17,704	14,402
	Cyfanswm	30,678	33,127	36,903	39,366	29,077
6,7	Amcangyfrif o [neu wir] Gofyniad Cyllido Cyfalaf					
	Cronfa'r Cyngor	97,847	102,036	108,536	118,856	124,349
	Cyfrif Refeniw Tai	40,815	39,998	39,449	44,410	44,621
	Cyfanswm	138,662	142,034	147,985	163,266	168,970
Dyled Allanol			£000	£000	£000	£000
8	Terfyn Awdurdodedig					
	: Benthycu Cyffredinol	174,000	175,000	178,000	193,000	199,000
	: Ymrwymadau tymor hir eraill	3,000	3,000	5,000	5,000	5,000
	: Cyfanswm	177,000	178,000	183,000	198,000	204,000
9	Ffin Ymarferol					
	: Benthycu Cyffredinol	161,000	170,000	173,000	188,000	194,000
	: Ymrwymadau tymor hir eraill	3,000	3,000	5,000	5,000	5,000

DANGOSYDDION PWYLLOG A THRYSORLYS GOSOD Y GYLLIDEB 2020/21					ATODIAD 11	
Rhif	Dangosydd					
	: Cyfanswm	164,000	173,000	178,000	193,000	199,000
10	Gwir Ddyled Allanol	132,549				
Rheoli'r Trysorlys		2018/19 Alldro	2019/20 Amcangyfrif	2020/21 Cynnig	2021/22 Cynnig	2022/23 Cynnig
11	Fod yr Awdurdod Lleol wedi mabwysiadu Cod Ymarfer CIPFA ar Reoli'r Trysorlys yn y Gwasanaethau Cyhoeddus.	✓	✓	✓	✓	✓
		£000	£000	£000	£000	£000
12	Dyled Gros a Net	100%	100%	100%	100%	100%
	<i>Terfyn uchaf ar y ddyled net fel cyfran o'r ddyled gros</i>					
13	Y terfyn uchaf ar raddfeydd sefydlog :	157,000	155,000	158,000	173,000	179,000
	<i>(prifswm net neilltuol)</i>					
14	Y terfyn uchaf ar raddfeydd amrywiol:	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000
	<i>(prifswm net neilltuol)</i>					
15	Terfyn cyfanswm y prifsymiau a fuddsoddir am gyfnodau dros 364 diwrnod:	15,000	15,000	15,000	15,000	15,000
	<i>(bydd unrhyw fuddsoddiadau tymor hir a ddygir ymlaen o flynyddoedd blaenorol yn cael eu cynnwys yn nherfyn bob blwyddyn)</i>					
			2020/21 Terfyn uchaf		2020/21 Terfyn isaf	
16	Terfyn uchaf ac isaf ar gyfer strwythur aeddfedu'r benthyca graddfa sefydlog					
	• dan 12 mis		20%	0%		
	• 12 mis ac o fewn 24 mis		20%	0%		
	• 24 mis ac o fewn 5 mlynedd		50%	0%		
	• 5 mlynedd ac o fewn 10 mlynedd		75%	0%		
	• 10 mlynedd a throsodd		100%	0%		
			Dim newid	Dim newid		

Gwybodaeth am Ddangosyddion Pwyllog a Rheoli Trysorlys**A) Fforddiadwyaeth****1 & 2. Cymhareb y costau cyllido i'r ffrwd refeniw net**

Mae'r dangosydd hwn yn nodi'r tueddiad o ran cost cyfalaf (costau benthycyca a chostau ymrwymiadau tymor hir eraill net o'r incwm buddsoddi) yn erbyn y ffrwd refeniw net.

Mae'r amcangyfrifon ynghylch costau cyfalaf yn cynnwys ymrwymiadau cyfredol a'r cynigion yn yr adroddiad hwn ar y gyllideb.

B) Bod yn ddarbodus**3. Dyled gros a'r GCC**

Mae angen i'r Cyngor sicrhau nad yw'r ddyled gros, heblaw yn y tymor byr, yn mynd yn uwch na'r GCC yn y flwyddyn flaenorol ynghyd â'r amcangyfrifon am unrhyw GCC ychwanegol ar gyfer 2019/20 a'r ddwy flynedd ariannol ddilynol. Rhoddir hyn peth hyblygrwydd ar gyfer benthycyca buan cyfyngedig yn y dyfodol, ond yn sicrhau ni ymgymerir ag unrhyw fenthycyca ar gyfer dibenion refeniw.

C) Gwariant cyfalaf**4 & 5 Amcangyfrif o Wariant Cyfalaf**

Dyma'r Gwariant Cyfalaf a ragamcenerir o 2018/19 i 2021/22 ac mae'n seiliedig ar y Rhaglen Gyfalaf 2018/19 a'r Strategaeth Cyfalaf ar gyfer 2019/20.

31

6 & 7 Anghenion benthycyca'r Cyngor (y Gofyniad Cyllido Cyfalaf)

Yr ail ddangosydd darbodus yw Gofyniad Cyllido Cyfalaf y Cyngor (GCC). Yn syml, y GCC yw cyfanswm y gwariant cyfalaf hanesyddol gweddilliol nad ydyw hyd yma wedi cael ei dalu amdano o adnoddau refeniw neu gyfalaf. Yn sylfaenol, mesur ydyw o anghenion benthycyca sylfaenol y Cyngor. Bydd unrhyw wariant cyfalaf nad ydyw wedi ei dalu amdano ar unwaith, yn cynyddu lefel y GCC.

Nid yw'r GCC yn cynyddu i lefel amhenodol, oherwydd mae'r ddarpariaeth refeniw isaf (DRI) yn dâl refeniw blynyddol statudol sydd, yn gyffredinol, yn gostwng yr angen benthycyca yn unol ag oes pob ased.

Mae'r GCC yn cynnwys unrhyw ymrwymiadau tymor hir eraill (e.e. cynlluniau PFI, prydlesau ariannol). Er bod y rhain yn cynyddu'r GCC ac o'r herwydd, yn cynyddu angen y Cyngor i fenthycyca, mae'r mathau hyn o gynllun yn cynnwys cyfleuster benthycyca ac o'r herwydd, nid oes raid i'r Cyngor fenthycyca ar wahân ar gyfer y cynlluniau hyn. Ar hyn o bryd, mae gan y Cyngor £dim o gynlluniau o'r fath yn y GCC.

CH) Dyled Allanol

- 8. Y terfyn a awdurdodir ar gyfer dyled allanol.** Mae dangosydd pwyllog allweddol arall yn rheoli uchafswm lefel y benthycyca. Gwaherddir dyledion allanol y tu draw i'r terfyn hwn ac mae angen i'r Cyngor llawn osod neu ddiwygio'r terfyn. Mae'n adlewyrchu'r lefel o ddyled allanol y gellid, er nad yw hynny'n beth a ddeisyfir, ei fforddio yn y tymor byr ond nid yw'n gynaliadwy yn y tymor hwy. Dyma'r terfyn statudol y penderfynir arno dan adran 3 (1) Deddf Llywodraeth Leol

2003. Mae'r Llywodraeth yn cadw'r opsiwn i reoli naill ai'r cyfan o holl gynlluniau'r cyngor neu gynlluniau cyngor penodol er nad ydyw hyd yma wedi defnyddio'r pŵer hwnnw.

Dywed y Swyddog Adran 151 Cyfarwyddwr Cyllid bod y Cyngor wedi cydymffurfio gyda'r dangosydd pwylllog hwn yn y flwyddyn gyfredol ac nid yw'n gweld anawsterau yn y dyfodol. Mae'r farn hon yn cymryd i ystyriaeth yr ymrwymadau cyfredol, y cynlluniau presennol, a'r cynigion sydd yn yr adroddiad hwn ar y gyllideb.

9. **Y ffin weithredol.** Ffin yw hon na fyddir fel arfer yn disgwyl i ddyled allanol fynd yn uwch na hi. Yn y rhan fwyaf o achosion, byddai'n ffigwr tebyg i GCC ond gall fod yn is neu'n uwch gan ddibynnu ar lefelau'r ddyled wirioneddol.

Geirfa**GWARIANT CYFALAF**

Gwariant ar brynu ased nad yw'n gyfredol, a ddefnyddir i ddarparu gwasanaethau tu draw i'r flwyddyn ariannol gyfredol, neu wariant sy'n ychwanegu at, ac nid cynnal yn unig, werth ased presennol nad yw'n gyfredol. Mae enghreifftiau'n cynnwys : adeiladu ysgol newydd, prynu offer TG, adnewyddu sylweddol cartref gofal.

CYLLIDO CYFALAF

Arian sydd ar gael i dalu am wariant cyfalaf. Mae nifer o ffyrdd o gyllido gwariant cyfalaf yn cynnwys benthycu, prydlesu, cyllido refeniw uniongyrchol, derbyniadau cyfalaf defnyddiadwy, grantiau cyfalaf, cyfraniadau cyfalaf, cronfeydd wrth gefn refeniw a chronfeydd wrth gefn a glustnodwyd.

GOFYNIAD CYLLIDO CYFALAF

Mae cyfanswm gwariant cyfalaf hanesyddol sy'n ddyledus a heb eu talu'n barod nall a'i o adnoddau refeniw neu gyfalaf. Yn hanfodol, dyma fesuriad o fenthycu angenrheidiol y Cyngor.

RHAGLEN GYFALAF

Y cynlluniau cyfalaf mae'r Cyngor yn bwriadu eu cynnal dros gyfnod penodol o amser.

DERBYNIADAU CYFALAF

Yr elw o waredu tir neu asedau eraill nad ydynt yn gyfredol eraill. Gellir defnyddio cyfrannau o dderbyniadau cyfalaf i gyllido gwariant cyfalaf newydd, o fewn y rheolau a osodir i lawr gan y llywodraeth, ond ni ellir eu defnyddio i gyllido gwariant refeniw.

CIPFA

Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifo. Y prif gorff proffesiynol a rheoleiddiol ar gyfer cyfrifon llywodraeth leol.

CYFRIF REFENIW TAI (CRT)

Cyfrif ar wahân i Gronfa'r Cyngor, sy'n cynnwys yr incwm a gwariant sy'n deillio o'r ddarpariaeth llety tai gan y Cyngor.

LLOG A DDERBYNNIR NEU A DELIR

Defnyddir y dull gyfradd log sydd mewn grym gweithredol i fesur beth yw gwerth cludadwy ased ariannol neu rywmedigaethau a fesurir yn ôl y gost lai amorteiddio cronedig, ac i ddyrannu incwm neu dreuliau cysylltiedig i'r cyfnod perthnasol. Y gyfradd log sydd mewn grym yw hwnnw sy'n rhoddi disgownt cysâct ar y taliadau arian parod neu'r derbyniadau amcangyfrifedig yn y dyfodol dros oes yr offeryn ariannol yn ôl y swm a gafodd ei gydnabod iddo'n y lle cyntaf. Mae'r gyfradd log sydd mewn grym yn cael ei diwygio yn ôl y tâl llog neu'r derbyniadau gwirioneddol trwy'r Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn i sicrhau mai dim ond llog gwirioneddol a godir yn erbyn y Dreth Gyngor. Yn achos asedau a rhywmedigaethau ariannol a gludwyd yn ôl y gost, gan fod y llog sydd mewn grym yr un faint â'r llog cludo, mae'r gwerth cludo'n cael ei ddiwygio ar gyfer llog cronus.

ISAFSWM DARPARIAETH REFENIW (MRP)

Yr isafswm sydd raid ei godi ar y cyfrif refeniw bob blwyddyn er mwyn darparu ar gyfer ad-daliad benthyciadau a symiau eraill a fenthycir gan y Cyngor.

DYLED NET

Benthyciadau'r Cyngor llai arian parod ac adnoddau hylifol.

BWRDD BENTHYCIADAU GWEITHIAU CYHOEDDUS (PWLB)

Asiantaeth Llywodraeth Ganolog sy'n rhoi benthyciadau am flwyddyn a/neu fwy i awdurdodau ar raddfeydd llog sydd ond ychydig yn uwch na'r rheini y gall y llywodraeth fenthycu ei hun.

GWARIANT REFENIW A ARIENNIR O GYFALAF O DAN STATUD (REFCUS)

Gwariant y gellir ei ohirio'n gywir (h.y. ei drin fel cyfalaf o ran natur) ond nad yw'n arwain at, neu'n parhau i gydweddu ag, ased diriaethol. Enghreifftiau o daliadau gohiriedig yw grantiau o natur cyfalaf i sefydliadau gwirfoddol.

GRANT CYNNAL REFENIW

Grant a delir gan Lywodraeth Ganolog i awdurdodau, yn cyfrannu tuag at gost gyffredinol eu gwasanaethau.

BENTHYCA GYDA CHEFNOGAETH

Mae'r Cyngor yn benthycu arian i ariannu rhan o'i raglen cyfalaf. Fe adnabyddir y benthycid gan Lywodraeth Ganolog yn ei glandriad ariannu ar gyfer y Cyngor.

BENTHYCA DROS DRO

Arian a fenthycir am gyfnod o lai na blwyddyn.

BENTHYCA DI-GEFNOGAETH

Gall y Cyngor fenthycu arian ychwanegol i'r benthycu â chefnogaeth y Llywodraeth i ariannu ei wariant cyfalaf cyn belled a'i fod yn fforddiadwy a chynaliadwy. Fe lywodraethir y pŵer yma gan Gôd Pwyllog CIPFA, a mae'r Cyngor yn lwyr gydymffurfio â hwn.

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu
Dyddiad:	11 Chwefror 2019
Pwnc:	Diweddariad Archwilio Mewnol
Pennaeth Gwasanaeth	Marc Jones Cyfarwyddwr Adnoddau a Swyddog Adran 151 01248 752601 MarcJones@ynysmon.gov.uk
Awduron yr Adroddiad:	Marion Pryor Pennaeth Archwilio a Risg 01248 752611 MarionPryor@ynysmon.gov.uk
Natur a Rheswm dros Adrodd: Mae'r adroddiad hwn yn darparu gwybodaeth am waith a wnaed gan y Gwasanaeth Archwilio Mewnol ers cyfarfod diwethaf y Pwyllgor. Mae'n caniatáu i'r Pwyllgor fonitro cynnydd a pherfformiad y Gwasanaeth Archwilio Mewnol ac mae'n rhoi crynodebau o adroddiadau Archwilio Mewnol fel y gall y Pwyllgor gael sicrwydd ynghylch gwasanaethau a meysydd corfforaethol eraill y Cyngor.	

1. RHAGARWEINIAD

1.1. Mae'r adroddiad yn rhoi diweddariad ar y sefyllfa fel yr oedd ar 19 Ionawr 2020 ynghylch:

- Adroddiadau Archwilio mewnol a gyhoeddwyd ers 10 Tachwedd 2019
- Gwaith dilyn i fyny a wnaed ar adroddiadau archwilio mewnol
- Mynd i'r Afael â 'Materion/Risgiau'
- Cynnydd o ran Darparu'r Cynllun Gweithredu Archwilio Mewnol 2019/20

2. ARGYMHELLIAD

2.1. Bod y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn nodi'r cynnydd diweddaraf a wnaed gan y Gwasanaeth Archwilio Mewnol o ran ei ddarpariaeth gwasanaeth, darparu sicrwydd, yr adolygiadau a gwblhawyd a pherfformiad ac effeithiolrwydd y gwasanaeth o ran gyrru gwelliant. Hefyd gofynnir i'r Pwyllgor benderfynu a oes angen sicrwydd pellach arno ynghylch adroddiadau archwilio.

DIWEDDARIAD ARCHWILIO MEWNOL CHWEFROR 2020

Marion Pryor BA MA CMIIA CPFA, Pennaeth Archwilio a Risg

MarionPryor@YnysMon.gov.uk

01248 752611

CYNNWYS

ADRODDIADAU ARCHWILIO MEWNOL A GYFLWYNWYD _____	3
Rheoli Risgiau Brexit _____	3
Cynllunio Parhad Busnes _____	4
ADRODDIADAU DILYN I FYNY ARCHWILIO MEWNOL _____	5
Taliadau Uniongyrchol - Dilyn i Fyny am y tro cyntaf _____	5
Gwiriad o Drefniadau Llywodraethu Gwybodaeth mewn Ysgolion - Dilyn i Fyny am y tro cyntaf _____	6
Adolygiad o Lywodraethiant yn Ysgol Kingsland - Dilyn i Fyny am y tro cyntaf ____	6
Ysgolion Cynradd - Casglu Incwm - Dilyn i Fyny am y tro cyntaf _____	7
Gwaith Dilyn i Fyny sy'n mynd rhagddo _____	7
Gwaith Dilyn i Fyny sydd ar y gweill _____	8
MYND I'R AFAEL Â 'MATERION/RISGIAU' _____	9
CYNNYDD O RAN CYFLAWNI'R CYNLLUN GWEITHREDU ARCHWILIO MEWNOL 2019/20 _____	10
ATODIAD A - CYNLLUN GWEITHREDU ARCHWILIO MEWNOL 2019/20 _____	11

ADRODDIADAU ARCHWILIO MEWNOL A GYFLWYNWYD

1. Mae'r adran hon yn darparu trosolwg o adroddiadau archwilio mewnol a gwblhawyd ers y cyfarfod diwethaf, yn cynnwys y raddfa sicrwydd a nifer y materion/risgiau a godwyd.
2. Mae aelodau'r pwyllgor a'r deilydd portffolio perthnasol wedi derbyn copïau llawn o'r adroddiadau ar wahân.
3. Rydym wedi cwblhau **dau** adroddiad yn y cyfnod dan sylw, a gwelir crynodeb ohonynt isod:

Teitl	Lefel Sicrwydd	Critigol	Sylweddol	Rhesymol	Cyfanswm
Rheoli Risgiau Brexit	Sicrwydd Rhesymol	0	0	0	0
Cynllunio Parhad Busnes	Sicrwydd Rhesymol	0	3	1	4

Rheoli Risgiau Brexit

Sicrwydd Rhesymol	Materion/Risgiau	
	0	Critigol
	0	Sylweddol
	0	Rhesymol

4. Roedd ein hadolygiad yn ceisio ateb y cwestiwn allweddol canlynol:

A oes gan y Cyngor systemau cadarn yn eu lle er mwyn gallu ymateb i'r DU yn gadael yr UE (Brexit) fel y gall y Cyngor liniaru unrhyw effeithiau negyddol?

5. Yn gyffredinol, daw ein hadolygiad i'r casgliad bod gan y cyngor drefniadau llywodraethu effeithiol ar waith i nodi, asesu a rheoli'r risgiau posib sy'n gysylltiedig â'r DU yn gadael yr UE.
6. O'r herwydd rydym yn gallu darparu sicrwydd '**Rhesymol**' ynghylch llywodraethu, rheoli risg a mesurau rheoli yn y maes hwn. Ni chodwyd unrhyw 'Faterion/Risgiau' er sylw rheolwyr.

Cynllunio Parhad Busnes

Sicrwydd Rhesymol	Materion/Risgiau	
	0	Critigol
	3	Sylweddol
	1	Rhesymol

7. Roedd ein hadolygiad yn ceisio ateb y cwestiwn canlynol:

A oes gan y Cyngor systemau cadarn yn eu lle er mwyn gallu ymateb i argyfyngau a/neu amhariad er mwyn gallu parhau i ddarparu gwasanaethau hanfodol?

8. Er ein bod wedi nodi rhai meysydd i'w gwella o fewn fframwaith parhad busnes cyffredinol y cyngor, daw ein hadolygiad i'r casgliad bod y cyngor, ar y cyfan, yn rheoli'r risg yn y maes hwn yn dda, a bod nifer o fesurau rheoli effeithiol mewn lle i sicrhau parhad gwasanaethau hanfodol yn dilyn digwyddiad mawr neu argyfwng.
9. Rydym wedi codi pedwar o faterion/risgiau y mae angen i reolwyr fynd i'r afael â nhw. Oherwydd effaith bosib y risg yn y maes hwn, mae tri ohonynt wedi cael eu dynodi yn rhai 'Sylweddol'. Fodd bynnag, mae canlyniad ein hadolygiad yn gadarnhaol ar y cyfan ac, o'r herwydd, gallwn ddarparu sicrwydd '**Rhesymol**' ynghylch llywodraethu, rheoli risg a mesurau rheoli yn y maes hwn.

ADRODDIADAU DILYN I FYNY ARCHWILIO MEWNOL

- Ar hyn o bryd, rydym yn dilyn i fyny adroddiadau gyda graddfa sicrwydd o 'Cyfyngedig' neu is ac adroddiadau eraill yr ydym yn dymuno eu monitro wrth symud ymlaen.
- Rydym wedi cwblhau pedwar adolygiad dilyn i fyny yn y cyfnod hwn, gyda'r canlyniadau canlynol. Gellir gweld mwy o fanylion am y gwaith a wnaethpwyd isod:

Teitl yr Archwiliad	Adolygiad	Dyddiad Cwblhau	Lefel Sicrwydd	Critigol	Sylweddol	Rhesymol	Cyfanswm
Taliadau Uniongyrchol	Dilyn i Fyny am y tro cyntaf	Rhagfyr 2019	Rhesymol	0	0	3	3
Gwiriad o Drefniadau Llywodraethu Gwybodaeth mewn Ysgolion	Dilyn i Fyny am y tro cyntaf	Ionawr 2020	Rhesymol	0	0	10	10
Adolygiad o Lywodraethiant yn Ysgol Kingsland	Dilyn i Fyny am y tro cyntaf	Ionawr 2020	Sylweddol	0	0	1	1
Ysgolion Cynradd – Casglu Incwm	Dilyn i Fyny am y tro cyntaf	Ionawr 2020	Cyfyngedig	0	2	0	2

Taliadau Uniongyrchol – Dilyn i Fyny am y tro cyntaf

Adroddiad Gwreiddiol			Adroddiad Presennol		
Sicrwydd Cyfyngedig	Materion/Risgiau		Sicrwydd Rhesymol	Materion/Risgiau	
	0	Critigol		0	Critigol
	0	Sylweddol		0	Sylweddol
	5	Rhesymol		3	Rhesymol

- Cynhaliom adolygiad o Taliadau Uniongyrchol a chyhoeddwyd yr adroddiad terfynol ym mis Chwefror 2019. Codwyd pump o 'Faterion/Risgiau' gennym a rhoddwyd 'Sicrwydd Cyfyngedig'.
- Daeth ein hadolygiad dilyn i fyny ym mis Tachwedd 2019 i'r casgliad bod y gwasanaeth wedi mynd i'r afael â dau o'r 'materion/risgiau' a godwyd yn yr adroddiad gwreiddiol.
- Mae tri o 'faterion/risgiau' yn parhau heb eu datrys ond maent yn derbyn sylw; cynlluniau gofal a chymorth wedi eu diweddarau, adolygiad amserol o becynnau gofal a chymorth taliadau uniongyrchol, a thystiolaeth o gydsyniad i drefniadau cynllun gofal a chymorth. Fodd bynnag, gallwn gadarnhau bod y gwasanaeth wedi gwella o ran lefel cydymffurfiaeth a / neu wedi gwneud gwaith i fynd i'r afael â'r materion/risgiau hyn.

15. Mae'r gwasanaeth wedi rhoi sylw bwriadus i sicrhau bod cofnodion cyson a chywir yn cael eu cadw ac i gynyddu'r defnydd o rybuddion a hysbysiadau ar y system. Adroddodd y gwasanaeth bod angen gwneud mwy o waith i wreiddio ac ymestyn y system yn llawn er mwyn rheoli achosion a llif gwaith yn well ac i wneud gwelliannau pellach o ran effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd, i gynorthwyo'r broses o wneud penderfyniadau a gwella gwasanaeth.
16. Lle mae gwaith yn mynd rhagddo a lle mae'r gwaith hwnnw wedi lleihau'r tebygrwydd o risg, rydym wedi adlewyrchu hynny yn y raddfa risg. O'r herwydd roeddem yn gallu cynyddu'r sicrwydd i 'Rhesymol'.

Gwiriad o Drefniadau Llywodraethu Gwybodaeth mewn Ysgolion – Dilyn i Fyny am y tro cyntaf

Adroddiad Gwreiddiol			Adroddiad Presennol		
Amherthnasol	Materion/Risgiau		Sicrwydd Rhesymol	Materion/Risgiau	
	d/b	Critigol		0	Critigol
	d/b	Sylweddol		0	Sylweddol
	d/b	Rhesymol		10	Rhesymol

17. Ym mis Mehefin 2019, comisiynwyd Strategic Risk Parctice, Zurich Risk Engineering i gynnal archwiliad o lywodraethu gwybodaeth a gwreiddio gofynion y Rheoliadau Diogelu Data Cyffredinol (GDPR) newydd ar draws holl ysgolion yr ynys.
18. Nododd adolygiad Zurich Municipal 11 o feysydd yr oedd angen gweithredu arnynt a rhoddwyd graddfa 'Uchel' i ddau ohonynt, 'Canolig' i wyth ac 'Isel' i un. Nid oedd y graddfeydd hyn yn cydfynd â'n graddfeydd ni ac felly nid oedd modd gwneud cymhariaeth.
19. Penododd y Gwasanaeth Dysgu Swyddog Diogelu Data Ysgolion ym mis Awst 2019 ac mae'n cymryd camau pendant i roi sylw i'r 10 maes gweithredu sy'n parhau i fod angen sylw ac yr ydym wedi rhoi graddfa risg 'cymedrol' iddynt. Yn dilyn penodi'r Swyddog Diogelu Data Ysgolion a'r gwaith sy'n cael ei wneud ar hyn o bryd, gallwn roi sicrwydd 'Rhesymol' ar gyfer rheoli risg, llywodraethu a rheoli GDPR mewn ysgolion.

Adolygiad o Lywodraethiant yn Ysgol Kingsland – Dilyn i Fyny am y tro cyntaf

Adroddiad Gwreiddiol			Adroddiad Presennol		
Amherthnasol	Materion/Risgiau		Sicrwydd Sylweddol	Materion/Risgiau	
	d/b	Critigol		0	Critigol
	d/b	Sylweddol		0	Sylweddol
	d/b	Rhesymol		1	Rhesymol

20. Cynhaliom adolygiad o lywodraethiant yn ystod 2018/19 yn dilyn derbyn cwyn ynghylch y berthynas rhwng Ysgol Kingsland a Caban Kingsland Ltd. Canfu'r adolygiad nad oedd unrhyw ddatganiadau o ddiddordeb, bod cofnodion papur yn wael a bod y trefniadau llywodraethu mewn perthynas â rhedeg yr ysgol a Chronfa'r Ysgol yn wan.

21. O'r wyth argymhelliad a wnaed, mae'r ysgol wedi gweithredu pedwar ac wedi gweithredu tri argymhelliad yn rhannol. Ni wnaethom adolygu un o'r argymhellion oherwydd ei fod yn gyfrifoldeb i'r Gwasanaeth Dysgu a byddwn yn ei adolygu fel rhan o'r archwiliad i Reoli Cronfeydd Answyddogol Ysgolion. O'r herwydd, rydym o'r farn bod cynnydd da wedi'i wneud o ran gweithredu'r argymhellion. O ganlyniad, gallwn roi sicrwydd **'Sylweddol'** ynghylch llywodraethiant yn y maes hwn.

Ysgolion Cynradd – Casglu Incwm – Dilyn i Fyny am y tro cyntaf

Adroddiad Gwreiddiol			Adroddiad Presennol		
Sicrwydd Cyfyngedig	Materion/Risgiau		Sicrwydd Cyfyngedig	Materion/Risgiau	
	0	Critigol		0	Critigol
	2	Sylweddol		2	Sylweddol
	1	Rhesymol		0	Rhesymol

22. Cynhaliom adolygiad o Gasglu Incwm mewn Ysgolion Cynradd yn 2018/19 a chyhoeddwyd adroddiad terfynol ym mis Hydref 2018. Arweiniodd hyn at raddfa 'Sicrwydd Cyfyngedig', a chodwyd tri o faterion/risgiau a chytunwyd ar nifer o gamau i fynd i'r afael â nhw.
23. Canfu ein hadolygiad dilyn i fyny, er bod llawer o waith wedi digwydd a bod cynnydd wedi digwydd o ran mynd i'r afael â'r materion/risgiau a godwyd yn wreiddiol, mewn nifer o achosion nid oedd y gwaith yn ddigonol i roi sylw llawn i'r mater/risg. Nid oedd yr amserlenni arfaethedig gwreiddiol ar gyfer rhai o'r camau i'w cymryd gan reolwyr yn realistig, o ystyried nifer yr adrannau a'r gwaith oedd ynghlwm. Mae hyn, yn ogystal â materion ynghylch staffio ar draws nifer o adrannau, yn golygu bod nifer o'r camau hyn yn parhau i fod angen sylw. Yn ogystal, bydd angen i'r Uwch Reolwr Cynradd newydd gymeradwyo'r broses newydd ac nid yw'r Gwasanaeth Dysgu wedi penodi neb i'r swydd hon eto.
24. Wrth gynnal ein hadolygiad dilyn i fyny, daethom i'r casgliad na fyddai rhai o'r camau i reolwyr a argymhellwyd yn wreiddiol, hyd yn oed petaent yn cael eu gweithredu'n llawn, yn mynd i'r afael yn llwyr â'r mater/risg a godwyd. O'r herwydd, rydym wedi cael trafodaeth gyda rheolwyr ac wedi cytuno ar gamau pellach er mwyn mynd i'r afael yn llawn a'r mater/risg a godwyd.
25. O ganlyniad, mae'r raddfa sicrwydd yn parhau i fod yn **'Gyfyngedig'**. Felly, byddwn yn ailymweld â'r cynllun gweithredu ym mis Medi 2020.
26. Yn unol â'n protocol o gyhoeddi adroddiadau llawn ar gyfer graddfa 'Sicrwydd Cyfyngedig' i aelodau'r Pwyllgor, mae manylion y 'Materion/Risgiau' a'r camau arfaethedig ar gyfer mynd i'r afael â nhw wedi ei gynnwys mewn adroddiad ar wahân.

Gwaith Dilyn i Fyny sy'n mynd rhagddo

27. Nid ydym yn gweithio ar unrhyw adroddiadau dilyn i fyny gyda graddfa **'Sicrwydd Cyfyngedig'**.

Gwaith Dilyn i Fyny sydd ar y gweill

28. Ar hyn o bryd, mae gennym dri adroddiad dilyn i fyny wedi eu rhaglennu ar gyfer y flwyddyn ariannol nesaf. Efallai yr ychwanegir at y rhain gan ddibynnu ar yr adolygiadau y byddwn yn eu cynnal drwy gydol y flwyddyn:

Teitl yr Archwiliad	Adolygiad	Dyddiad Dilyn i Fyny	Lefel Sicrwydd	Critigol	Sylwedd ol	Rhesymol	Cyfanswm
Rheoliadau Systemau – Mynediad Rhesymegol a Gwahaniad Dyletswyddau	Pedwerydd Adroddiad Dilyn i Fyny	Gorff 19 Ebrill 2020 ¹	Cyfyngedig	0	3	2	5
Mân Ddyledwyr	Trydydd Adroddiad Dilyn i Fyny	Mai 2020	Rhesymol	0	1	7	8
Ysgolion Cynradd – Casglu Incwm	Ail Adroddiad Dilyn i Fyny	Medi 2020	Cyfyngedig	0	2	0	2

¹ Mae'r camau i reolwyr i fynd i'r afael â'r 'Materion/Risgiau' a godwyd yn yr adolygiad Rheoliadau Systemau - Mynediad Rhesymegol a Gwahaniad Dyletswyddau yn ddibynnol ar ailstrwythuro'r swyddogaeth Cyflogres/Taliadau sy'n mynd rhagddo ar hyn o bryd, a disgwylir iddo gael ei gwblhau erbyn mis Mawrth 2020.

MYND I'R AFAEL Â 'MATERION/RISGIAU'

29. Nid oes unrhyw 'faterion/risgiau' Uchel neu Goch heb eu datrys ar hyn o bryd, a gall y Pwyllgor gymryd sicrwydd o hynny. Yn ogystal, ym mhob cyfarfod yn ystod y ddwy flynedd ddiwethaf rydym wedi adrodd ar welliant parhaus y cyngor wrth fynd i'r afael â 'materion/risgiau' sydd heb eu datrys, ac ym mis Rhagfyr 2019 roedd y ganran weithredu gyffredinol ar gyfer 'materion/risgiau' Uchel/Coch/Ambr yn 94%.
30. Mae cynnydd o ran gweithredu'r fersiwn newydd, wedi'i huwchraddio o'r system tracio camau gweithredu yn symud yn gyflym wedi i broblem cyfluniad TG gael ei ddatrys. Erbyn hyn, rydym wedi cwblhau'r gwaith o lanhau data tua 200+ o gofnodion hanesyddol ac mae'r darparwr meddalwedd yn mudo gweddill y data i'r system newydd, wedi'i huwchraddio.
31. Hefyd yn ddiweddar, rydym wedi cyfarfod â darparwr y meddalwedd er mwyn ail-gyflunio'r system newydd i fanteisio ar ei swyddogaethau ychwanegol, ac i ysgrifennu cyfres o adroddiadau perfformiad fydd yn ein cynorthwyo ni, a rheolwyr, i fonitro'r 'materion/risgiau' sydd angen eu datrys. Bydd dangosfwrdd y system yn cynnwys rhyngwyneb (widget) i alluogi rheolwyr i arddangos cip-ddarlun o'r wybodaeth sydd fwyaf defnyddiol iddynt. Byddwn yn gweithio gyda rheolwyr i arsefydlu'r rhyngwyneb ar eu cyfer.
32. Rydym yn rhagweld y byddwn yn gallu rhannu'r adroddiad cyntaf o'r system newydd i'r Pwyllgor yn y cyfarfod nesaf, ym mis Ebrill 2020. Fodd bynnag, yn y dyfodol, rydym yn gobeithio gwneud yr adroddiad yn un rhagweithiol, er mwyn cynyddu gwerth y wybodaeth yr ydym yn ei darparu i aelodau'r Pwyllgor hwn.

CYNNYDD O RAN CYFLAWNI'R CYNLLUN GWEITHREDU ARCHWILIO MEWNOL 2019/20

33. Mae'r Cynllun Gweithredu ar gyfer 2019/20 yn [Atodiad A](#).
34. Mae gwaith yn mynd rhagddo ar yr archwiliadau canlynol:
 - Gwydnwch Ariannol
 - Diwygio Lles - Digartrefedd
 - Proses gweithwyr sy'n gadael
 - Rheoli'r Risg o Dwyll
 - Adennill dyledion
35. Rydym wedi gohirio archwiliad Rheoli Cronfeydd Answyddogol Ysgolion ar gais y Cyfarwyddwr Addysg, Sgiliau a Phobl Ifanc nes y bydd modd i ni gyfarfod â phenaethiaid yn eu cyfarfodydd clwstwr Ysgolion Cynradd ac Uwchradd, ym mis Ionawr a Chwefror 2020, yn y drefn honno.
36. Rydym wedi cwblhau'r archwiliad Gwydnwch TG, ond rydym yn gweithio gyda'r Uwch Dîm Arweinyddiaeth i ddatblygu Cynllun Gweithredu i fynd i'r afael â'r 'Materion / Risgiau' a nodwyd.
37. Llesteiriwyd cynnydd wrth gwblhau archwiliadau o ganlyniad i golli dau aelod o'r tîm, sy'n golygu gostyngiad o 118 diwrnod yn yr adnodd. Diwygiwyd y cynllun i gyd-fynd â hynny ac rydym yn y broses o recriwtio staff ar hyn o bryd.

ATODIAD A – CYNLLUN GWEITHREDU ARCHWILIO MEWNOL 2019/20

Gwasanaeth / Adain	Teitl	Rheswm dros gynnwys	Graddfa Risg Gorfforaethol (Cynhenid)	Graddfa Risg Gorfforaethol (Gweddilliol)	Dyddiad Dangosol Diwygiedig 2019-20	Dyddiau gwirionedd ol fel ar 19/01/20	Nodiadau / Graddfa Sicrwydd	Dyddiad Adrodd i Bwyllgor
Corfforaethol	Parhad Busnes (YM9)	Cofrestr Risg Gorfforaethol	C2	C2	15	15	Sicrwydd Rhesymol	Chwefror 2020 (2019/20)
Corfforaethol	Diogelu Corfforaethol (YM11)	Cofrestr Risg Gorfforaethol	C2	D2	18	18	Sicrwydd Rhesymol	Rhagfyr 2018 (2018/19)
	CONTEST (Gwrthderfysgaeth ac Atal Radicaleiddio) ² (YM11)	Cofrestr Risg Gorfforaethol			0	0	Sicrwydd Rhesymol	Medi 2019 (2019/20)
Corfforaethol	Cynllunio Corfforaethol (YM13)	Cofrestr Risg Gorfforaethol	D2	D3	0	0	Wed'i ddileu	
Corfforaethol	Gwydnwch Ariannol (YM41)	Cofrestr Risg Gorfforaethol	A1	B2	17	3.25	Gwaith ar y gweill	Ebrill 2020 (Targed)

Tudalen 88

² Risg 'arunig' yn flaenorol - YM27

Gwasanaeth / Adain	Teitl	Rheswm dros gynnwys	Graddfa Risg Gorfforaethol (Cynhenid)	Graddfa Risg Gorfforaethol (Gweddilliol)	Dyddiad Dangosol Diwygiedig 2019-20	Dyddiau gwirionedd ol fel ar 19/01/20	Nodiadau / Graddfa Sicrwydd	Dyddiad Adrodd i Bwyllgor
Corfforaethol	Llywodraethu Gwybodaeth (YM3)	Cofrestr Risg Gorfforaethol	B3	C3	0	0	Sicrwydd Rhesymol	Rhagfyr 2018 ³ (2018/19)
Corfforaethol	Safonau Diogelwch Diwydiant y Cardiau Talu (PCIDSS) (YM34)	Cofrestr Risg Gorfforaethol	D1	D1	7	7	Sicrwydd Rhesymol	Mehfin 2019 (2019/20)
Corfforaethol	Brexit	Cofrestr Risg Gorfforaethol	A2		10	10	Sicrwydd Rhesymol	Chwefror 2020 (2019/20)
Corfforaethol	Proses gweithwyr sy'n gadael	Codwyd pryderon			30	21.5	Gwaith ar y gweill	Ebrill 2020 (Targed)
Corfforaethol	Rheoli Risg	Gofyniad PSIAS			0	0	Wedi ei reoli	Chwefror 2019 (ZRE) (2018/19)
Corfforaethol	Rheoli'r Risg o Dwyll	Gofyniad PSIAS			20	4	Gwaith ar y gweill	Ebrill 2020 (Targed)
Corfforaethol	Diwylliant – Gwarchod Enw Da a'r Defnydd o Gyfryngau Cymdeithasol	Sganio'r Gorwel			0	0	Wedi ei ddileu	

³ Sicrwydd a roddwyd ar gyfer rheoliadau GDPR yn Risg Ambr 'arunig' yn flaenorol (YM31)

Gwasanaeth / Adain	Teitl	Rheswm dros gynnwys	Graddfa Risg Gorfforaethol (Cynhenid)	Graddfa Risg Gorfforaethol (Gweddilliol)	Dyddiad Dangosol Diwygiedig 2019-20	Dyddiau gwirionedd ol fel ar 19/01/20	Nodiadau / Graddfa Sicrwydd	Dyddiad Adrodd i Bwyllgor
ADNODDAU								
Adnoddau	Adennill a Dileu Dyledion	System Ariannol Allweddol – Swyddog Adran 151 wedi codi pryderon			20	2.5	Gwaith ar y gweill	Ebrill 2020 (Targed)
Adnoddau	Caffael Corfforaethol (YM22)	Cofrestr Risg Gorfforaethol	B2	D2	0	0	Sicrwydd Rhesymol	Rhagfyr 2018 (2018/19)
Adnoddau	Cardiau Caffael Corfforaethol	Codwyd pryderon			15	0		
Adnoddau	Cyflogres	System ariannol allweddol – ailstrwythuro a system newydd; sicrwydd archwilio allanol			0	0	Gohiriwyd tan 2020/21	
TRAWSNEWID								
TGCh	Archwiliad TG – Diogelwch Seibr (YM28)	Cofrestr Risg Gorfforaethol	B1	C1	0	0	Sicrwydd Rhesymol	Chwefror 2019 (2018/19)

Gwasanaeth / Adain	Teitl	Rheswm dros gynnwys	Graddfa Risg Gorfforaethol (Cynhenid)	Graddfa Risg Gorfforaethol (Gweddilliol)	Dyddiad Dangosol Diwygiedig 2019-20	Dyddiau gwirionedd ol fel ar 19/01/20	Nodiadau / Graddfa Sicrwydd	Dyddiad Adrodd i Bwyllgor
TGCh	Archwiliad TG - Gwydnwch TG (YM38)	Cofrestr Risg Gorfforaethol	C1	D2	15	12.75	Gwaith ar y gweill	Ebrill 2020 (Targed Diwygiedig)
Adnoddau Dynol	Absenoldeb Salwch (YM23)	Cofrestr Risg Gorfforaethol	A2	D3	0	0	Wedi'i ddileu	
Adnoddau Dynol	Recriwtio a Chadw Staff	Cofrestr Risg Gorfforaethol	B2	C2	0	0	Sicrwydd Rhesymol	Ebrill 2019 (2018/19)
Adnoddau Dynol	Diwylliant y Gweithle – Gwahaniaethu ac Anghydraddoldeb Staff	Sganio'r Gorwel			0	0	Wedi'i ddileu	
RHEOLEIDDIO A DATBLYGU ECONOMAIDD								
Rheoleiddio a Datblygu Economaidd	Prosiectau Seilwaith (YM17)	Cofrestr Risg Gorfforaethol	B2	D2	12	0	Gohiriwyd tan 2020/21	
Rheoleiddio a Datblygu Economaidd	Gwasanaethau Hamdden – Buddsoddi mewn Cyfleusterau (YM32)	Cofrestr Risg Gorfforaethol	B2	B3	15	0	Gohiriwyd tan 2020/21	

Gwasanaeth / Adain	Teitl	Rheswm dros gynnwys	Graddfa Risg Gorfforaethol (Cynhenid)	Graddfa Risg Gorfforaethol (Gweddilliol)	Dyddiad Dangosol Diwygiedig 2019-20	Dyddiau gwirionedd ol fel ar 19/01/20	Nodiadau / Graddfa Sicrwydd	Dyddiad Adrodd i Bwyllgor
Rheoleiddio a Datblygu Economaidd	Gwasanaethau Hamdden – Llywodraethu a Rheoli	Ar gais y Pennaeth Gwasanaeth – newidiadau strwythurol sylweddol (cariwyd drosodd o 2018/19)			2	2	Sicrwydd Rhesymol	Ebrill 2019 (2018/19)
PRIFFYRDD, GWASTRAFF AC EIDDO								
Eiddo	Rheoli Asedau	Sganió'r Gorwel			0	0	Wedi'i ddileu	
TAI								
Tai	Sipsiwn a Theithwyr (Gofynion Deddf Tai 2014) (YM29)	Cofrestr Risg Gorfforaethol	B2	C2	0	0	Sicrwydd Rhesymol	Ebrill 2019 (2018/19)
Tai	Diwygio Lles – Credyd Cynhwysol ac Incwm Rhenti Tai (YM10)	Cofrestr Risg Gorfforaethol	B2	C2	8	8	Sicrwydd Rhesymol	Ebrill 2019 (2018/19)
	Diwygio Lles – Digartrefedd (YM10)				15	4.5	Gwaith ar y gweill	Ebrill 2020 (Targed diwygiedig)
GWASANAETHAU OEDOLION								
Oedolion	Gofal Iechyd Parhaus	Sganió'r Gorwel	d/b	d/b	0	0	Gohiriwyd tan 2020/21	

Gwasanaeth / Adain	Teitl	Rheswm dros gynnwys	Graddfa Risg Gorfforaethol (Cynhenid)	Graddfa Risg Gorfforaethol (Gweddilliol)	Dyddiad Dangosol Diwygiedig 2019-20	Dyddiau gwirionedd ol fel ar 19/01/20	Nodiadau / Graddfa Sicrwydd	Dyddiad Adrodd i Bwyllgor
DYSGU								
Dysgu	Moderneiddio Ysgolion (YM15)	Cofrestr Risg Gorfforaethol	C2	C2	0	0	Gohiriwyd tan 2020/21	
	CYFANSWM DYDDIAU ARCHWILIO A RAGLENNWYD				219⁴	113.75		
DYDDIAU HEB EU RHAGLENNU Y GELLIR CODI AMDANYNT (CYNHYRCHIOL)								
	Gwaith Dilyn i Fyny	Nifer o adroddiadau sicrwydd cyfyngedig sydd angen eu dilyn i fyny, yn cynnwys adrodd ar a gweinyddu 4Action			100	93.75		
	Gwaith Gwrth Dwyll Cyffredinol, Menter Dwyll Genedlaethol (NFI)				10	8.75		
	Rheoli Cronfeydd Answyddogol Ysgolion	Gwaith gwrth-dwyll rhagweithiol			25	10	Gwaith ar y gweill	Ebrill 2020 (Targed)

Tudalen 93

⁴ 420 diwrnod yn flaenorol

Gwasanaeth / Adain	Teitl	Rheswm dros gynnwys	Graddfa Risg Gorfforaethol (Cynhenid)	Graddfa Risg Gorfforaethol (Gweddilliol)	Dyddiad Dangosol Diwygiedig 2019-20	Dyddiau gwirionedd ol fel ar 19/01/20	Nodiadau / Graddfa Sicrwydd	Dyddiad Adrodd i Bwyllgor
	Cyfeiriadau				10	4.5		
	Cau gwaith y flwyddyn flaenorol				13	13		
Tudalen 94	Ardystio Grantiau:	Gofynion Grant			20	20		
	Grant Rhentu Doeth Cymru						Sicrwydd Sylweddol	Medi 2019 (2019/20)
	Grant Datblygu Disgyblion						Sicrwydd Sylweddol	Medi 2019 (2019/20)
	Grant Datblygu Disgyblion – Dyraniad Plant sy'n Derbyn Gofal						Sicrwydd Sylweddol	Rhagfyr 2019 (2019/20)
	Dyfarniad Cyflog Athrawon a Phwysau ar Gostau						Sicrwydd Sylweddol	Rhagfyr 2019 (2019/20)
	Grant Datblygu Disgyblion – Mynediad						Sicrwydd Sylweddol	Rhagfyr 2019 (2019/20)
	Dysgwyr o Gefndir Ethnig, Lleiafrifol, Sipsi neu Roma						Sicrwydd Sylweddol	Rhagfyr 2019 (2019/20)
	Costau Ychwanegol Prydau Ysgol am Ddim oherwydd cyflwyno'r Credyd Cynhwysol						Sicrwydd Rhesymol	Rhagfyr 2019 (2019/20)

Gwasanaeth / Adain	Teitl	Rheswm dros gynnwys	Graddfa Risg Gorfforaethol (Cynhenid)	Graddfa Risg Gorfforaethol (Gweddilliol)	Dyddiad Dangosol Diwygiedig 2019-20	Dyddiau gwirionedd ol fel ar 19/01/20	Nodiadau / Graddfa Sicrwydd	Dyddiad Adrodd i Bwyllgor
	Ymgynghoriaeth Gorfforaethol				70	66.25		
	Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu, yn cynnwys hyfforddiant i aelodau a hunan-asesu				50	38		
	Adolygiad Rheoli				40	26.5		
	Wrth gefn				0	0		
	CYFANSWM				338⁵	280.75		
DYDDIAU NA ELLIR CODI AMDANYNT (ANGHYNHYRCHIOL)								
	Risg ac Yswiriant				28	26.5		
	Gweinyddiaeth Gyffredinol				48	42		
	Datblygiad Personol ac Adolygiadau, Cyfarfodydd 1 i 1 a Thîm				18	11		
	Rheoli, yn cynnwys ymgysylltu ag Archwilio Allanol a pharatoi cynllun archwilio				38	30.25		

Tudalen 95

⁵ 440 diwrnod yn flaenorol

Gwasanaeth / Adain	Teitl	Rheswm dros gynnwys	Graddfa Risg Gorfforaethol (Cynhenid)	Graddfa Risg Gorfforaethol (Gweddilliol)	Dyddiad Dangosol Diwygiedig 2019-20	Dyddiau gwirionedd ol fel ar 19/01/20	Nodiadau / Graddfa Sicrwydd	Dyddiad Adrodd i Bwyllgor
	Gwyliau, yn cynnwys gwyliau blynyddol, statudol, arbennig a salwch				500 ⁶	497.75		
	Hyfforddiant a Datblygiad Staff				113	106.5		
	CYFANSWM				745⁷	714		
	CYFANSWM ADNODDAU ANGENRHEIDIOL				1302	1108		
	ADNODDAU AR GAEL				1302⁸	1108		
	DIFFYG ADNODDAU				0	0		
	CYNHYRCHIANT				44%⁹	36%		

⁶ 182 diwrnod yn flaenorol

⁷ 440 diwrnod yn flaenorol

⁸ 1,300 diwrnod yn flaenorol, cynyddwyd i 1,420 yn Hydref 2019 a'i ostwng yn Ionawr 2020 oherwydd swyddi gwag

⁹ 67% yn flaenorol

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adrodd i:	Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu
Dyddiad:	11 Chwefror 2020
Pwnc:	Strategaeth Archwilio Mewnol 2020-21 - Drafft
Pennaeth Gwasanaeth:	Marc Jones, Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran151 01248 752601 MarcJones@ynysmon.gov.uk
Awdur yr Adroddiad:	Marion Pryor, Pennaeth Archwilio a Risg 01248 752611 MarionPryor@ynysmon.gov.uk
Natur a Rheswm dros Adrodd: Mae'r adroddiad hwn yn cyflwyno'r Strategaeth Archwilio Mewnol ar gyfer 2020-21 ar gyfer ystyriaeth y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu er mwyn penderfynu a yw'n bodloni gofynion sicrwydd y Cyngor. Mae Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus angen i'r prif swyddog archwilio sefydlu cynllun sy'n seiliedig ar risg er mwyn penderfynu ar flaenoriaethau'r gweithgareddau archwilio mewnol, sy'n gyson â nodau'r sefydliad. Mae'n rhaid i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu gymeradwyo'r rhain (Safon 1110).	

1. Cyflwyniad

1.1. Mae'r Strategaeth Archwilio Mewnol 2020-21 arfaethedig wedi ei hatodi ar gyfer ei hadolygu a'i thrafod gan y Pwyllgor.

2. Cefndir

2.1. Mae Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus (PSIAS) angen i mi, fel y prif swyddog archwilio, sefydlu cynlluniau sy'n seiliedig ar risg er mwyn penderfynu ar flaenoriaethau'r gweithgareddau archwilio mewnol sy'n gyson â nodau'r Cyngor. Wrth flaenoriaethu ein hadnoddau cyfyngedig, mae'n rhaid i ni wneud gwaith digonol er mwyn fy ngalluogi i ddarparu barn archwilio mewnol flynyddol fel y gall y Cyngor siapio ei Ddatganiad Llywodraethu Blynyddol.

2.2. Fel sail i'r gwaith archwilio, rydw i wedi defnyddio'r gofrestr risg gorfforaethol er mwyn penderfynu ar y blaenoriaethau ar gyfer gweithgareddau archwilio mewnol. Yn ychwanegol at hynny, rydw i wedi cyfarfod ag Arweinydd y Cyngor, yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth a'r holl bennaethiaid gwasanaeth er mwyn trafod eu safbwyntiau am y meysydd arfaethedig ar gyfer eu hadolygu a'r meysydd sy'n achosi pryder.

2.3. O ganlyniad i'r ansicrwydd o ran recriwtio, dydw i ddim hyd yma wedi datblygu cynllun gweithredol. Unwaith y mae'r recriwtio wedi'i gwblhau, byddaf yn adolygu ac yn addasu'r cynllun yn ôl yr angen, mewn ymateb i newidiadau ym musnes, risgiau, gweithrediadau a rhaglenni'r Cyngor er mwyn sicrhau ei fod yn parhau i fod yn

berthnasol. Byddaf yn adrodd yn ôl ar y newidiadau i'r Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog Adran 151 a'r Pwyllgor Archwilio a Gorchmynion.

2.4. Yn dilyn cynnwys unrhyw adborth, byddaf yn cyflwyno Strategaeth Archwilio Mewnol terfynol, yn cynnwys cynllun gweithredol, i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ar 21 Ebrill 2020 ar gyfer ei gymeradwyo.

3. Argymhelliad

3.1. Bod y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn cymeradwyo'r Strategaeth Archwilio Mewnol ar gyfer 2020-21 ac yn ystyried a yw'r dull a'r blaenoriaethau a amlinellir yn bodloni anghenion sicrwydd y Cyngor.

STRATEGAETH ARCHWILIO MEWNOL DRAFFT 2020-21

Marion Pryor BA MA CMIIA CPFA

MarionPryor@YnysMon.gov.uk

01248 752611

CYNNWYS

CYFLWYNIAD	3
STRWYTHUR, CAPASITI A HYFFORDDIANT Y GWASANAETH	4
Hyfforddiant	5
CYNLLUNIO ARCHWILIO	6
Cynllunio Archwiliadau ar sail Risg	6
Cydymffurfiaeth v Sicrwydd	7
Mapio Sicrwydd	7
BLAENORIAETHAU	8
Cofrestr Risg Corfforaethol	8
Twyll	9
Newid Hinsawdd	10
Clefyd Coed Ynn	10
Cyllid Gofal Cymdeithasol Oedolion	11
Plant Sy'n Derbyn Gofal	11
Cyllid Grant	12
Archwilio TG	12
GWAITH DILYN I FYNY	13
MESURAU PERFFORMIAD	14
Meincodi	14
HERIAU WRTH SYMUD YMLAEN	15

CYFLWYNIAD

Mae Archwilio Mewnol yn dŷm mewnol annibynnol a gwrthrychol sy'n rhoi sicrwydd a chyngor i bob lefel o reolwyr ac aelodau etholedig ar ansawdd y gweithrediadau o fewn y Cyngor.

Rydym yn gweithredu'n unol â safonau archwilio mewnol y sector cyhoeddus¹ (PSIAS), sy'n diffinio archwilio mewnol fel a ganlyn:

Mae archwilio mewnol yn weithgaredd ymgynghorol a sicrwydd annibynnol a gwrthrychol a ddyluniwyd i ychwanegu gwerth ac i wella gweithrediadau sefydliadau unigol. Mae'n cynorthwyo sefydliad i gyflawni ei amcanion trwy fabwysiadu dull disgybledig a systematig o werthuso a gwella effeithiolrwydd ei brosesau rheoli risg, llywodraethiant a rheolaeth.

Agwedd bwysig ar waith archwilio mewnol yw'r graddau y mae'n helpu'r sefydliad i gyflawni ei amcanion a gwella. Mae hyn yn golygu bod rhaid i'n gwaith ganolbwyntio ar y pethau sy'n bwysig i'r sefydliad, ac mae'n rhaid i'r safbwyntiau a'r awgrymiadau gwella a ddarparwn helpu'r sefydliad a chael eu gwerthfawrogi gan ran-ddeiliaid. Felly, mae amcanion y gwasanaeth fel a ganlyn:

- Darparu sicrwydd a chyngor annibynnol i reolwyr ac aelodau etholedig ar faterion rheoli risg, llywodraethiant a rheolaeth fewnol.
- Datblygu a hyrwyddo ein rôl i wneud cyfraniad sylweddol at nod y Cyngor i foderneiddio, cyflawni arbedion effeithlonrwydd a gwella gwasanaethau i'n cwsmeriaid.
- Ychwanegu gwerth ym mhob maes o'n gwaith, gan ddarparu gwasanaeth ardderchog i'n cwsmeriaid.

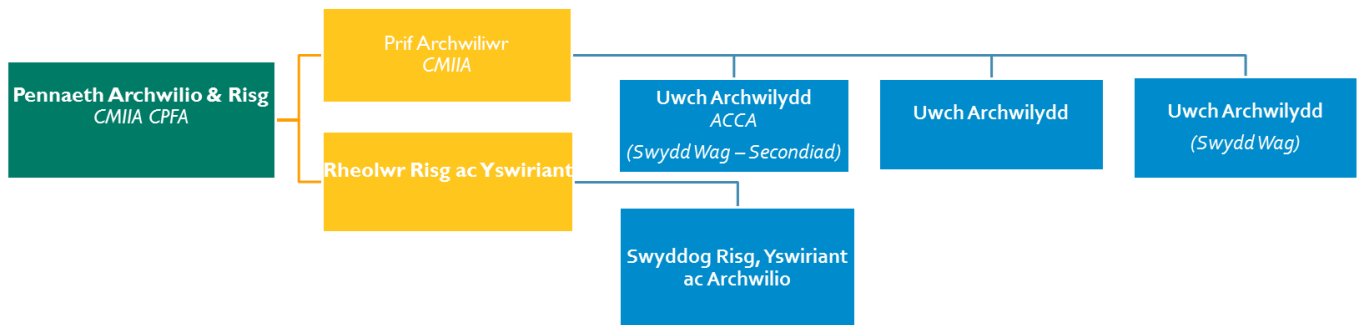
¹ Mae'r Gosodwyr Safonau Archwilio Mewnol Perthnasol (CIPFA, Yr Adran Iechyd, Llywodraeth Cymru, Adran Gyllid (Gogledd Iwerddon), Trysorlys EM a Llywodraeth yr Alban) yn cyhoeddi Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus (2017) ac maent yn orfodol i bob llywodraeth leol a chanolog.

STRWYTHUR, CAPASITI A HYFFORDDIANT Y GWASANAETH

Mae'r tîm Archwilio Mewnol wedi newid yn sylweddol dros y blynyddoedd diwethaf. Gan fabwysiadu dull sy'n gwbl seiliedig ar risg, mae 'archwilio darbodus' ac integreiddio Archwilio mewnol a Rheoli Risg wedi gwella'r sicrwydd mae'n ei ddarparu i'r Cyngor.

Mae'r tîm wedi ymateb yn dda; mae staff wedi newid eu sgiliau, wedi darparu archwiliadau fwy cymhleth a strategol mewn llai o amser ac wedi rheoli llwyth gwaith uwch. Yn anffodus, bu trosiant staff yn uchel, o ganlyniad i ddirchafiadau mewnol ac allanol ac mae gennym ddwy swydd wag (un swydd dros dro ac un swydd barhaol), yr ydym yn recriwtio ar eu cyfer ar hyn o bryd.

Fodd bynnag, mae'r tîm yn parhau i gynnwys cyfoeth o brofiad o archwilio mewnol ac allanol ynghyd â chymysgedd rhagorol o gymwysterau proffesiynol yn cynnwys CIPFA², CIIA³, ac ACCA⁴ a chymwysterau academaidd mewn Rheoli Newid, Busnes a Chyfrifyddiaeth.

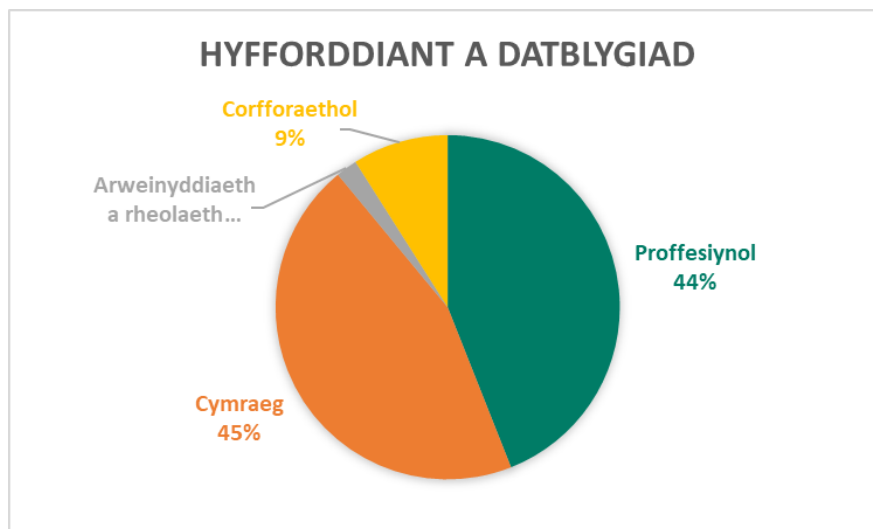
² Chartered Institute of Public Finance and Accountancy

³ Chartered Institute of Internal Auditors

⁴ Association of Chartered Certified Accountants

Hyfforddiant

Bydd y gwasanaeth yn parhau i fuddsoddi er mwyn sicrhau bod y tîm yn parhau â'u datblygiad proffesiynol ac yn parhau i fod yn ymwybodol o risgiau a datblygiadau sy'n codi. Byddwn hefyd yn cymryd rhan mewn hyfforddiant corfforaethol gorfodol, yn ôl yr angen. Bydd y tîm yn buddsoddi tua 100 diwrnod mewn hyfforddiant a datblygu yn ystod 2020-21, yn cynnwys:

CYNLLUNIO ARCHWILIO

Mae amryw o ofynion y mae'n rhaid eu bodloni wrth gynllunio gwaith archwilio mewnol.

Cynllunio Archwiliadau ar sail Risg

Mae Safon 2010 yn datgan bod rhaid i'r prif swyddog archwilio sefydlu **cynllun yn seiliedig ar risg** i bennu'r blaenoriaethau sy'n gysylltiedig â gweithgarwch archwilio mewnol, sy'n gyson â nodau'r sefydliad. Yn yr un modd, mae Safon 2120 yn datgan bod rhaid i'r gweithgarwch archwilio mewnol werthuso effeithiolrwydd y prosesau rheoli risg a chyfrannu at eu gwella.

Dros yr ychydig flynyddoedd diwethaf, mae'r angen i reoli risgiau wedi'i adnabod fel **rhan hanfodol o ymarfer llywodraethiant corfforaethol da**. Mae hyn wedi rhoi mwy a mwy o bwysau ar sefydliadau i adnabod yr holl risgiau busnes maent yn eu wynebu ac i egluro sut maent yn eu rheoli. Yn ogystal, mae'r gweithgareddau sydd ynghlwm wrth reoli risgiau wedi'u hadnabod fel rhai sy'n chwarae rôl greiddiol a hanfodol wrth gynnal system gadarn o reolaeth fewnol.

Tra bod y cyfrifoldeb am adnabod a rheoli risgiau yn perthyn i'r rheolwyr, un o rolau allweddol archwilio mewnol yw darparu sicrwydd bod y risgiau hynny wedi cael eu rheoli'n briodol. Mae archwilio mewnol ar sail risg yn galluogi'r swyddogaeth archwilio mewnol i roi sicrwydd i'r *'rheini sy'n gyfrifol am lywodraethu'* fod y prosesau rheoli risg yn rheoli risgiau'n effeithiol, mewn perthynas â'r parodrwydd i dderbyn risg. Mae hefyd, ar bob cam, yn ceisio atgyfnerthu cyfrifoldebau'r rheolwyr a'r aelodau etholedig i reoli risg.

O ganlyniad, y ffordd orau i weithgarwch archwilio mewnol proffesiynol gyflawni ei nod i fod yn gonglfaen llywodraethiant yw gosod ei waith yng nghyd-destun fframwaith rheoli risg y sefydliad ei hun. felly, **rydym wedi alinio ein gweithgarwch archwilio mewnol gyda'r gofrestr risg gorfforaethol**.

Er mwyn darparu agwedd fwy hyblyg ac i gymryd i ystyriaeth newidiadau yn y sefydliad a'r amgylchedd risg, byddwn hefyd yn cyfarfod ag uwch reolwyr er mwyn trafod eu risgiau, pryderon a gofynion diweddaraf. Fel hyn, bydd gennym y wybodaeth ddiweddaraf a byddwn yn

ymwybodol o unrhyw faterion sy'n codi a byddwn yn gallu canolbwyntio ein hadnoddau yn y meysydd lle mae'r blaenoriaeth a'r risg uchaf.

Cydymffurfiaeth v Sicrwydd

Yn draddodiadol, roedd archwilio yn canolbwyntio'n bennaf ar werthuso'r gorffennol a sicrhau cydymffurfiaeth. Y rheolwyr sy'n gyfrifol am gydymffurfiaeth ac mae archwilio wedi esblygu i helpu sefydliadau i edrych ymlaen a mynd i'r afael â materion a allai effeithio ar berfformiad busnes.

Mapio Sicrwydd

Mae yna hefyd ffynonellau eraill o sicrwydd y gellir eu defnyddio er mwyn darparu sicrwydd bod risgiau'n cael eu rheoli'n effeithiol. Mae Archwilio Mewnol mewn sefyllfa unigryw o fewn y sefydliad i ddarparu sicrwydd cyfannol i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethiant ac uwch reolwyr ar effeithlonrwydd rheoliadau mewnol, llywodraethiant a rheoli risg. Mae hefyd mewn sefyllfa dda i gyflawni rôl ymgynghorol ar gydlyniant sicrwydd.

Mae'r model 'tair llinell amddiffyn' (neu sicrwydd) yn fframwaith y gellir ei ddefnyddio er mwyn dod â'r ffynonellau sicrwydd hyn ynghyd a bydd yn rhoi sicrwydd i Aelodau, rheoleiddwyr sector ac archwilwyr allanol bod rheoliadau a phrosesau priodol yn eu lle a'u bod yn gweithredu'n effeithiol.

Rydym yn defnyddio ein meddalwedd rheoli risg (4risk) i gofnodi'r 'tair llinell amddiffyn/sicrwydd':

- Llinell Gyntaf o Sicrwydd - camau rheng flaen gan y perchennog rheolaeth/ adroddiadau perfformiad i bwyllgorau/byrddau ac ati.
- Ail Linell Sicrwydd - rheolaeth rheoli cyffredinol, rheolaeth ariannol (e.e. monitro adroddiadau gan swyddogaethau canolog eraill)
- Trydydd Llinell Sicrwydd - sicrwydd cyffredinol wedi'i ddarparu gan gyrff rheoleiddio mewnol, allanol neu eraill.

BLAENORIAETHAU

Bu'n flwyddyn o ansicrwydd ar gyfer llywodraeth leol, yn ariannol ac yn wleidyddol. Mae'r rhan fwyaf o'r heriau allweddol yn ymwneud â chyllidebau'n cael eu gwasgu a chynnydd mewn galw am wasanaethau, ynghyd â rhai heriau newydd.

Mae Llywodraeth Leol yn parhau i wynebu'r cyfuniad gwaethaf o broblemau:

- Toriadau i'r gyllideb, llai o arian wrth gefn ac ansicrwydd ariannol
- Newidiadau a chynnydd mewn galw a phwysau
- Heriau technolegol ac o ran demograffeg
- Costau cynyddol eraill megis cyfraniadau yswiriant cenedlaethol uwch i gyflogwyr a'r cyflog byw cenedlaethol

Bydd angen i flaenoriaethau Archwilio Mewnol ystyried y pethau hyn, ynghyd â:

- Mae llymder yn yrrwr dros newid - lle mae newid, mae risg
- Gyda thoriadau ac aildrefnu staff, mae risg bod staff yn anfodlon a bod profiad yn cael ei golli
- Gall torri costau hefyd arwain at dorri rheolaethau
- Mae angen i'r sefydliad fod yn fwy dyfeisgar (a chymryd risgiau mwy ar adegau) sydd angen ei ystyried wrth gynnal archwiliadau.

O ganlyniad, bydd penderfynu ar flaenoriaethau Archwilio Mewnol yn dod yn fwyfwy pwysig ac hefyd yn anoddach.

Cofrestr Risg Corfforaethol

Er mwyn sicrhau ein bod yn canolbwyntio ar yr hyn sydd bwysicaf i'r Cyngor, bydd mwyafrif y gweithgareddau archwilio mewnol yn adolygiad o'r risgiau coch ac ambr ar y gofrestr risg gorfforaethol. Y rhain fydd y meysydd blaenoriaeth ar gyfer adolygiadau Archwilio mewnol. Ar hyn o bryd, mae'r gofrestr risg gorfforaethol yn cynnwys 12 maes lle mae'r risg wedi ei hasesu yn goch neu'n ambr. Y pump uchaf ar y rhestr yw:

- Y risg o **ymosodiad seiber** yn cael effaith sylweddol ar allu'r Cyngor i ddarparu gwasanaethau rheng flaen a gwasanaethau cefnogi (coch cynhenid/coch gweddillol)
- Y risg nad yw'r Cyngor yn gallu cytuno ar safle addas, cost effeithiol sy'n bodloni anghenion y rhai hynny yn yr **Asesiad Anghenion Llety Sipsiwn a Theithwyr** (coch cynhenid/coch gweddillol)
- Risg y bydd y DU yn gadael yr Undeb Ewropeaidd (Brexit) yn cael **effaith negyddol ar Ynys Môn** (coch cynhenid/coch gweddillol)
- Y risg bod y gostyngiad mewn **termau real yng nghyllid y Cyngor** yn parhau ac yn arwain at wasanaethau statudol yn cael eu cwtogi, blaenoriaethau ddim yn cael eu cyflawni, buddsoddiadau ddim yn cael eu gwneud a chynnydd o ran pwysau staffio (coch cynhenid/coch gweddillol)
- Risg nad yw'r Cyngor yn gallu **recruiwio, cadw a datblygu staff addas** er mwyn gallu darparu gwasanaethau effeithiol ac effeithlon (coch cynhenid/coch gweddillol)

Mae'r saith sy'n weddill yn cynnwys diwygio lles, diogelu, moderneiddio ysgolion, isadeiledd, contractau, buddsoddi mewn cyfleusterau hamdden a methiant TG.

Twyll

Mae'r cyfuniad o broblemau yn creu amodau perffaith ar gyfer twyll. Mae'r 'traciwr Twyll a Llygredigaeth' CIPFA 2019 yn amlygu'r meysydd uchaf o dwyll (yn ôl gwerth) fel:

- Twyll Tai (53.6%)
- Twyll Treth Cyngor (12.1%)
- Twyll Trethi Busnes (5.1%)
- Consesiwn Parcio Anabl (1.8%)

Mae risgiau twyll eraill yn cynnwys gofal cymdeithasol oedolion, caffael, cyflogres, treuliau a thwyll mandad. Yn ystod 2020-21, byddwn felly yn ymgymryd â gweithgareddau gwrth-dwyll wedi'i dargedu er mwyn codi ymwybyddiaeth ac adnabod twyll o fewn y sefydliad.

Byddwn hefyd yn parhau i adolygu agwedd y Cyngor tuag at gwrth-dwyll, gwrth-lwgrwobrwyo a llygredigaeth, gwrth-wyngalchu arian ac ariannu therfysgaeth a bydd y Cynllun Ymateb i Dwyll yn cael ei ddiweddarau yn ôl yr angen.

Newid Hinsawdd

Mae newid hinsawdd a'i effeithiau dilynol, megis tywydd eithafol, yn risg cynyddol sylweddol. Tra bo llywodraethau wedi dechrau cymryd camau bach er mwyn mynd i'r afael â newid hinsawdd, mae'r cyhoedd yn galw am weithredu brys. Efallai nad yw newid hinsawdd yn ymddangos ar gofrestr risg y Cyngor ond gallai amllder tywydd eithafol effeithio ar barhad busnes. Gall achosion o dywydd garw hefyd gael effaith sylweddol ar gymunedau ac achosi difrod sylweddol i eiddo; mae hefyd angen i'r Cyngor amddiffyn ei stoc tai ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol.

Byddwn yn ystyried a oes unrhyw asesiadau risg wedi eu cynnal er mwyn penderfynu ar yr effeithiau posibl, os yw'r systemau monitro ar gyfer adnabod yr effeithiau hyn yn gweithio ac os yw polisiâu yswiriant a chynlluniau wrth gefn y Cyngor yn addas i'r diben.

Clefyd Coed Ynn

Clefyd Coed Ynn, *Hymenoscyphus fraxineus* (a arferai gael ei adnabod fel *Chalara fraxinea*), yw'r clefyd mwyaf difrifol i effeithio ar goed yn y DU ers Clefyd Llwyfen yr Isalmaen (Dutch Elm Disease). Bydd yn arwain at ddirywiad, ac o bosibl marwolaeth, mwyafrif y coed ynn ym Mhrydain ac mae ganddo'r potensial i heintio mwy na 2 biliwn (dros 1.8 biliwn o goed ifanc ac eginblanhigion a dros 150 miliwn o goed aeddfed) ar draws y wlad.

Bydd y Clefyd Coed Ynn yn arwain at newidiadau i'n tirlun a phoblogaeth coed, newidiadau i fioamrywiaeth a chymeriad y tirlun a gallai gynyddu effeithiau megis llifogydd a achosir gan y ffordd y mae dŵr yn rhyngweithio â'r amgylchedd. Gyda chonsensws ar hyn o bryd y bydd hyd at 85-90% o goed ynn yn marw neu'n cael eu heffeithio arnynt yn sylweddol dros y 5-15 mlynedd nesaf bydd y risgiau diogelwch yn unig a achosir gan y clefyd coed ynn yn golygu na

fydd modd i bethau ‘barhau fel arfer’ ar gyfer unrhyw sefydliad sy’n rheoli coed ynn. Gallai methiannau wrth reoli coed arwain at gynydd yn nifer y bobl a gaiff eu niweidio gan goed a phosibilrwydd o gynydd mewn hawliadau eiddo.

Bydd angen i’r Cyngor adolygu, lle bo’r angen, gwneud newidiadau i arferion a chyfundrefnau rheoli coed. Bydd hyn yn amharu’n sylweddol ar adnoddau er mwyn sicrhau bod y coed ynn hynny sydd ger ffyrdd, llwybrau cyhoeddus, mannau agored, rheilffyrdd a cheblau ffôn a thrydan yn gwbl ddiogel.

Er bod dal ansicrwydd am y ffordd y bydd y Clefyd Coed Ynn yn effeithio ar ein Cymdeithas, gellir rhagweld y bydd yn arwain at golli amwynderau presennol, tra’n lliniaru’r risg a’r gost o reoli’r pethau hyn.

O ganlyniad i ba mor gyffredin yw Coed Ynn mewn parciau ac ar ochrau ffyrdd, mae’r Pennaeth Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo wedi codi’r mater hwn gyda ni. Byddwn yn adolygu’r camau y bydd y Cyngor yn eu cymryd er mwyn gallu deall graddfa’r broblem, y risgiau a pha mor effeithiol y mae’r Cyngor yn rheoli ac yn lliniaru’r risgiau hyn.

Cyllid Gofal Cymdeithasol Oedolion

Mae bwlch yn datblygu o ran y cyllid gofal cymdeithasol sy’n rhoi pwysau critigol ar y Cyngor i allu rheoli incwm a gwariant yn y maes hwn. Mae cynnydd yn y galw am wasanaethau a chymorth ond llai o adnoddau a chapasiti er mwyn gallu darparu hyn. Mae yna hefyd gost ariannol uniongyrchol i awdurdodau lleol a risg i enw da wrth fethu â bodloni gofynion statudol.

Ar gais y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol, byddwn yn adolygu’r fframwaith codi tâl ar gyfer gwasanaethau gofal cymdeithasol oedolion.

Plant Sy’n Derbyn Gofal

Mae’r cynnydd yn nifer y plant sy’n derbyn gofal a’r cynnydd o ran cymhlethdod yr achosion wedi cynyddu’r galw sydd ar y Cyngor. Ynghyd â’r anhawster wrth leoli’r plant hyn, mae yna

hefyd fater capasiti cynyddol gyda gofal preswyl, sy'n cynyddu costau. Mae'r diffyg dewis o ran lleoliadau preswyl yn golygu nad oes modd sicrhau ansawdd y ddarpariaeth bob amser. Mae'r rhain a heriau eraill yn cynyddu'r pwysau ar y gweithlu. Byddwn felly yn cynnal adolygiad i reolaeth llwyth achosion gofal cymdeithasol yn y gwasanaethau plant.

Cyllid Grant

Mae'r Cyngor yn gynyddol cael ei ariannu gan grantiau untro, a dderbynnir ar fyr rybudd yn aml iawn. Felly, byddwn yn cynnal adolygiad o ba mor barod yw'r Cyngor i ymateb i gyfleoedd sy'n codi o ran nawdd grant.

Archwilio TG

Mae'r Llywodraeth wedi graddio TG fel un o'r pedwar risg uchaf i ddiogelwch cenedlaethol yn y DU. Gyda dau risg cysylltiedig â TG ar y gofrestr risg gorfforaethol, mae'n amlwg bod TG yn risg (a chyfle) sylweddol i'r Cyngor. Mae risgiau sylweddol o systemau'n cael eu hacio, methu â defnyddio systemau allweddol neu gael mynediad i ddata, i gyd yn arwain at golli enw da, dirwyon mewn perthynas â thorri rheolau GDPR a cholli gwasanaethau ar gyfer cleientiaid bregus.

Wrth i ymosodiadau ddod yn fwy soffistigedig a chael ei weld yn faes deniadol iawn i droseddwyr, rhaid i'r Cyngor gymryd camau rhagweithiol. Yn dilyn cwblhau dau ddarn sylweddol o waith yn y maes hwn, rydym wedi mynd cyn belled ag y gallwn o ran ein galluoedd TG. Byddwn felly yn comisiynu Adran TG Cyngor Dinas Salford i ymgymryd â Gwiriad Iechyd TG lefel uchel er mwyn darparu'r Cyngor â'r sicrwydd bod ei brosesau TG, o ran bod yn agored i niwed, yn cael eu rheoli'n effeithiol.

GWAITH DILYN I FYNY

Mae Safon 2500 yn datgan bod rhaid i'r prif swyddog archwilio sefydlu proses dilyn-i-fyny i fonitro a sicrhau bod rheolwyr wedi mynd i'r afael yn effeithiol â'r risgiau a godwyd neu fod uwch reolwyr wedi derbyn y risg o beidio â gweithredu.

Gallai blaenoriaethau sy'n cystadlu a ffactorau eraill atal rheolwyr rhag rhoi sylw i'r Risgiau/Materion o fewn yr amserlen y cytunwyd arni neu fel y dyluniwyd yn flaenorol i liniaru'r risg.

Mae Rheolwyr nad ydynt yn rhoi sylw i'r Risgiau/Materion sy'n codi o waith archwilio mewnol yn gwneud y sefydliad yn agored i risg. Trwy ddilyn i fyny, mae hyn yn gymorth i'w atal rhag dod yn broblem.

Yn unol â'n Siarter Archwilio Mewnol sydd wedi'i gytuno, byddwn yn dilyn i fyny yr holl Risgiau/Materion sydd wedi'u cynnwys mewn adroddiadau archwilio sydd â gradd Sicrwydd 'Cyfyngedig' neu 'Dim'. Pan fo adroddiadau'n parhau i ddenu gradd Sicrwydd 'Cyfyngedig' neu 'Dim' efallai y bydd y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethiant yn gwahodd y Pennaeth Gwasanaeth i fynychu cyfarfod i drafod yr adroddiad.

Byddwn yn helpu'r sefydliad i dracio gweithrediad yr holl gamau gweithredu ac yn cofnodi'r holl gamau gweithredu y cytunwyd arnynt ar system dracio fewnol (4action).

MESURAU PERFFORMIAD

Mae archwilio mewnol seiliedig ar risg ar flaen y gad o ran arferion archwilio mewnol. Mae'n broses ddynamig ac felly'n anoddach ei reoli na methodoleg traddodiadol. Mae monitro cynnydd yn erbyn cynllun sy'n newid yn barhaus yn heriol. Fodd bynnag, mae'r manteision yn fwy na'r anawsterau ac rydym wedi adolygu ein mesurau perfformiad er mwyn sicrhau bod yr anawsterau o ran mesur effeithlonrwydd archwilio mewnol wedi eu cymryd i ystyriaeth.

Mae gennym raglen sicrwydd ansawdd a gwella mewn lle er mwyn sicrhau bod ein gwasanaeth archwilio mewnol yn gwella'n barhaus. Rydym wedi mabwysiadu cyfres fyrrach o fesurau perfformiad er mwyn sefydlu pa mor effeithiol yw ein gwaith, y gellir ei weld yn y tabl isod.

Dangosydd Perfformiad	Targed 2020/21	Perfformiad 2019/20 (hyd at Ch3)	Perfformiad 2018/19	Perfformiad 2017/18
Risgiau Coch ac Ambr sy'n Weddill yn y Gofrestr Risg Gorfforaethol sydd wedi cael eu harchwilio	80%	58%	29%	Heb ei fesur
Archwiliadau sydd wedi eu cwblhau o fewn chwe mis	100%	92%	Heb ei fesur	Heb ei fesur
Ymatebion Cleientiaid sydd yn o leiaf 'bodlon'	100%	100%	100%	100%
Wedi adrodd i'r pwyllgor Archwilio a Llywodraethiant o fewn y targed	100%	92%	87%	76%
Archwiliadau wedi'u cwblhau o fewn yr amser a gynlluniwyd	100%	92%	100%	86%
Nifer y staff	5.0 FTE	5.0 FTE (a 1.0 FTE secondiad dros dro tan 31/03/20)	4.0 FTE	4.3 FTE

Meincnodi

Yn allanol, lle bo hynny'n berthnasol, byddwn yn parhau i feincnodi ein perfformiad yn erbyn 21 aelod arall y Grŵp Prif Archwilwyr Cymru.

HERIAU WRTH SYMUD YMLAEN

Mewn tîm bach, gall absenoldebau staff gael effaith sylweddol. Yn 2018-19, bu dwy swydd wag ac un absenoldeb tymor hir ac, yn debyg iawn yn 2019-20, dau absenoldeb tymor hir a dwy swydd wag ar ddiwedd y flwyddyn ariannol leihau'r adnoddau oedd ar gael yn sylweddol er mwyn gallu cyflawni gweithgareddau archwilio mewnol.

Fodd bynnag, mae profiad y llynedd wedi darparu gwersi gwerthfawr. Mae tîm newydd, brwdfrydig ac ymroddgar, a meddalwedd rheoli risg newydd, wedi gosod y tîm archwilio mewnol mewn sefyllfa dda i allu darparu ei strategaeth. O ganlyniad, bydd yn parhau i gefnogi'r Cyngor fel rhan allweddol o'i strwythur llywodraethu **gan alluogi'r Pennaeth Archwilio a Risg i fodloni'r gofyn i gynhyrchu barn archwilio mewnol flynyddol, i gefnogi'r Datganiad Llywodraethiant Blynyddol.**

This page is intentionally left blank

DDIM I'W GYHOEDDI NOT FOR PUBLICATION

(Teitl yr Adroddiad: /Title of Report:)

PRAWF BUDD Y CYHOEDD PUBLIC INTEREST TEST

Paragraff(au) Paragraph(s)	Atodlen 12A Deddf Llywodraeth Leol 1972 Schedule 12A Local Government Act 1972
14 & 16	
Y PRAWF – THE TEST	
<p>Mae yna fudd y cyhoedd wrth ddatgan oherwydd / There is a public interest in disclosure as:-</p> <p>Mae'r mater yn ymwneud â materion busnes y Cyngor.</p> <p>The matter concerns the business affairs of the Council.</p>	<p>Y budd y cyhoedd with beidio datgelu yw / The public interest in not disclosing is:-</p> <p>Mae'r mater yn cyfeirio at materion busnes y Cyngor a all niweidio buddiannau'r Cyngor yn fasnachol, ariannol ac yn gyfreithlon.</p> <p>The matter refers to the business affairs of the Council which could prejudice the interests of the Council commercially, financially and legally.</p>
<p>Argymhelliad: *Mae budd y cyhoedd wrth gadw'r eithriad yn fwy o bwys/llai o bwys na budd y cyhoedd wrth ddatgelu'r wybodaeth [* dilewch y geiriau nad ydynt yn berthnasol]</p> <p>Recommendation: *The public interest in maintaining the exemption outweighs/does not outweigh the public interest in disclosing the information. [*delete as appropriate]</p>	

This page is intentionally left blank

Document is Restricted

This page is intentionally left blank